

POHJAVESIEN SUOJELUN JA KIVIAINESHUOLLON YHTEENSOVITTAMINEN POHJOIS-POHJANMAALLA – Vaihe 1

Liite 1

Pohjavesialueiden luontoselvityksessä tutkittujen alueiden kuvaukset

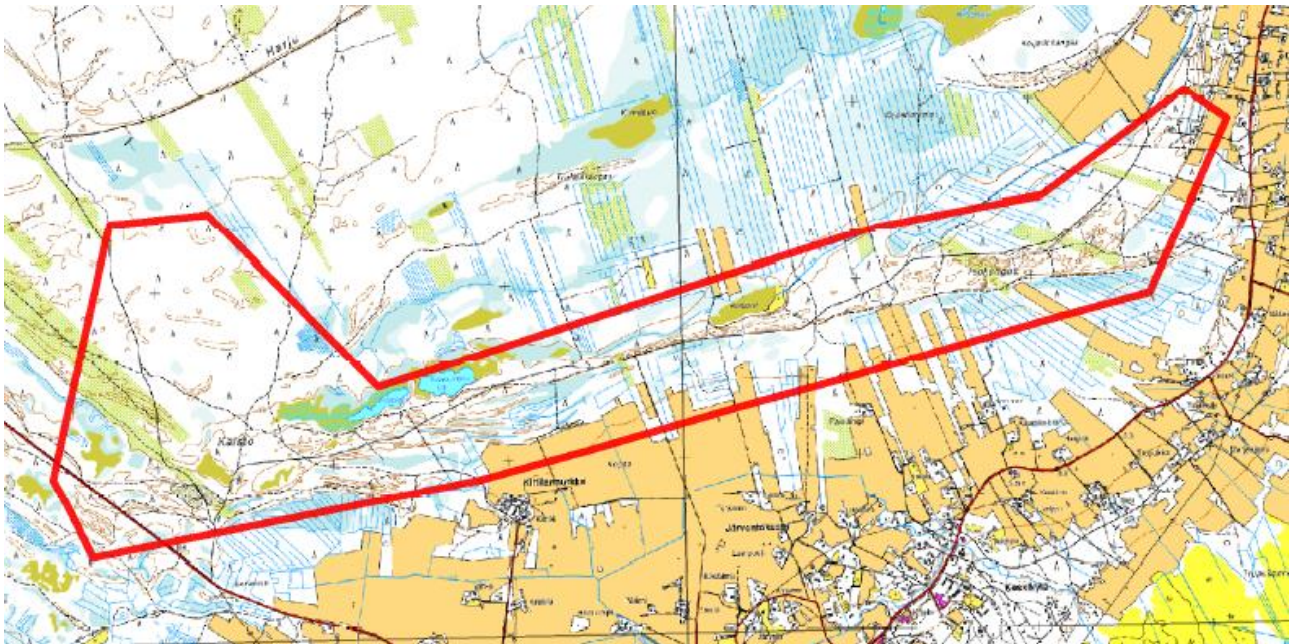
Valtteri Hyöky

Ari Lyytikäinen

Hailuoto

Nimi: **Kaisto-Isokangas**
 Tunnus: 11072004
 Alueluokka: III
 Kunta: Hailuoto
 Pinta-ala: 6,21 km²
 Korkeus: 15 m, alataso 10m

Kaisto-Isokankaan pohjavesialue sijaitsee Hailuodon kirkonkylän pohjoispuolella. Alue muodostuu itäpuoliskoltaan rantavallien ja dyynien luonnehtimasta kapeahkosta selänteestä ja länsipuoliskoltaan laajemmasta ja tasaisemmasta hiekkakentästä. Pintaosa on lähes kauttaaltaan hiekkää. Rajaus kuuluu Hailuodon valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen piiriin. Se rajautuu eteläpuoleltaan peltoihin ja ojituksiin ja pohjoisesta Kangas- ja Kaakkurijärven lampareisiin, Kuralampeen sekä niitä ympäröiviin luhtanevoihin. Kaakkurijärven itäpuolella reuna on ojitettua koko pohjoisreunan alueelta. Rajauksen eteläpuolella on Kittilännurkan maatila, lisäksi asutusta on alueen itäreunalla. Kaiston alueella on yksi käytössä oleva maa-ainesalue, lisäksi muutamia pienempiä kotitarveottoja alueen halki kulkevassa kapeassa selänteessä. Myös itäreunalla on pienehkö ottokuoppa.

Alueen metsät ovat rajauksen länsiosissa pääasiassa CIT-karukkokankaita. Laikuittain esiintyy myös kuivaa kangasta (ECT). Alueen keskiosan pitkä selänne on kuivaa kangasta, mutta sen pohjoispuolella soita vasten metsätyyppi vaihtuu kuivahkoksi. Tien eteläpuoli on korpista kangasta, osin jopa lehtomaista tyyppiä, luultavasti vanhaa pellonpohjaa. Itäpuolen kankailla vallitseva metsätyyppi on kuivahko kangas. Tien vierustalla on hiekkakuoppien kohdilla niiden kuoritun pintakerroksen läjityksiä. Rajauksella oli jonkin verran avohakuita ja taimikoita ja metsät olivat kauttaaltaan metsätalouden piirissä.

Alueen suot ovat kangasmetsien reunamilla ja osittain keskelläkin kangas- ja isovarpurämeisiä. Kaiston vanhan hiekkakuopan pohjoispuolella on suursarainen jouhisaraa kasvava suursaraneva. Kangas- ja Kaakkurijärvien rannalla tavataan luhtaista nevaa. Kurajärvellä neva on kuivempaa. Tien eteläpuolella on ojitettua, paikoin ruoho- ja heinäkorpista ja kangaskorpista soistumaa peltojen reunamilla.

Lajistoltaan alue on melko monipuolinen; kuivien ja kuivahkojen kankaiden peruslajien lisäksi kasvaa myös sianpuolukkaa. Luhtaisilta soistumilta löydettiin mm. tähtisaraa, kurjenjalkaa, vehkaa ja nevasirppisammalta. Tien varsilla olevissa ojissa kasvoi myös tesmaa (*Milium effusum*).

Alueen elinympäristöt ovat pääasiassa kuivan ja kuivahkon kankaan ympäristöjä, mutta myös ryteikköisiä korpia ja rämeitä, suolammen rantaa sekä niiden luhtaisia reunoja. Myös peltoympäristöjä osuu osittain rajaukselle. Karukkoisten kankaiden osalta metsät olivat paikoin hyvin edustavia elinympäristöjä vaikkakin puuston ikärakenne oli alueellisesti melko homogeenista ja paikoin häirittyä.

Matalan topografiansa johdosta alue ei erotu ympäristöstään mainittavasti. Alueen halki kulkeva soratie palvelee lähinnä metsätalouden tarpeita. Sisäiseltä kauneudeltaan alueen lampien ympäristöt erottuivat edustavasti. Myös kumpuilevien rantavallien päällä kasvavissa metsissä oli luonnon kauneusarvoja, joskin hakkuut paikoin heikensivät niiden maisemallista arvoa.

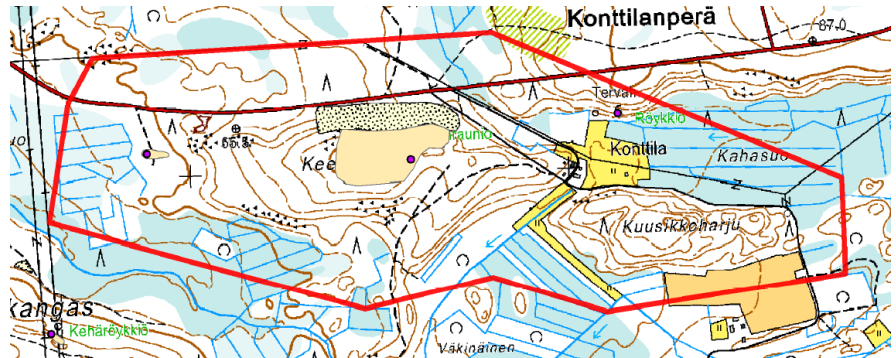
Alueen monikäyttöisyysarvoihin lukeutuvat metsästys, kalastus sekä luonnontuotteiden keräily.

Alueen maa-ainestenottoa rajoittaa sen kuuluminen valtakunnallisesti arvokkaaseen maisemakokonaisuuteen. Alueen pohjavedensuojelullinen tila on hyvä. Sitä saattaa osin heikentää alueen eteläpuolella harjoitettu maatalous sekä vanhat maa-ainesten otot. Kaiston sorakuopan itäpuolella oli metsittyneitä ja soistuneita pieniä kuoppia, jotka ovat täyttyneet vedellä. Muuten ottokuopat olivat pohjaveden pinnan yläpuolella.

Alueella on kaunista maisemakuvaa ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä melko merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Arvoluokka 4, MAL-luokka 1-2, POSKI-luokka 1(-2). Kotitarveotto avatuista hiekkakuopista on mahdollista. Arvokkaan harjualueen rajauksen ulkopuolelle jäävää maa-ainesaluetta pohjavesialueen lounaisnurkassa on mahdollista jonkin verran laajentaa länteen päin.

li

Nimi: **Keelaharju**
 Tunnus: 11139008
 Alueluokka: III
 Kunta: li
 Korkeus: 82,5m-60m (Keelaharju),
 80m -67,5 (Kuusikkoharju)

Keelaharjun pohjavesialue sijaitsee n. 16 km Olhavan taajamasta Itään, ensin Oijärventietä ja sitten Konttilantietä. Pohjavesialue koostuu kahdesta harjumuodostumasta, Keelaharjusta ja Kuusikkoharjusta, jotka kuuluvat laajempaan epäyhtenäiseen harjujaksoon. Keelaharjun ydinselänne sisältää kivistä soraa ja sorais-ta hiekkaa. Kuusikkoharju taas on kumpumaisia selän-teitä sisältävä laajentuma, jonka aines on soravaltai-sita. Keelaharju nousee melko jyrkkäpiirteisesti, mutta sen reunat ovat miltei täysin maa-ainesten oton tuho-amia. Korkeimman osan rinteillä ja laella on kivikkoisia rantavalleja. Alue rajautuu pohjoisesta Konttilan-tienhen ja ojitettuun Kahasuohon, etelästä ojikkoihin ja viereisen maatilan peltoihin. Alueella sijaitsee kau-nista perinnemaisemaa edustava Konttilan tila vanhoine peltoineen ja rakennuksineen.

Keelaharjun metsät ovat kuivahkoa kangasta, jossa kasvaa melko runsaasti mustikkaa. Harjun länsiosissa maasto on louhikkoista, paikoin esiintyy melko runsaasti kanervaa. Varsinaisen Keelaharjun itäreunalla on melko jykevää metsää, mutta heti sen takana alkavat isot avohakkuut ja maa-ainestenottoalue. Muualla on harvennettua metsää. Kuusikkoharju on niin ikään kuivahkoa kangasta, joskin sen itäreunalla luontotyyppi muistuttaa enemmän tuoretta kangasta. Kuusikkoharjun luoteisreunalla on taimikkoa, muualla on vähän jykevääkin puustoa. Harjun pintaosissa on melko paljon kiviä.

Alueen soistumat ovat ojitettuja nevarämeitä.

Lajisto on melko niukka, mutta edustavaa kuivahkon kangasmetsän kasvillisuutta. Paikoin esiintyy sul-kasammalta.

Keelaharju on melko jyrkkäpiirteinen harju, joka on maa-ainestenoton johdosta tuhoutunut suureksi osaksi. Soiset kohdat alueelta on ojitettu kauttaaltaan. Toisaalta myös maatalous heikentää alueen luonnontilaa. Kuusikkoharjulla lahoppuuta on jonkin verran, eikä muodostumaa ole rikottu maa-ainesten otolla. Sen lakio-siin on jätetty lahoamaan hienoja koivuja, joita tikat ovat ahkerasti kaivelleet. Pääosin lakialue on kuitenkin puustoltaan melko nuorta.

Alueen pohjoisrajaa pitkin kulkee Konttilantie, jolle maa-ainosaluuet näkyvät. Alueen perinnemaiseman maatalo on kesäasuntona, jonka lisäksi sen läpi kuljetaan rajauksen eteläpuolella sijaitsevalle maatilalle. Harjun päältä on jonkin verran näköaloja ympäristöön, mutta niitä pilaavat edellä mainitut soranottotoi-met.

Alueen kauneinta puolta edustaa ehdottomasti Konttilan kauniisti hoidettu tila. Myös Keelaharjun länsipuol-ella, jonne maa-ainosaluueen koneiden äänet kuuluvat, on kivannäköistä louhikkoista harjunrinnettä.

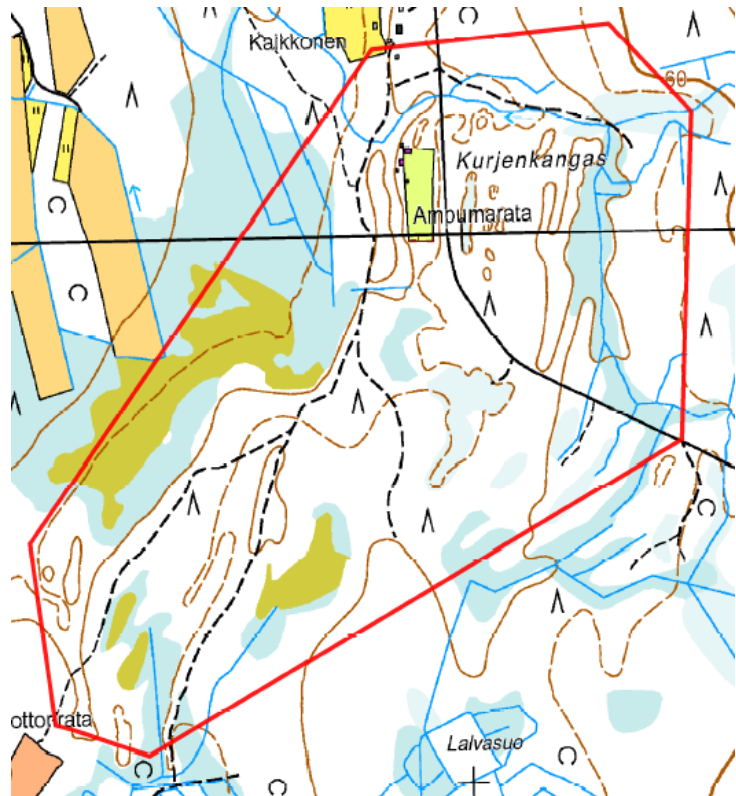
Alueella sijaitsee myös muinainen hautalöytö. Kyseessä on suorakaiteen muotoinen hauta joka on ladottu kivistä ja täytetty punamullalla. Kirjallisuuden mukaan hauta on ajalta 5000 ekr. Lisäksi alueen länsiosissa on pyyntikuoppia ja rajauksen pohjoisreunalla tervahauta ja muinaisia kiviroykkiöitä. Alueella on tehty arkeologiset tutkimuskaivaukset ja se on vapautettu muinaismuistolain mukaisista velvoitteista (Museoviraston lausunto 2011, Museoviraston lausunto 2012). Arkeologinen kulttuuriperintö, hautapaikka ympäristöineen ja korkean selänteen vallien ilmeiset kivilatomukset, on kuitenkin edelleen olemassa.

Havaitut eläimet: talitiainen, haarapääsky ja käpytikka.

Alueen metsät soveltuvat luonnontuotteiden keräilyyn. Riistaeläimet siellä eivät alueen maa-ainesteton takia luultavasti viihdy.

Alueen luonnontilaiset osat luokiteltiin luonnon- ja maisemansuojelun kannalta paikallisesti arvokkaaksi harjualueeksi. Arvoluokka 4, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1 arvokkaalla harjualueella, 2 koko pohjavesialueella. Luontoinventoinnin perusteella myöskään Kuusikkoharju ei sovellu maa-ainesten ottoon.

Nimi: **Kurjenkangas**
 Tunnus: 11292008
 Luokka: III
 Kunta: Ii
 Pinta-ala: 0,97 km²
 Korkeus: 55m, alataso 47,5m

Kurjenkankaan pohjavesialue sijaitsee Kuivajoen varrella Heinikosken kylän liepeillä. Se on soiden ympäröimä matala rantakerrostuma Tuuliaavan soidensuojelun alueen ja Kuivajoen välissä. Muodostuman pinnalla on dyynejä ja rantavalleja. Maaperän aines on pääasiassa hiekkaa. Alueella on vanhoja maa-ainestontopaikkoja sekä ampumarata huoltorakennuksineen. Alueen länsipuolella on Vilpulansuon turvetuotantoalue. Aivan rajauksen eteläreunan ulkopuolella sijaitsee myös moottoriturheilurata.

Alueen metsät ovat tyypiltään kuivia ja karukkoleimaisia kuivahkoja kankaita, joskin rantavallien lakiosissa esiintyy myös jäkäläisiä laikkuja. Pohjoisella rajalla kulkee Kurjenojan noro, jonka varsi on lehtomaista, ja osittain ruohokangaskorpista soistumaa. Metsät ovat miltei kauttaaltaan metsätalouden piirissä olevaa harvennettua talousmetsää.

Alueen soistumat ovat rantakerrostumien väleissä kulkevia kangasrämeisiä ja isovarpurämeisiä juotteja, sekä noron varressa ja länsireunan painanteessa korpisia. Alueen keskiosissa oli myös lyhytkortisia neva-

laikkuja joiden reunoilta oli kaivettu ojat, varsinaisen suolaikun keskiosan kuitenkin ollessa ojittamatonta. Kaakkoispuolelta aluetta rajaa ojitettu metsäkortekorpi.

Kankaat ovat lajistoltaan tavanomaisia, mutta noron varren rehevämmät olot tuovat mukavan lisän alueen lajistoon. Sen reunasta tavattiin mm. lillukka, käenkaali, oravanmarja, metsäimmarre, metsäalvejuuri, hiirenporras, ruohokanukka ja korpikastikka.

Elinympäristöt vaihtelevat nevoilta rämeiden kautta kuiville kankaille, reheville noronreunoille ja korpisiin soistumiin. Alueen pinnanmuodot ovat matalatopografista rantakerrostumatyyppistä kumpuilua. Luonnontilaa alueella esiintyy lähinnä noron varressa. Lahopuuta ei juuri havaittu lukuun ottamatta noron suoja-
vyöhykettä.

Alueen metsät ovat metsätalouden ja maa-ainesteton muovaamia. Kosteimmat suoalat ovat ojitettuja. Lahopuuta ei ole juurikaan. Ympäröivät suot ovat osittain ojitettuja, mutta ojittamatontakin kangasmetsän ja suon reunaa löytyy lännestä. Viereinen turvetuotantoalue tosin vähentää luonnontilan merkitystä.

Alue on topografialtaan melko matala eikä siten erotu ympäröivästä maastosta lukuun ottamatta suonreunaa, jolta se erottuu metsäisenä kohoumana. Alueen halki kulkee soratie ja rajauksen välittömässä läheisyydessä pohjoisreunalla on jonkin verran asutusta. Alue on sisäisiltä maisemiltaan pääasiallisesti melko tavanomaista kangasmetsämaastoa. Monimuotoisuutta maisemaan tuovat alueen keskiosien nevaiset soistumat, sekä noronvarren rehevät näkymät.

Maa-ainesten ottoalueet heikentävät maisemallisia arvoja etenkin alueen länsireunalla, jossa sorakuopilla on jäljistä päätellen harrastettu maastoajoa.

Varsinaisia näköaloja ei kohteelta avaudu puuston peittävyiden ja sen pinnanmuotojen pienimuotoisuuden vuoksi.

Eläinhavainnot: käki, järripeippo, keihäsmittarien massaesiintymä, metso,

Alueen monikäyttöarvoihin kuuluvat ampumaradan harrastusmahdollisuudet sekä luonnontuotteiden keräily ja metsästys. Alue kuuluu Kuivaniemen metsästäjät ry:n riistanhoitoalueeseen.

Pohjavettä vaarantavia tekijöitä alueella ovat liikenne, ampumarata, lähistöllä sijaitseva moottoriurheilurata sekä maa-ainesten otot. Maastohavaintojen perusteella alueen länsireunan vanhojen hiekkakuoppien laajentamiselle ei ole luonnon- tai maisemansuojelun näkökulmasta estettä, sillä alueen sisäinen maisema on niiden liepeillä jo pahasti turmeltunut.

Alueella ei havaittu merkittäviä maisemakuvallisia tai luonnonesiintymäarvoja eikä arvokkaan harjualueen rajausta tai luokitusta tehty.

Nimi: **Lamminkangas**

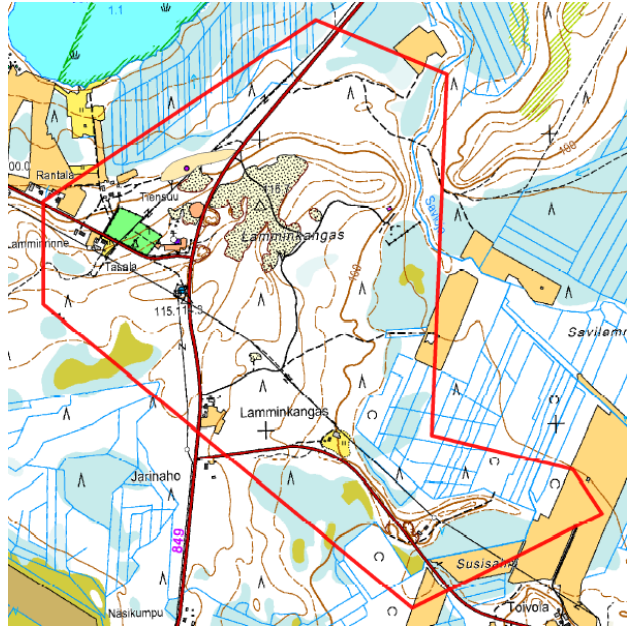
Tunnus: 11292007

Alueluokka: III

Pääsijaintikunta: Ii

Pinta-ala: 1,95 km²

Korkeus: 115 m, alataso: 92,5

Lamminkangas sijaitsee n. 8 km Oijärven kylältä

Yli-lin suuntaan. Geomorfologialtaan se on ilmeisesti harjun ja reunamuodostuman yhdistelmä. Selkeä harjanneosio sijaitsee alueen itäreunalla, ja se on suurelta osin kaivettu. Suuren maanottoalueen lisäksi alueella on muutamia pienempiä kuoppia. Rajauksen sisällä sijaitsee useita pihapiirejä sekä vanhoja maatiloja peltoineen. Lisäksi alueen kaakkoisnurkassa oli suohon kaivettuna ilmeisesti jonkinlaisia kalankasvatusaltaita. Länsiosassa loivassa rinteessä on hautausmaa. Alue sijaitsee Lamminperän Natura- ja lintuvesiensuojeluohjelma-alueen tuntumassa.

Alueen metsät ovat pääasiassa metsätalouden piirissä ja tyypiltään kuivaa kangasta (ECT) sekä paikoin pinnalla esiintyvien louhikoiden karukkoleimaisempaa metsää. Koillisosan harjanteella on myös kuivahkoa kangasta. Itäpuolen Savilammensuon reunamalla esiintyy korpisia ja tuoreitakin metsätyyppejä, jotka kuitenkin rajoittuvat ojiin ja ovat luonnontilaltaan siten kärsineitä. VMT:n tuoretta kangasta esiintyi myös Saviojan noron penkereillä.

Alueen suot ovat pääasiassa rämeisiä ja länsireunassa on umpeenkasvanut suolampi, jossa oli jonkin verran avovesipintaa reunassa.

Lajisto oli pääasiassa perinteistä kangasmetsän lajistoa, jota noronvarren ja kaakkoisosan tuoreiden ja korpisten kankaiden ruohot rikastuttivat jonkin verran. Alueen rehevämistä osista tavattiin mm. metsäimare, ruohokanukka, metsäkurjenpolvi, kurjenjalka, metsätähti, raita, harmaaleppä sekä lehtovirmajuuri.

Puustoa löytyi monessa ikäluokassa, ja jonkin verran oli myös ilmeisesti tykyn kaatamia maapuita, jotka maanomistaja aikoi kerätä pois.

Alueen halki kulkee tie ja maa-ainesten oton jättämät kuopat olivat hyvin näkyvissä. Suurin soramonttu ei näy tielle. Näköaloja ei alueen ulkopuolelle juuri avaudu tiheän puuston vuoksi. Alueen sisäinen kauneus on kärsinyt runsaasta maa-ainesten otosta, mutta maisemat umpeenkasvaneelle suolammelle olivat miellyttävät samoin kuin kauniisti mutkittelevalle Saviojan norolle. *Merkittävimmät luonnonesiintymäarvot ovat länsirinteen rantavallialueella ja Saviojan laaksossa.*

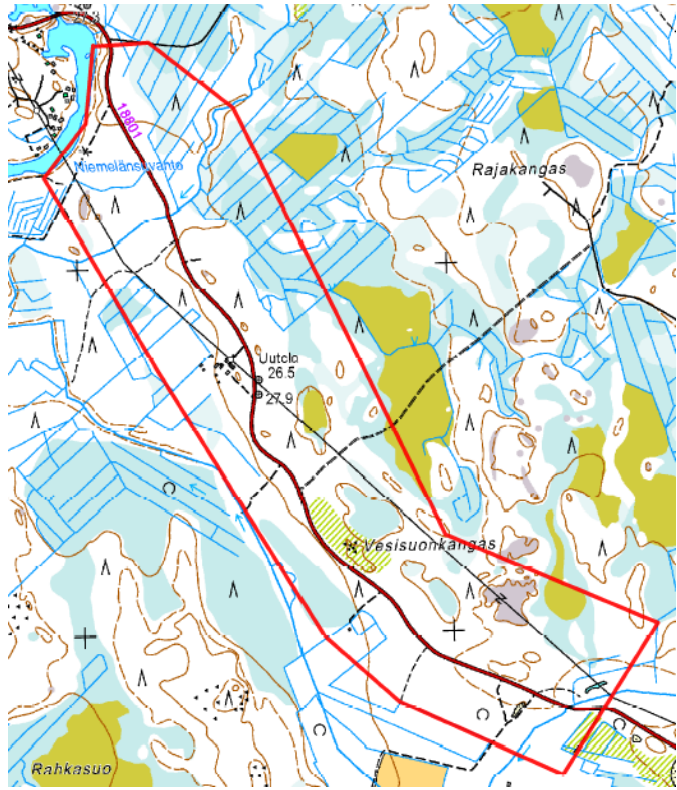
Lamminkankaalla kiinteitä muinaisjäännöksiä ovat kivikautinen asuinalue sekä tervahauta. Alueen metsät soveltuvat luonnontuotteiden keräilyyn ja mahdollisesti myös metsästyksen.

Pohjavettä uhkaavia tekijöitä alueella ovat maa-ainesten otto, asutus, liikenne sekä jossain määrin maatalous.

Eläinhavainnot: kanalintujen rypykuoppia, hirvi, pyy, peippo, västäräkki, haarapääsky.

Muodostumaa ei luokiteltu arvokkaaksi harjualueeksi, koska maa-ainesten otto on tuhonnut huomattavan osan ja jäljellä olevat luontoarvot ovat merkittävydeltään vähäisiä.

Nimi: **Vesisuonkangas**
 Tunnus: 11139005
 Alueluokka: II
 Kunta: li
 Pinta-ala: 1,08 km²
 Korkeus: 30 m, alataso 22,5 m

Vesisuonkangas sijaitsee n. 7km Olhavalta itään Oijärventietä, jolta käännytään Konttiantielle. Alue on harjujaksoon kuuluva selänemäinen, tasoittunut muodostuma, jonka aines on keskiosissa kivistä ja lohcareista soraa. Rajauksen sisällä on myös paikoittain kalliopaljastumia. Alueen eteläosissa on yksi umpeenkasvanut ja toinen vähän tuorempi maa-ainesten ottopaikka. Kuopat ovat melko pieniä ja sijaitsevat tien molemmin puolin. Alue rajoittuu luoteessa Olhavanjokeen. Alueen halki

kulkee kaksi noroa/puroa, Viinekeoja ja Konttioja, joista Viinekeojan laiteita ei tarkastettu. Ainakin Konttiojan uoma on oikaistu perkaamalla. Alueella on muutamia laakeisiin suppiin syntyneitä soistumia, jotka sijaitsevat. Alueen eteläreunalta löytyi kaivettu vesikuoppa ja ilmeisesti vanha sillanpohja. Asutusta alueella on joenrannan mökin lisäksi alueen keskellä Uutelassa.

Alueen metsät ovat kuivahkoa kangasta ja VMT-tyyppin tuoretta kangasta sekä kallioiden päällä kasvavaa karukkoista jäkälätyypin kangasta. Konttiojan varressa on rehevää puronvarsilehtoa. Metsät ovat kauttaaltaan metsätalouden piirissä. Alueella on isoja hakkuualoja ja melko nuoria taimikoita.

Alueen soistumat ovat lyhytkortista nevaa, lyhytkortista nevarämettä, tupasvillarämettä, isovarpurämettä sekä eriaisteisia korpisia tuoreen kangasmetsän soistumia. Pohjoisreunalta löytyy mustikkakangaskorpi, joka vaihettuu isovarpurämeeksi ja Uutelan takana heinäistä kangaskorpea. Suppasoistumat ovat luonnontilassa, vaikka saattavat olla vesitaloudeltaan hiukan kärsineitä, koska ylhäältä tuleva valuma ohjautuu ojiin.

Lajisto on eri tyyppisten elinympäristöjen johdosta melko monipuolista. Alueelta tavattiin sianpuolukkaa vanhan soranoton reunoilta, noronvarressa kasvoivat vadelma, metsätähti, oravanmarja, lillukka, korpiorvokki, sudenmarja, metsäkurjenpolvi, mesiangervo, nokkonen, nuokkuhelmikkä ja korpikastikka. Kaivetussa kuopassa oli lisäksi ilmeisesti pikkupalpakkoa. Uutelan takaa korvesta löytyi vielä ruohokanukkaa.

Elinympäristöt vaihtelevat kallioiden jäkäläköistä kuivahkojen kankaiden kautta avosoihin ja korpisiin kuusi-
koihin ja nevoihin. Rehevintä kasvillisuus on puronvarressa.

Alueen topografia on melko matalapiirteinen. Suppamaisten painanteiden soistumat ovat alueelle ominai-
sia. Kalliopaljastumat ovat niin ikään matalapiirteisiä silokalliokumpareita, jotka vaikuttavat lajiston perus-
teella oligotrofisilta. Konttiojan puronvarsimetsikkö on melko luonnontilainen, joskin sen vierestä kulkee
umpeenkasvanut metsäautotie ja maantie. Heti rajauksen ulkopuolella on melko isoja maa-
ainestenottoalueita.

Alueen luonnontila on kärsinyt ojituksista ja metsätaloudesta eikä luonnontilaista metsää juurikaan löydy,
vaan puusto on melko lailla tasaikäistä. Lahopuuta alueella ei ole, muutamia kalliokkojen maapuita ja ete-
läisintä reunaa lukuun ottamatta.

Alueen halki kulkee Konttilantie, joka on sorapintainen maantie. Topografialtaan alue ei juurikaan eroa
ympäristöstään. Alueen sisäistä kauneutta edustavat kalliopaljastumien metsät sekä purojen varret.

Varsinaisia näköaloja alueen ulkopuolelle ei alueelta havaittu, mutta itäpuolelta avautuu kaunis suonäky-
mä.

Eläinhavainnot: käpytikka, kanalintujen rypykuoppia, hirven jälkiä, kurki, varpunen, järripeippo, peippo,
talitiainen.

Alueen monikäyttöisyyssarvoihin kuuluvat metsästys, kalastus sekä luonnontuotteiden keräily

Pohjavettä vaarantavia tekijöitä alueella ovat liikenne ja asutus. Vanhat sorakuopat eivät ulotu pohjave-
teen. Maa-ainesalueiden laajentaminen alueella on mahdollista eikä se vaikuttaisi lähialueiden yleiseen
maisemakuvaan, sillä heti rajauksen länsipuolella on laajat hiekkakuopat.

*Alueella on hyvin vähän maisemakuvallisia tai luonnonesiintymäarvoja, lähinnä edellä mainituissa puron-
varsissa ja kalliopaljastumien alueilla sekä Olhavanjoen mutkassa, missä joki on kuluttanut muodostumaan
pienen eroosiotörmän. Arvokkaan harjualueen rajausta ei tehty.*

Nimi: **Veskanharju**
 Tunnus: 11292004
 Alueluokka: II
 kunta: li
 Pinta-ala: 1,72 km²
 Korkeus: 102,5m (N) alataso 82,5m (S)

Veskanharju sijaitsee n. 30km Kuivaniemeltä itään. Alue rajautuu Veskanojaan ja ojituksiin ja lännessä Kuurtosuon ojitettuihin reunoihin. Eteläreunassa virtaa Kuivajoki. Alue on noin neljä kilometriä pitkä, matala selkämäinen harju, jonka länsirinne ja lakiosa ovat osittain tasoittuneet. Alueella on yksi isompi maa-ainestenottoaika. Harjun pinnassa on melko paljon kiviä.

Metsät ovat talousmetsää, ja avohakkuita on melko runsaasti läpi koko alueen. Lisäksi on taimikoita. Pääasiassa metsät ovat kuivia ja kuivahkoja kankaita, ja paikoin harjun lakiosissa jopa karukkoleimaista kuivaa kangasta. Pohjoisosan rinteestä löytyi myös tuoretta kangasta, jossa paikoin lievää korpisuutta. Hiekkakuopan takaisessa alarinteessä oli niin ikään tuoretta kangasta, kyseessä oli kuitenkin heinäisempi, ilmeisesti DeMT pääpuulajinaan koivu. Sama tyyppi ilmeni myös matkalla eteläisimmälle harjanteelle, toisaalta nämä metsät saattavat olla myös lehtomaista metsätyyppiä.

Soistumat ovat edellä mainittujen korprien lisäksi lyhytkortista nevaa. Ne ovat myös kauttaaltaan ojitettuja lukuun ottamatta pientä laikkua alueen pohjoisosissa.

Lajisto alueella on melko monipuolista. Alueelta tavattiin mm. kielo, lillukka, mesiangervo, nuokkuhelimikkä ja metsätähti. Eteläpuolen harjanne laskee lopulta jokirantaan, joka oli luhtaista ruoho- ja heinäkorpea, jossa kasvoi mm. korpikastikkaa, nurmilauhaa, korpiorvokkia ja lillukkaa.

Elinympäristöt ovat melko tavanomaisia. Kuivista kankaista tuoreisiin ja lopulta rannan korpiin. Luonnontilaltaan alue oli häiriintynyt, eikä lahoppua esiintynyt juurikaan. Luonnontilaisimpia ympäristöjä edusti rannan korvet, mutta sielläkin oli yksi oja kaivettu.

Alue erottuu ympäröivistä soista nousevana melko matalana kohoumana, ja sen harjanne laskee kohti jokea koko sen matkalla. Kohde sijaitsee melko syrjässä sorateiden varrella, mutta toisaalta joen vastakkaisella puolella on asuinrakennuksia, joiden maisemaan ainakin harjun eteläosat kuuluvat.

Alueen eteläosista on jonkin verran näkymiä ympäröiville vaarojen lakialueille ja läheisiin metsiin. Eteläosassa on kuitenkin melko suuret hakkuut, joten maisemat voivat kasvaa umpeen. Eteläisimmälle huipulle oli jätetty suurempia puita harjun laelle ilmeisesti siemenpuutarkoituksessa tai sitten maisemaa koristamaan. Joen rannan heinäkorpi on myös hyvin kaunis. Pohjoista päin siirryttäessä harjun suhteellinen korkeus ympäröivään maastoon pienenee. Keskiosan sorakuoppa ja metsätalouden jäljet häiritsevät harjun

maisemakuvan kauneutta . Myös maisemat rajauksen ulkopuolelle heikentyvät pohjoisreunaa lähestyttäessä. Suonäköalat ovat kuitenkin paikoin kauniita.

Alueen eteläosissa joenrannassa sijaitsee kivikautinen asuinalue.

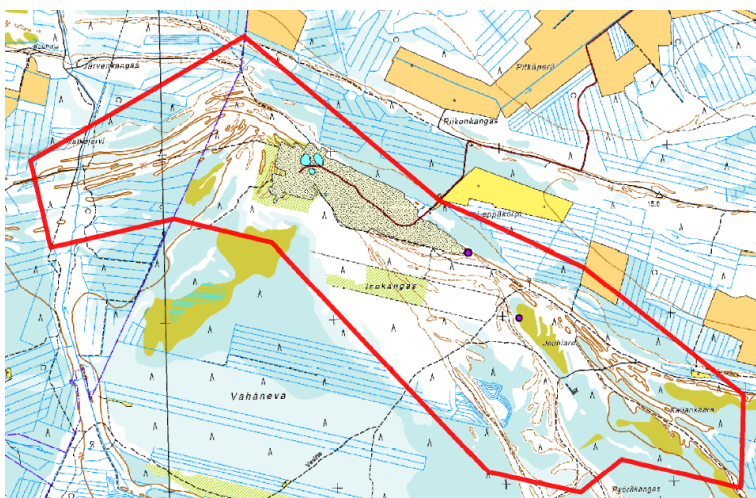
Alueella havaitut eläinlajit: poro, punatulkku, käki, viherpeippo, peippo, sepelkyyhky, kulorastas, sisilisko.

Alueen monikäyttöisyysarvoihin voisi periaatteessa kuulua luonnontuotteiden keräily, joskin sijainti on hiukan syrjäinen. Myös metsästykselle alueella olisi edellytyksiä.

Alueella on vähäisiä maisemakuvallisia ja luonnonesiintymäarvoja eteläosassa Kuivajoen tuntumassa. Arvokkaan harjualueen rajausta ei tehty.

Lumijoki

Nimi: **Isokangas**
 Tunnus: 11436054
 Alueluokka: III
 Kunta: Lumijoki, Siikajoki
 Pinta-ala 4,38 km²
 Korkeus: 25 m, alataso 17,5 m

Alue sijaitsee Lumijoelta noin 9 km länteen Ylipääntietä ja lopulta Ylinäpäläntietä. Matalatopografinen alue muodostuu suurimmaksi osaksi hiekkaisista ranta- ja dyynikerrostumista. Alue rajoittuu etelästä Vähänevan reunaan, joka on suurelta osin ojitattamatonta. Pohjoisen puolella aluetta rajaavat pellot ja ojitukset. Alueen länsipuolella, ojitusten takana sijaitsee Huhtaneva-Luminevan soidensuojelualue. Lähistöllä on myös Kivivaara-Vartinvaaran harjajensuojeluohjelmaan ja arvokkaihin tuuli- ja rantakerrostumiin kuuluva alue. Rajauksen keskiosassa on melko laaja maa-ainesten ottoalue, joka on länsipäästään edelleen käytössä.

Alueen metsät ovat talousmetsää. Hakkuita ja taimikoita löytyy sieltä täältä. Tyypiltään metsät ovat kuivia (ECT) sekä paikoin karukkoisia (CIT). Karukkoista tyyppiä esiintyy pääasiassa rantakerrostumien valliharjan-teilla.

Alueen soistumat ovat rämeisiä kaartoja (tupasvillaräme), reunoillaan isovarpurämettä ja kangasrämettä. Jouhiaro on nimensä mukaan aromainen, joskin maastokäynnin aikana hyvin kostea, pääasiallisesti jouhisaraa kasvava, nevinen ojittamaton soistuma.

Alueen lajisto on pääosin tavanomaista kuivan ja karukkoisen kankaan, sekä rämeiden lajistoa. Tosin sianpuolukkaa löytyi melko hyviä kasvustoja. Edustavuudeltaan lajisto oli niin ikään tyyppillistä.

Alueen elinympäristöt vaihtelevat avovesipintaisesta rimpinevasta rämeiden kautta karukkokankaaseen. Luonnontilaa alueella esiintyy lähinnä ojittamattomien soiden reunamilta. Lahopuuta alueella ei juuri havaittu.

Alue on melko syrjäinen ja sinne johtaa pari soratietä, joista toinen on tehty maa-ainesten ajoon. Toinen teistä katkeaa soramontun reunaan ja on paikoin hyvin pehmeää hiekkaa. Matalan topografiansa johdosta muodostuma erottuu lähinnä eteläpuolen avosoilta suon reunasta nousevana metsänä. Rajauksen itäpuoliskossa muodostuman sisäisen maiseman kauneusarvot ovat merkittäviä. Hakuut heikentävät maiseman arvoja aivan itäreunassa, mutta niiden jälkeen alue on hyvin kauniisti kumpuilevaa dyyni ja rantavallimaisemaa. Länsireunan koskemattomilla alueilla on niin ikään maiseman kauneusarvoja ja topografialtaan ne ovat hiukan jyrkkäpiirteisempiä, harjumaisia. Keskiosien laaja hiekkakuoppa kuitenkin heikentää alueen sisäisen maiseman arvoa.

Näkymiä on lähinnä alueen reunamilta ympäröiville soille, muuten matalan alueen näköalat ovat puuston peitossa. Alue soveltuu hyvin luonnontuotteiden, etenkin sienten keräilyyn ja helppokulkuisuutensa johdosta se voisi soveltua myös retkeilyyn.

Alueen keskiosassa lähellä maa-ainesalueen reunaa sijaitsee kivikautinen asuinpaikka.

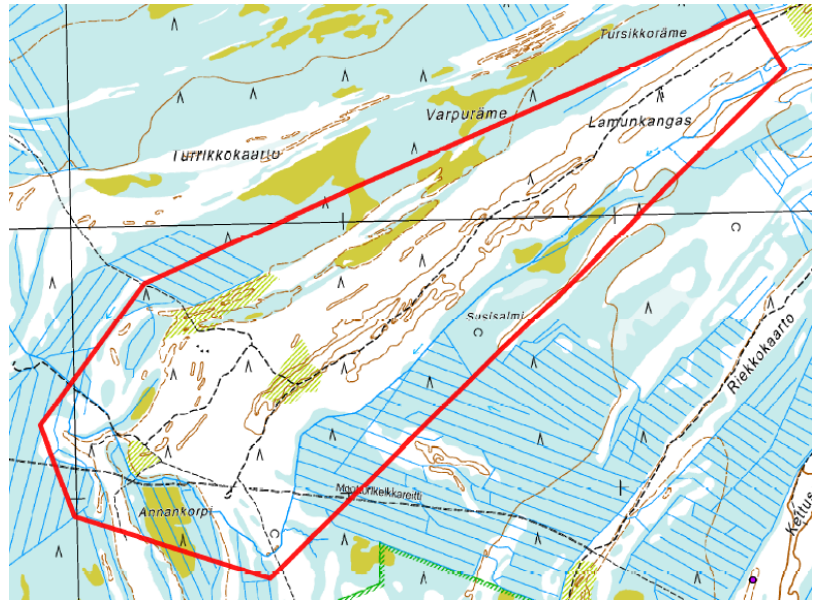
Alueella havaitut eläimet: Liro, talitiainen, peippo, metsopoikue, kulorastas.

Alueella pohjavettä uhkaavat tekijät ovat lähinnä maa-ainesalueen liikenteeseen sekä maa-ainestenottoon liittyviä. Sorakuopan pohjalla pohjavesi on näkyvässä. Ottamisen laajentaminen on kyseenalaista alueen tuuli- ja rantakerrostumien sekä muodostuman maisema- ja luontoarvojen vuoksi.

Alueella on melko merkittäviä luonnon kauneusarvoja sekä jokseenkin merkittäviä geologisia ja biologisia luonnonesiintymiä. Alueelle tehtiin arvokkaan harjualueen rajausta, jonka ulkopuolelle laaja maa-ainesalue rajattiin. Arvoluokka 4, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1.

Muhos

Nimi: **Lamunkangas**
 Tunnus: 11494003
 Alueluokka: III
 Kunta: Muhos
 Pinta-ala: 2,2 km²
 Korkeus: 75 m, alataso 72,5 m

Lamunkankaan pohjavesialue sijaitsee Muhokselta noin 15 km kaakkoon. Alueelle kuljetaan Kajaanin ja Suokyläntietä pitkin. Pohjavesialue muodostuu harjujakson osasta ja siihen nähden poikittaisesta, pääosin hiekasta koostuvasta matalasta rantakerrostumaselänteestä ja pienemmistä rantakaarroista.

Pintaosiltaan muodostuma on rantakerrostumaa. Alue on miltei kauttaaltaan suojelualueiden ympäröimä. Pohjoisreunaltaan se rajautuu Päijänne-Välisuo-Ruostesuon Natura-alueeseen. Etelä ja länsipuolella sillä on Päijänne-Välisuon soidensuojeluohjelmaan kuuluvat rajaukset. Kaakossa sijaitsee Riekkokaarron suo, joka on ojitettu, mutta heti sen takana alkavat Torakankaan arvokkaiisiin tuuli- ja rantakerrostumiin kuuluvat alueet. Alueen sisäiset suot on pohjoisosan suojelualueen reunaa lukuun ottamatta kauttaaltaan ojitettu.

Alueen metsät ovat pääasiassa kuivaa kangasta, jossa on laikuttaisia, melko laajoja jäkälikköjä. Reunamilla esiintyy myös kuivahkoa kangasta. Metsät ovat kauttaaltaan metsätalouden piirissä ja alueella on useita avohakkuita ja taimikoita.

Soistumat ovat Isovarpurämeisiä, pohjoisreunan kaarrossa suojelualueen reunalla oli lyhytkortista nevarämettä.

Lajistoltaan alue on edustavaa kuivan ja kuivahkon kankaan lajistoa. Ojien varsilla oli myös rehevämpää kasvillisuutta lajeinaan mm. korpipaatsama, metsätähti, lehtovirmajuuri, korpikastikka, oravanmarja, pikkumyyränsammal, korpiorvokki, jotain suikerosammalta (*Brachythecium sp.*). Herttatietojen mukaan aluetta ympäröivillä soilla on tavattu lettorikkoa (*Saxifraga hirculus*), ruskopiirtoheinää (*Rhynchospora fusca*), soikkokaksikkoa (*Listera ovata*), metsänemää (*Epipogium aphyllum*), kaitakämmekkää (*Dactylorhiza traunsteineri*), veripunakämmekkää (*Dactylorhiza incarnata subsp. cruenta*), vesihilpeä (*Catabrosa aquatica*), lettosaraa (*Carex heleonastes*), käyrälehtirahkasammalta (*Sphagnum contortum*), kiiltosirppisammalta (*Hamatocaulis vernicosus*), lapinsirppisammalta (*Hamatocaulis lapponicus*), luhtakilpisammalta (*Cinclidium subrotundum*), lettokilpisammalta (*Cinclidium stygium*), sekä silmuhiirensammalta (*Bryum pseudotriquetrum var. neodamense*).

Alueen elinympäristöt ovat melko yksipuolisia rantavallien luonnehtimia kangasmetsiä sekä rämeisten soiden reunoja. Luonnontilaa ei pohjoisreunan ojitamatonta suojelualueen reunaa lukuun ottamatta löytynyt.

Lahopuuta ei myöskään juuri esiintynyt. Tuuli- ja rantamuodostumien alueena Lamunkangas on kohtalaisen edustava ja hyvin säilynyt.

Alue on sijainniltaan melko syrjäinen. Matalan topografiansa johdosta se erottuu ainoastaan lähialueiden soilta. Sisäiseltä kauneudeltaan se on kuitenkin viehättävää aaltoilevaa kangasmetsää. Matalasta topografiastaan johtuen myös alueelta avautuvat näköalat rajoittuvat lähinnä reunoilta avautuville suoalueille.

Alueen eteläpuolella sijaitsee metsästysmaja. Muihin monikäyttöisyyssarvoihin kuuluvat kuvion halki kulkeva moottorikelkkareitti sekä luonnontuotteiden keräily.

Havaitut eläinlajit: kulorastas, leppälintu, metsopoikue, käpytikka, korppi.

Alueen maaperä on koskematonta ja ilmeisen harvinaista rantakerrostumaa eikä sinne siten tulisi kohdistaa maa-ainestenotto- ja ympäristötoimenpiteitä. Ympäröivien suoalueiden arvokkuudesta johtuen viereisten suojelualueiden hydrologiaa on tarkkailtava, etteivät niillä esiintyvien uhanalaisten lajien esiintymisalueet heikenny. Pohjaveden on todettu lisäksi olevan heikkolaatuista. Alue täydentää läheisiä tuuli- ja rantakerrostumien suojelualueita.

Lamunkangas luokiteltiin luonto- ja maisema-arvojen perusteella paikallisesti arvokkaaksi; arvoluokka 4, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1.

Lamunkankaan rantavallimaastoa. - Ari Lyytikäinen 2013.

Oulu

Nimi: **Huhkajakangas**

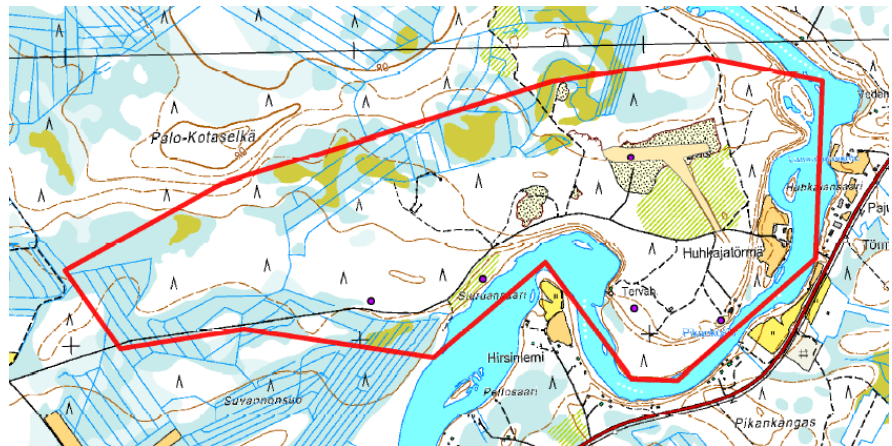
Tunnus: 11972006

Alueluokka: II

Kunta: Oulu

Korkeus: 77,5 m Alataso: 65 m

Pinta-ala: 1,8 km²

Huhkajakangas sijaitsee Siuruanjoen varressa, n. 10 km Yli-lin taajamasta pohjoiseen. Alueelle johtaa sora-tie, joka myös päättyy Huhkajatörmälle. Alue rajautuu etelä ja itäreunoiltaan Siuruanjokeen ja sekä ojitettuun Suvannonsuohon. Pohjoisessa raja kulkee ojitettujen soistumien ja Palo-Kotaselän alarinteen kautta. Geomorfologialtaan alue on jokipenkereitä lukuun ottamatta tasannemainen ja koostuu suurelta osin hiekasta. Korkeimmassa osassa ja paikoin korkeustasojen muutoskodissa on rantavalleja/jokivalleja. Alue kuuluu Pudasjärven kautta kulkevaan saumamuodostumaan, ja on sen läntisintä osaa. Kuviolta löytyy yksi melko laaja hiekkakuoppa sekä muutamia pienempiä. Alueella on lisäksi muutamia kesämökkejä sekä ilmeisesti yksi ympärivuotisessa asuinkäytössä oleva pihapiiri peltoineen.

Huhkajakankaan metsät ovat talousmetsää ja keskiosissa on melko laaja hakkuuaukko, joka on osittain taimettunut. Alueen metsätyypit vaihtelevat sisäosien osittain jopa karukkoisista tyypeistä, kuivien ja kuivahkojen kankaiden kautta joen reunaan, jossa etenkin koillisnurkan liettyneen rantaluhdan reunamilla esiintyy mustikkatyyppin tuoretta kangasta ja sen soistumaa mustikkakangaskorpea.

Alueen soistumiin lukeutuvat rantaluhta, ja sen korpinen reuna. Alueen sisäosissa oli muutamia lyhytkortisia nevoja, lyhytkortista ruopparimpinevaa sekä erilaisia rämeitä (Kgr, VIR ja RR). Soistumat ovat suurelta osin ojitettuja.

Lajisto on useanlaisten elinympäristöjen johdosta melko monipuolista ja edustavaa tyypeillensä. Kangas-metsän peruslajien lisäksi kuivilta alueilta löytyi sianpuolukkaa. Luhdan ja sen ympäristön lajistoon kuuluivat pajut, järvikorte, luhtamatara, kurjenjalka, lillukka, metsätähti ja kielo. Sitä ympäröivässä jyrkässä penkereessä kasvoi metsäliekosammal, kerrossammal ja metsäkorte melko runsaana. Koskipaikan rannassa kasvoi myös ruusu, joka oli kuitenkin ilmeisesti lintujen mukana alueelle saapunut.

Alue on myös elinympäristöiltään monipuolinen, rantakivikoiden kosteista ja varjoisista koloista, rantaluhdan ja korven kautta kankaiden läpi rämeisille ja nevaisille soille. Luonnontilaltaan rantaluhta ja joen penkereet olivat melko hyvässä kunnossa ja lahoppuatkin esiintyi etenkin rannan defoliaatiovyöhykkeessä. Kankailla ja soilla metsätalouden ja muun ihmistoiminnan jäljet ovat selvästi näkyvissä.

Johtuen matalasta topografiastaan alue erottuu ympäristöstään vain joelta. Sen sisäistä maisemaa vallitsevat varsinkin keskiosissa laajat avohakkuut ja maa-ainesten otto. Alueen sisäisesti kauniin maiseman puolesta erottuvin on ehdottomasti joki penkereineen, sekä pohjoisosan lietepohjainen korte-/pajuluhta. Penkereiden metsät ovat melko luonnontilaiset ja ranta osittain tulvavesien kuluttama ja sorruttama. Joki vir-

taa rajauksen alueella osittain koskimaisena, ja on myös todella kaunis. Maisemallisesti kauniita ovat myös rannan isot haavat ja kuuset. Joen toiselta puolelta kulkevalta tieltä näkyy törmille. Vastarannalla on myös asutusta, joiden näkyisiin rajauksen rantavyöhyke kuuluu olennaisena osana.

Alueella sijaitsee myös neljä kivikautista kiinteää muinaisjäännöstä ja muinaisjäännösalue. Monikäyttöisyyssarvoihin lukeutuvat keräilytalous, metsästys, kalastus ja poronhoito.

Alueen pohjavettä uhkaavat maatalous, liikenne, asutus sekä intensiivinen maa-ainesten otto. Rikkoutunutta pohjavesipintaa ei havaittu.

Suurin maa-ainesten ottoalue sijaitsee aluemaisen muinaismuistokohteen läheisyydessä ja sen laajentaminen on siten rajoitettua. Alueen sisäosien ottoalueiden laajentaminen vaikuttaisi alueen luonto- ja maisema-arvoihin.

Alustavien pohjavesiselvitysten mukaan pohjavedessä on esiintynyt ainakin paikoin haitallisissa määrin rautaa.

Eläinhavainnot: Neidonkorentoja, poro, metso, peippo, jänis, hirvi, käpytikka, leppälintu

Alueella on merkittäviä maisemakuvallisia arvoja sekä jokseenkin merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueelle tehtiin arvokkaan harjualueen raja. Arvoluokka 4, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1-2. Osittain koti- /rajoitettuun ottoon soveltuva vanhoista kuopista.

Nimi: **Kettukangas**

Tunnus: 11972007

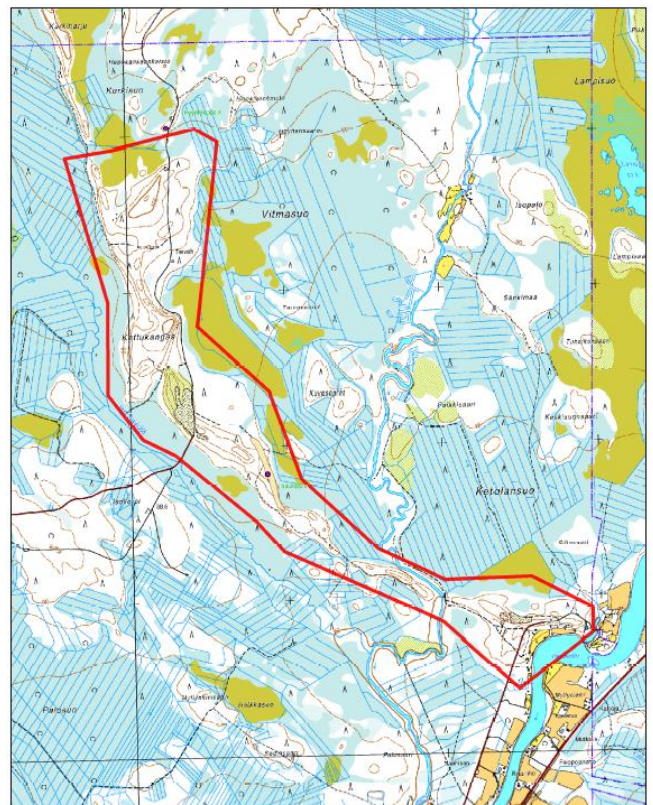
Alueluokka: II

Kunta: Oulu

Pinta-ala: 2,68 km²

Korkeus: 100 m, alataso: 80 m (joki)

Kettukangas sijaitsee n. 20 km Yli-istä pohjoiseen. Alueen pohjoisosaan kuljetaan turvesoiden läpi kulkevia sorateitä, eteläpuolen joenrannan asutuksiin johtaa toinen tie. Kettukangas rajoittuu lounaasta Isoon Saviojaan, Pohjoisessa Kurkisuohon ja idässä Vitmansuohon, jonka reunat ovat suurelta osin ojitetut. Rajauksen halki kulkee Vitmaojan uoma. Kettukankaan harju nousee ympäröivistä soista melko selvärajaisena, etenkin pohjoisosissaan. Alueen kes-

kiosassa sijaitsee suuri maa-ainesten ottopaikka, lisäksi joen tuntumassa on kaksi pienempää kuoppaa, joista pohjavesipinta oli rikkoutunut. Siuruanjoen rannassa on asutusta ja muutamia peltoja.

Alueen metsät ovat talousmetsäkäytössä, ja pohjoisosaa luonnehtivatkin laajat avohakkuut. Metsätyyppiltään ne ovat pääasiallisesti kuivahkoja ja vaihettuvat ympäröiviin soihin kangasrämeiden ja isovarpurämeiden kautta. Alueen pohjoisosasta Kurkisuon ja kangasmaan väliltä löytyi kaunis, mutta pienimuotoinen mustikkainen korpilaikku, jossa oli melko runsaasti lahoppua.

Alueen suot olivat rämeisiä tai lyhytkorsinevaisia. Kurkisuon LkN-osasta löytyi myös vähän korkeampaa ravinteisuustasoa ilmentävä villapääluikka. Muita suotyyppisiä ovat rahkaräme, pallosararäme sekä kangasräme ja isovarpuräme. Vitmaojan varren soistumat olivat sarakorpea.

Lajisto alueella oli tavanomaista kangasmetsäkasvillisuutta, johon ympäröivien soiden ja Vitmaojan puronvarren kosteammat olosuhteet antavat oman säväyksensä. Vitmaojan reunalta tavattiin vesisara, ulpukka, kurjenjalka, kultapiisku, oravanmarja ja lillukka. Sarakorvesta löytyi mm. harmaasara, juurtosara, pohjanpaju. Edustavuudeltaan lajisto vastasi luontotyyppejään.

Elinympäristöiltään Kettukangas on melko tavanomainen. Pohjoisosan rinteet kohoavat kyllä melko selkeästi ympäristöstään mutta kasvillisuuteen tämä ei heijastu. Elinympäristöt vaihtelevat avosoista kankaalle ja puronvarteen, joten niiden kirjo on melko monipuolinen. Alueen eteläosissa olevan asutuksen luona on lisäksi niittyneitä vanhoja peltoja. Luonnontilaa löytyy joiltakin soilta ja pohjoisen korpilaikusta, mutta muilta osin alueen kankaat olivat metsätalouden piirissä.

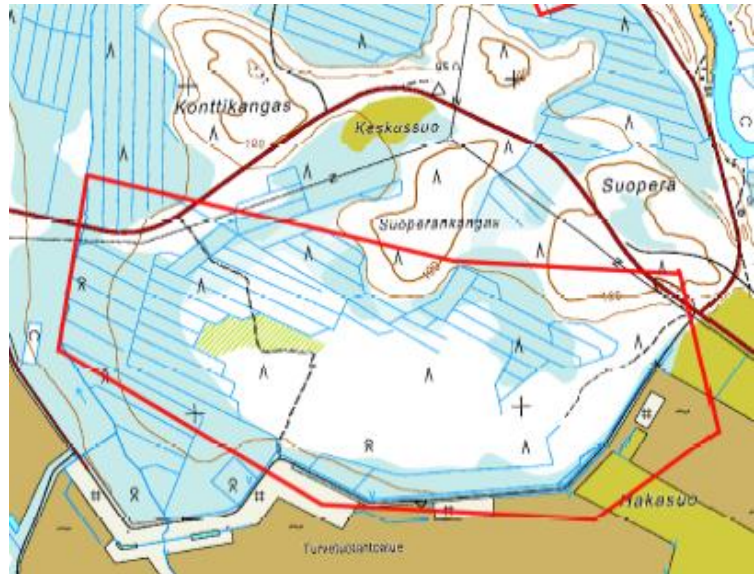
Kettukankaat on joenreunan alueita lukuun ottamatta melko syrjäinen kohde. Vitmaoja rajaa alueen tehokkaasti, kahteen osaan. Muodostuma erottuu ympäröiviltä soilta selkeästi nousten parhaimmillaan n. 10m suonpinnasta. Alueelta avautuu kaunis näkymä ympäröiville soille, mutta maisemaa heikentävät maa-ainesten otto sekä voimakkaat metsätaloustoimet.

Alueella sijaitsevia kiinteitä muinaisjäännöksiä ovat pyyntikuopparivi sekä kivikautinen asuinpaikka. Karttaan on myös merkitty tervahauta. Metsästys, kalastus. eteläosissa lisäksi marjastus ovat alueen monikäytön muotoja. (toinen pää syrjäinen)

Eläimistö: poro, kirjosieppo, leppälintu, metsäkirvinen, kanalintujen rypykuoppia.

Alueella on paikoin kauniita maisemakuvia ja jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Osittain maa-ainesten ottamiseen soveltuva, joskin syrjäinen sijainti on rajoittava tekijä. Arvoluokka 4, MAL-luokka 1-2, POSKI-luokka 1-2.

Nimi: **Konttikangas**
 Tunnus: 11973012
 Alueluokka: II
 Kunta: Oulu
 Korkeus : 100 m, alataso 90 m.

Konttikankaan pohjavesialue sijaitsee n. 21 km Ylikiimingistä Puolangantietä pitkin kaakkoon. Rajauksen eteläpuolella sijaitsee Hakasuo-Sarvisuon turvetuotantoalue. Kiiminkijoki virtaa melko lähellä koillisessa. Alue on kauttaaltaan oijen ympäröimä ja myös sen sisäosien korpi-
 maiset soistumat ovat syvään ojitettuja.

Alueen metsät ovat alueen ojittamattomalla keskiosalla kuivahkoa kangasta, jossa satunnaisesti pieniä kuivan kankaan ECT laikkuja. Pohjoisreunalla idänpuoleisen louhikkoisen kohouman rinteessä on myös VMT tuoretta kangasta.

Alueen soistumat ovat eteläreunalla pääasiassa kangas- ja isovarpurämeisiä, paikoittain esiintyy myös melko laajoja korpikarhunsammalpatjoja. Rajauksen pohjoisreunalla on LkNR -laikku, jossa kasvoi melko runsaasti valkopiirtoheinää (*Rhynchospora alba*). Alueen halki kulkevat ojitukset ovat hyvin syviä jonkin tyyppiiseen kangaskorpeen kaivettuja ja kasvavat tasavälein istutettua mäntyä.

Alueen lajisto on melko yksipuolista kuivahkon kankaan ja mustikkapuolukkatyyppin tuoreen kankaan lajistoa. Länsipuolen louhikkoiselta kohoumalta löytyi myös metsäliekosammalta ja sulkasammalta. Korpisesta suomuuntumasta löytyi mm. metsäalvejuurta ja riidenliekoa, jotka kasvavat myös eteläreunan soistumissa.

Alueen pinnanmuodostus on hyvin tasainen. Korkeampia kohtia on lähinnä pohjoisreunan kohoumissa. *Kaakkoisreunalla on hyvin matalia, hiekkaisia rantavalleja.* Elinympäristöt ovat pääasiassa kangasmetsän ja ryteikköisen korven ympäristöjä. Luonnontilaa alueella ei esiinny lukuun ottamatta pohjoisreunan lyhytkortisen nevarämeen ojittamattomia osia, tosin sen eteläpuolella olevat ojitukset ovat vaikuttaneet myös siihen.

Alueen pohjoispuolelta kulkee Puolangantie, jolta näkymiä alueelle ei puuston peittävyden johdosta kuitenkaan avaudu. Sisäiseltä kauneudeltaan erottuvat louhikkoisen rinteiden kuusikko, sekä pohjoisreunan rämeinen soistuma, joka tarjosi luontoelämyksen hirven kohtaamisen kera. Keskiosan korprien syvät ja tiheät ojitukset häiritsevät alueen sisäistä maisemaa suuresti. Näköaloja ei tasaisen topografian ja puuston peittävyden johdosta avaudu.

Alueen monikäyttöisyysarvoihin voidaan lukea luonnontuotteiden keruu, ja kenties metsästys. Alueen keskiosissa oli myös jalasmökkisauna, joten alueella lienee myös virkistyskäyttöarvoja.

Alueen eläinhavainnot: talitiainen, hirvi, teeri, punarinta, kuusitiainen.

Alueella ei havaittu merkittäviä maisemakuvallisia tai luonnonesiintymäarvoja.

Nimi: **Marjuharju**
 Tunnus: 11973014
 Alueluokka: poistettu
 Kunta: Oulu
 Pinta-ala: n. 0,24 km²
 Korkeus: 102,5 m, alataso 90 m

Marjuharju sijaitsee n. 20 km Ylikiimingistä itään Hete-
 kylän ja Alavuotontietä pitkin. Geomorfologisesti alue
 vaikuttaa osalta laajempaa reunamuodostumaa, jonka
 lakiosissa on rantavallimaista muodostumaa. Alueen
 pinta on paikoin melko kivinen. Alueen itäpuolella kul-
 kee Kiiminkijoki. Länsipuolelta se rajoittuu viereiseen
 Hirsisuon kankaaseen ja Törisuon ojikoihin. Alueella
 sijaitsee pari niittymäisenä kasvavaa heinäpeltoa, sekä
 useita melko isoja maa-ainestenottokuoppia, joissa
 pohjavesipinta on osittain rikottu.

Alueen metsät ovat kuivahkoa kangasta valtavarpuanaan
 pääosin mustikka. Metsät ovat metsätalouden piirissä.
 Aliskasvustossa melko paljon kuusta ja katajaa.

Kaikki alueen soistumat ovat ojitettuja. eteläreunan
 ojikot ovat lyhytkortista nevarämettä, muutoin soistu-
 mat ovat pääasiassa kangas- ja isovarpurämeisiä.

Alueen lajisto on melko monipuolista johtuen heinäpelloista, joilla kasvoi mm. apilaa, koiranputkea, niitty-
 leinikkiä, ahosuolaheinää, timotei, rönsyleinikkiä, nuokkotalvikkia reunoilla. Alueella sijaitsevan tervahau-
 dan vierestä löytyi myös kissankäpälää. Sorakuopan vedentäytteisillä pohjilla kasvoi ratamosarpiota. Kan-
 kaiden lajisto oli tyypilleen edustavaa.

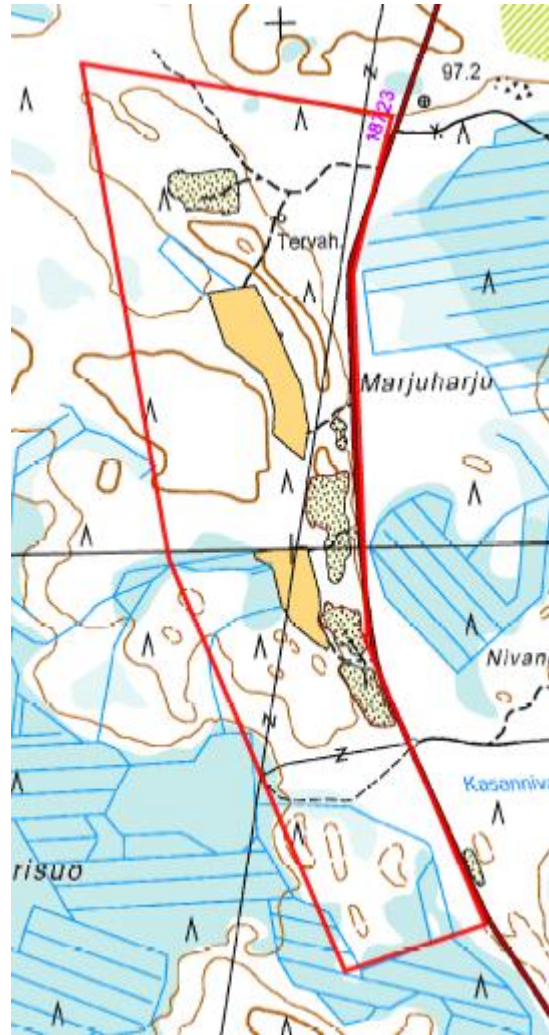
Alueen elinympäristöt ovat pääasiallisesti monotonista kangasta rämeisillä suo-osilla. keskiosien niityt rikas-
 tavat alueen yleisilmettä. Luonnontilaa alueelta ei löydy. Myös lahoppuuta on olemattomasti.

Alue sijaitsee aivan tien vieressä, jolta on näkymiä alueen sorakuoppiin. Alue erottuu ympäristöstään lähin-
 nä sorakuoppiensa ansiosta. Rajauksen eteläreunan länsipuolella on asutusta joenrannassa. Sisäinen kau-
 neus kärsii kauttaaltaan soran-oton rikkomasta maisemasta ja metsätaloudesta. Näköalat ovat puuston
 peittämiä ja hiekkakuoppien sävyttämiä.

Alueen monikäyttöisyysarvoihin kuuluu luonnontuotteiden keräily ja kenties metsästys sen syrjäisimmissä
 nurkissa.

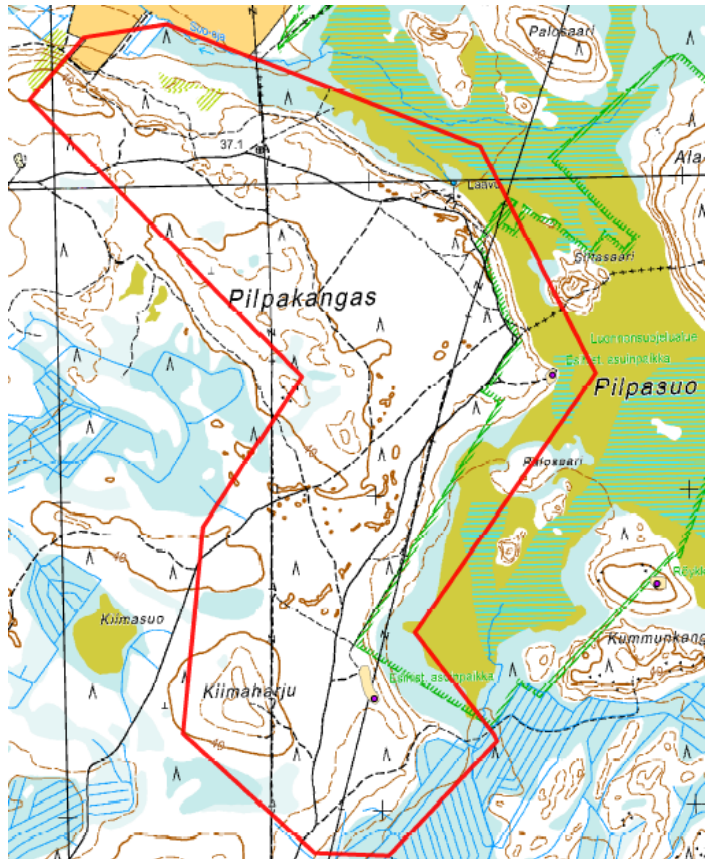
Alueella havaitut eläimet: hirvi, metso, rypykuoppia, kyy, metsäkirvinen, talitiainen

*Muodostumalla ei havaittu merkittäviä luonnonesiintymiä tai maisemakuvallisia tekijöitä eikä sitä puutteel-
 lisen luonnontilaisuuden vuoksi luokiteltu arvokkaaksi harjualueeksi.*

Nimi: **Pilpakangas**
 Tunnus: 11564003
 Alueluokka: III
 Kunta: Oulu
 Pinta-ala: 2,37 km²
 Korkeus: 45m, alataso 32,5

Pilpakangas sijaitsee n. 15 km päässä Oulun keskustasta. Geomorfologisesti se on moreeniselänteiden taakse kerrostunut tasanne-mainen kerrostuma, jonka pintaosissa on pääosin hiekkaisia rantavalleja. Tasanteen itäreunassa on törmä. Keskiosissa oli myös louhikkoi-sempia kohoumia. Alue rajautuu länsireunal-taan ojitettuun Tupakankaanrämeeseen ja kangasmaastoon. Pohjois- ja itäreunaltaan se rajautuu Pilpasuohon, joka on Natura-2000 alue sekä suureksi osaksi yksityinen suojelu-alue. Eteläpuolella sitä rajaavat Sikoharju ja Pilpasuon ojitetut reunat.

Alueen metsät ovat kauttaaltaan metsätalouden piirissä. Alueen pohjoisreunalla laavun takana sekä keski-osissa on avohakkuita, lisäksi paikoin esiintyy taimikoita. Muilta osin metsä on harvennettua talousmetsää. Alueen keskiosissa pääasiallinen metsätyyppi on kuiva kangas, Alueen reunoilla soiden liepeillä metsätyyppinä vallitsee kuivahko kangas. Rantavallien lakiosissa ja paikoin keskiosissa on myös karukkoisia laikkuja.

Alueen soistumat ovat pääasiallisesti kangas- ja isovarpurämeisiä, joskin alueen pohjoisimmalla reunalla esiintyy myös reunastaan ojitettua ruoho- ja heinäkorpea. Kiimaharjun pohjoispuolella on tupasvillarämettä. Lisäksi alueelta löytyy pienialaisia lyhytkorsinevoja. *Pilpasuon reunassa nuotiopaikan lähellä on suurehko lähde, jonka ympärillä on lähteisiä suotyypppejä.*

Alue on lajistoltaan melko yksipuolista kuivan ja kuivahkon kankaan kasvillisuutta rämeisillä vivahteilla. Keskiosan louhikkoisista osista löytyi sianpuolukkaa (*Arctostaphylos uva-ursi*). Luonnontilaa esiintyy lähinnä Pilpasuon reunamilla. Myös Kiimaharjun pohjoispuolen tupasvillaräme on luonnontilainen. Lahopuuta esiintyy alueen reunoilla satunnaisesti. Talousmetsänpuolella laho on lähinnä harvennushakkuiden tähteistä koostuvaa. Pilpasuolta on herttatietojen mukaan löydetty kiiltosirppisammalta (*Hamatocaulis vernicosus*), ruostekääpää (*Phellinus ferrugineosus*), kaitakämmekkää (*Dactylorhiza traunsteineri*), suovalkkua (*Hammarbya paludosa*), lapinleinikkiä (*Ranunculus lapponicus*) sekä lettorikkoa (*Saxifraga hirculus*).

Elinympäristöjensä puolesta Pilpakangas on melko yksipuolista rantavallien päällä kasvavaa kumpuilevaa valoisaa kangasta sekä suonreunan rämeitä. Kosteusvaihteluita on keskiosan rimpisestä painanteesta karukkoisen kankaan kautta Pilpasuon rimpiin ja hetteisiin.

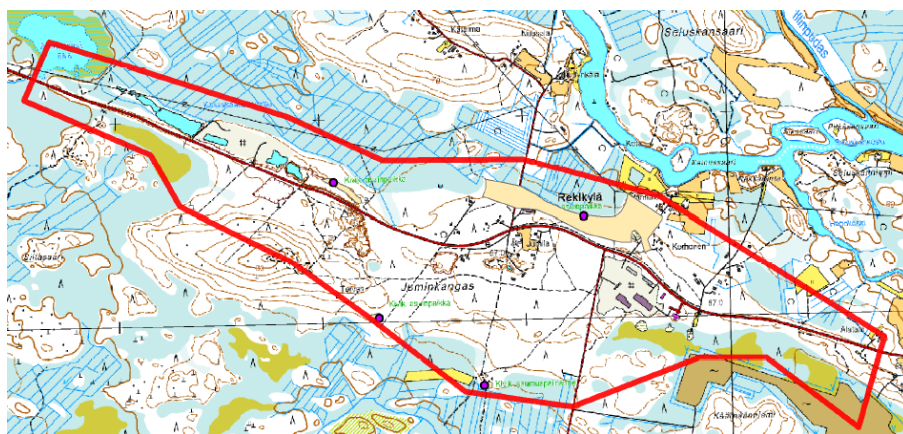
Matalasta topografiastaan johtuen alue erottuu lähinnä Pilpasuon puolelta metsäisenä kohoumana suon takana. Alueen halki kulkee soratie joka palvelee lähinnä alueen virkistyskäyttöä ja metsätaloutta. Sisäisesti kauniita kohtia on varsinkin Pilpasuon reunamilla. Myös alueen metsät ovat viehättävää pienimuotoisen kumpuilun sävyttämää kangasmetsää. Tasaisesta ja matalasta topografiasta johtuen myös alueelta avautuvat näköalat rajoittuvat suonreunan näköaloihin.

Alueen monikäyttöisyysarvoihin kuuluu sen arvo virkistysalueena retkeilyssä ja luonnontuotteiden keruussa. Alueella sijaitsee kaupungin ylläpitämä laavu ja nuotiopaikka kuivakäymälöineen. Kaupungin läheisen sijainnin johdosta se on ahkerassa käytössä. Virkistyskäyttöä palvelevat myös alueella risteilevät polut ja metsätiet. Rajauksen sisällä sijaitsee myös kaksi karttaan merkittyä muinaismuistokohdetta.

Havaitut eläimet: peippo (*Fringilla coelebs*), järripeippo (*Fringilla montifringilla*), palokärki (*Dryocopus martius*), käki (*Cuculus canorus*), leppälintu (*Phoenicurus phoenicurus*), kuovi (*Numenius arquata*), metso (*Tetrao urogallus*), punakylkirastas (*Turdus iliacus*), kanalintujen rypykuoppia.

Alueella on kaunista maisemakuvaa ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä melko merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Arvoluokka 4, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1. Arvokas harjualue rajattu.

Nimi: **Rekikylä**
 Tunnus: 11973008
 Alueluokka: II
 Kunta: Oulu
 Pinta-ala: 3,01 km²
 Korkeus: 80 m, alataso 62,5 m

Noin 10 km Ylikiimingin kirkolta länteen sijoittuva Rekikylän pohjavesialue on soravaltaisesta harjuselänneestä ja keskiosassa esiintyvistä harjulaajentumasta koostuva harjualue, joka pintaosistaan koostuu kauttaaltaan hiekasta. Laajentuman eteläreunalla esiintyy suuria siirtolohkareita. Alueen itäreunassa on Takasuon turvetuotantoalue. Alue on reunoiltaan lähes kauttaaltaan ojitettu. Alueella sijaitsee myös peruskarttaan merkitty lähde. Alueella on kaivettu maata mittavasti, ja sen länsireunalla tienvieressä on pohjaveden täyttämät kaivannot. Vanhoja hiekkakuoppia on läpi koko alueen myös asutuksen keskellä, osa niistä on täytetty vedellä.

Alueen metsät ovat suurimmalta osin kuivahkoa ja kuivaa kangasta, laikuittain esiintyy myös jäkälikköjä. Korkeimman harjanteen länsireunalla oli myös mustikkatyyppin tuoretta kangasta. Metsät ovat kauttaaltaan metsätalouden piirissä.

Alueen soistumat ovat lyhytkortisia nevarämeitä ja lyhytkortisia rimpinevoja. Soiden reunamilla on kangasrämettä ja isovarpunevaa. Ahmasjärven reunat olivat suursaraisia, pullo- ja luhtasaraa. Peruskarttalähteen reunalla on lahonnut, laudoista tehty levy, jolta on ennen muinoin kumarruttu ottamaan hetteestä vettä. Lähteensilmä oli kuitenkin selvästi heikentynyt ja sen alapuoliset vanhat rimmet kuivuneet. Rimpien pohjalta löytyi luhtakuirisammalta ja hetesirppisammalta, mutta lähteensilmästä ainoastaan likaisen vihreää

rahkasammalta. Lähteen lähialueilta löytyi sen ensimmäisellä etsintäkerralla myös yksittäinen rimpivihvilä (*Juncus stygius*).

Lajisto oli tyypeilleen tavanomaista. Tuoreelta kankaalta löytyi nuokkotalvikki, ruohokanukka ja metsäimare. Alueen itäreunassa oli kummallinen umpeen kasvanut tie joka johti tasaiselle sorakentälle. Sorakentältä löytyi keltaliekoa ja sianpuolukkaa. Edustavuudeltaan lajisto oli tyyppillistä. Herttatietojen mukaan Ahmasjärven tienoolla esiintyy uhanalaista suohtynupikkaa (*Ascocoryne turficola*).

Alueen pinnanmuodostus on melko monotonista. Itäreunassa on korkeampi harjanne, keskiosissa maasto on jopa tasannemaista, kosteusvaihtelua on suolammesta ja pohjavesilammikoista kuivalle kankaalle.

Luonnontilaa ei alueelta varsinaisesti löydy, Ahvenjärven reunamilla sitä on jonkin verran. Myös peruskarttalähteen ympärüssuo, on ojittamatta, mutta sen vesitalous on kärsinyt maa-ainestenottojen vettä keräävästä vaikutuksesta. Lahopuuta ei alueelta juurikaan löytynyt.

Alueen halki kulkee Ylikiiminkiin johtava maantie, jolta näkymät alueelle ovat selvät. Alueella oleva asutus vaikuttaa myös maiseman merkitykseen. Myös joelta on luultavasti näkymiä alueelle. Korkeimman harjanteen siirtolohkareet ja tuore kangas ovat alueen ehdottomasti viehättävimpiä paikkoja. Pääosaksi maisemakuva alueella on merkittävästi kärsinyt runsaasta maanotosta.

Näköalat ovat melko olemattomia matalan topografian ja puuston peittävän vaikutuksen takia. Ahvenjärven vieressä on pysähdyspaikka, josta on näkymä suolammelle.

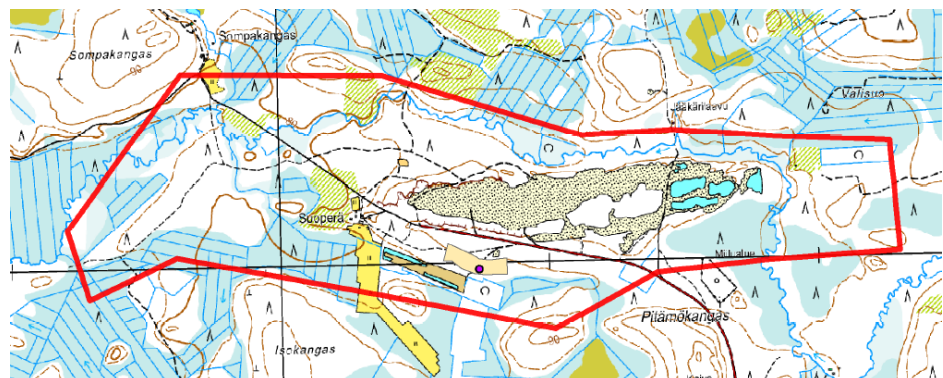
Alueella sijaitsee neljä muinaismuistoa, jotka ovat kivikautisia asuinpaikkoja, mukaan luettuna yksi pinta-alaltaan huomattavan suuri aluemäinen kohde. Geologisesti merkittäviä ovat myös suuret siirtolohkareet. Alueen monikäyttöisyysarvoihin kuuluu kiipeilyalue ”treenisektori”, sekä kassakaappimontun käyttö sukellusharrastuksen harjoitteluun. Myös luonnontuotteiden keräily lukeutuu näihin arvoihin.

Alueen eläinhavainnot: peippo, talitiainen, metsäkirvinen.

Alueen pohjaveden laatua uhkaa maa-ainesten otto, asutus, maatalous (etenkin karjanhoito), vanha saha-alue sekä alueen halki kulkeva maantie. Alueen maa-ainesten ottotoiminnan laajentamista rajoittavat alueen monikäyttöisyysarvot, asutus ja muinaisjäännökset.

Rekikylän ja Juminkankaan huonon luonnontilaisuuden vuoksi pieni arvokkaan harjualueen rajausta tehtiin vain jakson kaakkoispäähän, jossa deltamaisen laajentuman reunoilla ja rinteillä on rantamuodostumia ja paikoin hyvää harjumetsää, kaunista maisemakuvaa ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jokseenkin merkittäviä luonnonesiintymiä. Arvoluokka 4, MAL-luokka 1-2, POSKI-luokka 1-2.

Nimi: **Suoperä**
 Tunnus: 11973020
 Alueluokka: II
 Kunta: Oulu
 Pinta-ala: 1,91 km²
 Korkeus:

Suoperän pohjavesialue muodostuu harjuselänteestä, jonka ydinosa on lähes kokonaan pois kaivettu. Alueella maa-aineksen otto on kohdistunut myös pohjavesipinnan alle, ja sinne onkin muodostunut laajoja pohjavesilammikoita. Alueella on tapahtunut ilmeisesti myös murskaamotoimintaa sen eteläreunalla. Alueella rajaa pohjoispuolelta Pikku-Martimon puro joka polveilee pohjoisreunaa pitkin uomaltaan luonnontilaisena läpi koko alueen. Rajauksen reunalle osuu myös vanha miilualue. Alueen soistumat ovat miltei kauttaaltaan ojitettuja. Länsireunalla on myös pieni yksityinen suojelualue. Alueella sijaitsee yksi pihapiiri peltoineen sekä pohjoisrajalla jääkärilaavuksi nimetty nuotio/laavupaikka. Alueella risteilee paljon metsäautoiteita ja osaa kuopista on käytetty ilmeisesti motocrossharjoitusalueena (hyppyreitä).

Alueen metsät ovat pääasiassa kuivaa ja kuivahkoa kangasta. Puron reunamilla esiintyy myös tuoreempaa metsätyyppiä (VMT) sekä paikoin lehtomaisempaa, luhtaista korpea. Metsät ovat talousmetsää ja keskiosissa on melko laajat hakkuuaukeat.

Alueen soistumat ovat kangas- ja isovarpurämeisiä. Puron laiteilla esiintyy luhtaista ruohokangaskorpea ja metsäkortekorpea.

Lajistoltaan alue on pääasiallisesti tyyppillistä edustavaa kuivahkoa kangasmetsää, mutta puronlaiteet ja vanhalle maa-ainesalueelle muodostunut niittykasvillisuus lisäävät sen monipuolisuutta. Kasvistoon kuuluvat mm. Oravanmarja, kielo, lillukka, mustikka, ruohokanukka, lehtovirmajuuri, metsätähti, metsämaitikka, kangasmaitikka, isovesitähti, kurjenjalka, raate, mesimarja ja karhunputki. Paikoin esiintyy myös metsä- ja korpi-imarretta. Vanhan murskaamon alue on avonaista niittyä ja vedellä täyttyneitä uria, lajeinaan mm. osmankäämi, uistinviita, pietaryrtti, luhtavuohennokka, pelto-ohdake, sarjakeltano, rantatädyke, hiirenvirna ja silmäruoholaji.

Alueen elinympäristöihin lukeutuvat puronreunojen rehevät varret sekä kuivahkot kankaat ja vanhan maa-ainesalueen niittymäinen aukea.

Luonnontilaa ei juuri esiinny, lukuun ottamatta puron reunamia. Paikoitellen metsätalouden toimenpiteet ulottuivat myös melko lähelle sitä. Lahopuuta oli myös ainoastaan paikallisesti puron reunamilla.

Alue on suhteellisen syrjäinen. Kuusamon tie kulkee sen eteläpuolella, mutta sieltä ei ole alueelle mitään näkymiä. Alueen halki kulkee metsäautotie. Alueen asutus lisää maiseman arvoa jonkin verran, mutta täysin rikkonaisen maaperän johdosta maisema-arvot ovat suurilta osin tuhoutuneet. Rajauksen sisäinen kauneus keskittyy niin ikään puronvarren ympäristöihin. Näköaloja ei matalan topografian johdosta alueelta avaudu.

Eläinhavainnot: peippo, leppälintu, hirvi, kulorastas, kanalintujen rypykuopat, niittykirvinen, västäräkki.

Alueen monikäyttöisyysarvoihin kuuluu retkeily, metsästys ja luonnontuotteiden keräily.

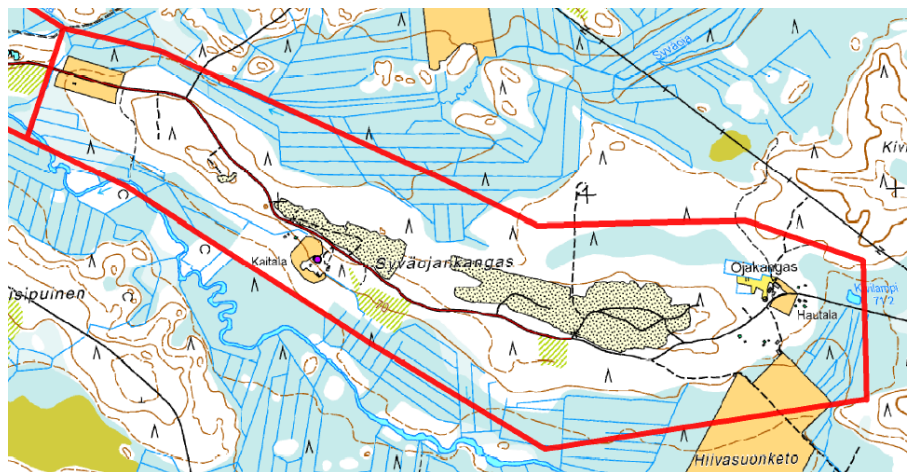
Alueella ei havaittu erityisiä maisemakuvallisia tai luonnonesiintymäarvoja eikä arvokkaan harjualueen rajausta tehty.

Suoperän alueelta. - Ari Lyttikäinen 2013.

Nimi: **Syväojankangas**
 Tunnus: 11973010
 Alueluokka: II
 Kunta: Oulu
 Pinta-ala: 1,6 km²
 Korkeus: 77,5 m, alataso
 67,5 m

Syväojankangas sijaitsee noin 7 km Ylikiimingistä etelään ensin Muhoksentietä ja sitten Hirvasuontietä. Se muodostuu laakeasta, selännemäisestä harjusta, jonka ydinosa on soravaltainen. Alue on reunoiltaan ympäriinsä ojitettu. Lännessä sillä on yhteys Valkiaiskankaan pohjavesialueeseen ja idässä se rajautuu Kivikankaaseen. Alueella on jonkin verran asutusta ja mökki. Alueen länsi-, keski- ja itäosissa on peltoa. Aluetta leimaa runsas soranotto joka on ulottunut lähelle pohjavesipintaa. Eteläpuolella virtaa Vepsänjoki, joka kuuluu Kiiminkijoen vesistön Natura-alueeseen.

Alueen metsät ovat talousmetsää. Hakkuita ja taimikoita oli jonkin verran. Pääasiallinen metsätyyppi on kuivahko kangas (EVT) valtavarpuunaan suurilta osin puolukka, mutta viitteitä on myös tuorempiin mustikkaisiin kankaisiin, sekä niiden korpisiin soistumiin rinteiden alaosissa joenpuolella.

Alueen suot ovat puustoisia ja ojitettuja. Kivilammen suolampea ympäröivät keidasrämeet ja lyhytkortinen neva. Vepsänjoen ranta oli lehtipuuvaltaista luhtaa, pohjakerroksessa kasvoi yleisesti luhtakuirisammalta. Joen penkereet olivat melko kovat, mutta heti niiden takana oli luhtaista soistumaa. Rantaluhta vaihtui alueen keskiosaa kohden mustikkakangaskorpeen.

Alueen suot ovat puustoisia ja ojitettuja. Kivilammen suolampea ympäröivät keidasrämeet ja lyhytkortinen neva. Vepsänjoen ranta oli lehtipuuvaltaista luhtaa, pohjakerroksessa kasvoi yleisesti luhtakuirisammalta. Joen penkereet olivat melko kovat, mutta heti niiden takana oli luhtaista soistumaa. Rantaluhta vaihtui alueen keskiosaa kohden mustikkakangaskorpeen.

Lajisto on melko yksipuolista, tosin riidenliekoa ja metsätähteä oli paikoin melko runsaasti. Paikoin metsät olivat myös tiheästi lauhottuneet. Alueella oli myös monimuotoisuutta lisääviä haavikoita. Kuivahkon kannan lajisto on kohtalaisen edustavaa, paikoin tuoreeseen vivahtaan.

Alue on pinnanmuodoiltaan hillitty ja kaikki korkeimmat harjanteet on kaivettu pois. Elinympäristöiltään se on tavanomainen, joskin joenranta nostaa arvoa jonkin verran. Luonnontilaa ei kuitenkaan juuri ole ojitusten ja rankan maa-ainesten oton johdosta. Myöskään lahoppua ei esiintynyt mainittavasti.

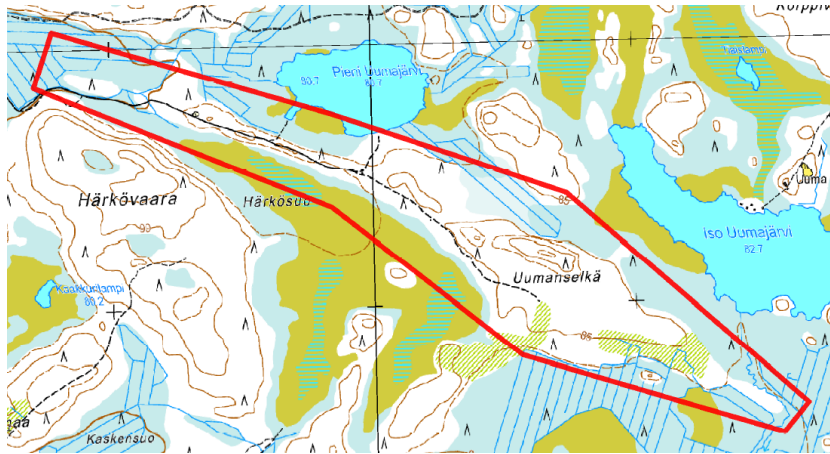
Alueen halki kulkee Hiivasuontie joka johtaa metsässä oleville taloille. Alueen sijainti on melko syrjäinen, eikä se matalan topografian ja metsäisen sijaintinsa johdosta erotu ympäröivästä maastosta kovinkaan hyvin. Alueen sisäinen kauneus kärsii niin ikään mittavasta maa-ainestenotosta. Vepsänjoen rannat ovat viehättävät ja myös Kivilammen ympäristö on hyvin kaunista suomalaismaa. Alueen näköalat ovat olemattomat matalan topografian ja tiheän puuston johdosta.

Alueella sijaitsee 1 kivikautinen asuinpaikka keskiosan asutuksen kupeessa. Alueen monikäyttöisyyssarvoihin voidaan lukea luonnontuotteiden keräily ja metsästy.

Alueen eläinhavainnot: Talitiainen, kanalintujen rypykuopat.

Alueen eteläreunalla Vepsänjoen varressa ja itäpäässä havaittiin vähäisiä luonnonesiintymä- ja maisema-arvoja, mutta arvokkaan harjualueen rajaukseen ne eivät riittäneet.

Nimi: **Uumanselkä**
 Tunnus: 11973021
 Alueluokka: III
 Kunta: Oulu
 Pinta-ala: 1,19 km²
 Korkeus: 90m, alataso 80 m

Uumanselän pohjavesialue sijaitsee Ylikiimingistä n. 20 km itään. Alue muodostuu selän-

nemäisestä harjusta, jonka ydinselänne on ilmeisesti huonosti lajittunutta soraa ja lieveosa hiekkaa. Aluetta rajaa eteläpuolelta Härkövaara ja ojittamaton Härkösuo. Itäreunalla kulkee Uumajoki. Pohjoispuolella ovat Pieni Uumajärvi ja Iso Uumajärvi ja ojitettua suota. Myös eteläreunan itäosa on ojitettu. Alueen länsiosassa on pieni sorakuoppa, jota on kaivettu ilmeisesti tienrakennusta varten.

Alueen metsät ovat kuivahkoa kangasta (EVT), jossa on kuivia (ECT) laikkuja. Valtavarpuna vaihtelee mustikka ja puolukka, paikoin kanerva. Metsät ovat kauttaaltaan metsätalouden piirissä. Alueen keski- ja itäosissa on laajat hakkuut.

Alueen soistumat ovat pääasiassa isovarpuista nevaa. Härkösuo on lyhytkortista, vetisimmistä osista rimpistä nevaa ja sitä lukuun ottamatta ojituksia on kautta koko rajauksen.

Alueen lajisto on melko yksipuolista kuivahkon kankaan, rämeiden, nevojen kasvillisuutta, mutta edustaa tyyppejään ihan hyvin. Pohjakerroksessa vallitsevat seinä- ja kerrossammalet, sulkasammalta esiintyy paikoin melko isoinakin laikkuina.

Alue nousee melko matalana ympäröiviltä soilta ja suolampien rannoilta. Varsinainen Uumanselkä alueen itäosassa on ainoa hiukan korkeampi kohta. Elinympäristöt ovat edellä mainittuja kangasmetsää ja suota. Uumaoja itäreunalla piristää elinympäristöjen kirjoa, mutta sitä ei tutkittu maastossa. Luonnontilaa esiintyy lähinnä Härkösuolla ja muilla ojittamattomilla suoalueilla. Lahopuuta ei juuri ole.

Alue erottuu Härkösuolta ja viereiseltä Härkövaaralta hyvin, samoin kuin pohjoispuolen lammilta, mutta matalan topografiansa takia se ei kohoa kovinkaan paljoa. Iso-Uumajärven vastarannalla on maatila jonka rannan rakennuksista on näköaloja alueelle.

Alue on sisäiseltä kauneudeltaan miellyttävää loivapiirteistä harjumaastoa, mutta on suurilta osin taimikkoa tai tuoretta avohakkuualaa. Järvien rannat ja Härkösuon reuna ovat myös kauniita kuten myös hakkaamaton Uumaharjun kohouma. Tältä samalta kohoumalta avautuvat myös maisemat Iso-Uumajärvelle.

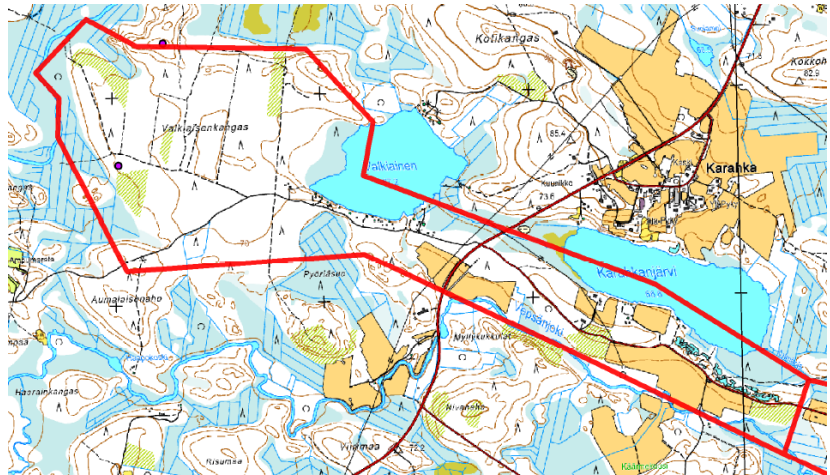
Alueella ei ole muinaismuistoja. Sen monikäyttöisyysarvoihin kuuluvat metsästys, kalastus ja luonnontuotteiden keräily. Alue soveltuu hyvin myös retkikohteeksi, erityisesti vieressä kohoavan Härkövaaran ansiosta. Alueelle oli jätetty myös siirrettävä parakkiasumus.

Alueella on paikoin kauniita maisemakuvia ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja etenkin Härkösuon puoleisella reunalla, Uumanselän korkeimmalla selänteellä ja sen itäpuolella sekä vesistöjen rannoilla. Alueelle tehtiin arvokkaan harjualueen rajaus. Arvoluokka 4, MAL-luokka 2, POSKI-luokka 1.

Näkymä Härkösuon itäpuolelta Uumanselän korkeimman selänteen suuntaan. - Ari Lyytikäinen 2013.

Nimi: **Valkiaisenkangas**
 Tunnus: 11973006
 Alueluokka: II
 Kunta: Oulu
 Pinta-ala: 2,37 km²
 Korkeus: 77,5, alataso 66 m

Valkiaisenkankaan pohjavesialue sijaitsee noin 5 km Ylikiimingistä etelään. Alue muodostuu kapeasta selännemäisestä harjusta, joka länsiosassa leviää harjulaajentumaksi. Rajaus leikkaa kahta järveä, Valkiaista ja Karahkajärveä. Alueen keski- ja itäosissa on laajat peltoalueet. Vanhoja maa-ainestenottoaikoja on sekä Valkiaisenkankaan puolella lännessä, että idässä tien vieressä. Itäpuolen kuopat ovat täyttyneet vedellä. Länsipuolen ottoalue taas on metsittynyt, melko laaja ja suhteellisen matala. Lisäksi siellä täällä on pienempiä kotitarveottokuoppia. Aluetta rajaa eteläreunalta Vepsänjoki joka kuuluu Kiiminkijoen vesistön Natura-alueisiin. Alueen pohjoispuolella sijaitsee Karahkan kylä. Alueella on muutamia vakituisesti asuttuja taloja ja useita kesämökkejä. Kesämökit keskittyvät erityisesti Valkiaisen rannoille, jolla on myös merkitty uimapaikka. Karahkajärven rannalla on vakituista asutusta.

Alueen metsät ovat länsipuolella kuivaa ja kuivahkoa kangasta. Valkiaisen rannoilla on paikoin VMT tuoretta kangasta. Rajauksen itäpuolella metsät ovat kuivahkoa kangasta. Järvien välissä on isovarpurameinen soistuma. Alueella on muutamia hakkuita Valkiaisenkankaalla. Lisäksi on taimikoita ja harvennettua metsää. Alue on kauttaaltaan metsä- ja maatalouden piirissä.

Alueen soistumat ovat kangas-, isovarpu- ja korpirämeisiä. Suot ovat ojitettuja alueen joka puolelta.

Lajisto on melko tavanomaista kuivan-tuoreen kankaan lajistoa. Itäosan sorakuoppien reunoilla on luhta- ja pullosaran kasvustoja. Montuista löytyy myös kurjenjalkaa, hietakastikkaa, koivua ja harmaaleppää. Vedestä löytyi myös uistinvitaa ja lampisirppisammalta.

Elinympäristöjen puolesta alue on melko yksipuolista lampien rannoilta, rämeille ja kankaille. Alueen pinnanmuodot ovat pienimuotoisia. Länsireunan pohjoisosissa tosin on muutama kohouma. Luonnontilaa ei alueella lampien koskemattomia reunoja lukuun ottamatta juuri ole. Myöskään lahoppuuta ei mainittavasti esiintynyt.

Alue on topografialtaan matala. Se leikkaa maantien kanssa keskiosistaan lyhyeltä matkalta. Metsä estää näkyvyyden peremmälle. Alueen läpi kulkevalta soratieltä tosin näkymät aukeavat koko alueelle. Maisemia hallitsevat alueen itäreunalla pellot ja lännessä Valkiaisenkankaan tasainen kangasmetsä. Maantiestä kaakkoon on jonkin matkaa kaunista, joskin matalaa harjuselännettä.

Alueen sisäistä kauneutta edustavat järvien rannat, muutoin maisema on tasaisen kangasmetsän maisemaa. Samat alueet edustavat myös alueen ainoita näköaloja jotka topografian pienimuotoisuuden johdosta ovat vähäisiä.

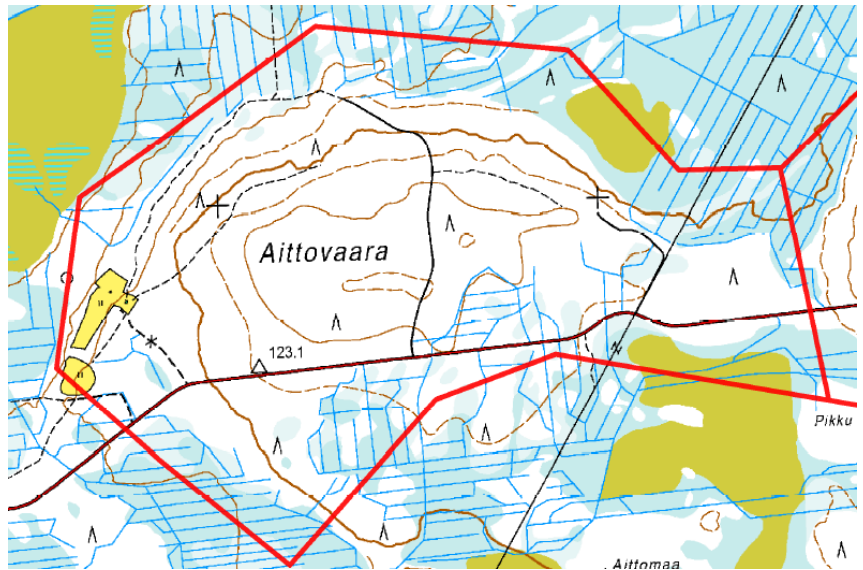
Alueella sijaitsee 1 kivikautinen asuinpaikka. Lisäksi aivan rajauksen rajalla on Maikuvaaran rakkakuoppa. Valkiaisen uimapaikka toimii virkistysalueena, länsikärjessä Vepsänjoen tuntumassa on laavu, alueelle on polkuyhteys Vesalasta ja alueen monikäyttöisyysarvoihin kuuluu myös metsästys ja kalastus, sekä luonnon-
tuotteiden keräily.

Alueella havaitut eläimet: metsäkirvinen, kulorastas, käki, mahdollisia ketun kuoppia.

Alueen länsiosassa on jossakin määrin merkittäviä luonnon kauneusarvoja ja erikoisia luonnonesiintymiä. Alueelle tehtiin arvokkaan harjualueen rajausta, arvoluokka 4, MAL-luokka 2, POSKI-luokka 2.

Pudasjärvi

Nimi: **Aittovaara**
 Tunnus: 11615184
 Alueluokka: III
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala: 1,67 km²
 Korkeus: 127,5m -105m

Aittovaara sijaitsee noin 25 km Pudasjärveltä etelään. Alue on osa laajempaa saumamuodostumaa ja koostuu laakeasta, selännemäisestä lajittuneen aineksen muodostumasta, joka on yhdistyneenä viereiseen pohjavesialueeseen kapeamman kynnäksen kautta. Muodostuman pinnalla on lohkarista moreenia vaihtelevan paksuisena kerroksena. *Länsirinteellä on muutamia rantavalleja.* Aluetta ympäröivät soiden reunat ovat kauttaaltaan ojitettuja. Alueen länsireunalla on kaksi peltoa.

Aittovaara sijaitsee noin 25 km Pudasjärveltä etelään. Alue on osa laajempaa saumamuodostumaa ja koostuu laakeasta, selännemäisestä lajittuneen aineksen muodostumasta, joka on yhdistyneenä viereiseen pohjavesialueeseen kapeamman kynnäksen kautta. Muodostuman pinnalla on lohkarista moreenia vaihtelevan paksuisena kerroksena. *Länsirinteellä on muutamia rantavalleja.* Aluetta ympäröivät soiden reunat ovat kauttaaltaan ojitettuja. Alueen länsireunalla on kaksi peltoa.

Alueen metsät ovat miltei yksinomaan kuivahkoa (EVT) kangasta tosin paikka paikoin kanerva on melko runsasta, kuivimmilla paikoilla ECT. Ne ovat kauttaaltaan metsätalouden piirissä. Laella olleet melko suuret hakkuut ovat taimikkoa, muutoin metsä on harvennettua perinteistä talousmetsää.

Alueen soistumat ovat kangas- ja isovarapurämeisiä ja pääasiallisesti ojitettuja. *Soistumia on myös muodostuman korkeimman kohdan tasanteella.*

Lajisto on melko yksipuolista kangasmetsän ja rämeiden kasvillisuutta. Tosin sulkasammalta löytyy paikoin melko laajoina laikkuna. Edustavuudeltaan lajisto on kuitenkin aika normaalia.

Alueella ei esiinny erikoisempia luontotyyppisiä eivätkä elinympäristöt ole kovinkaan monipuolisia. Luonnontilaa ei ole, joskin satunnaisia lahopuita voi näkyä siellä täällä.

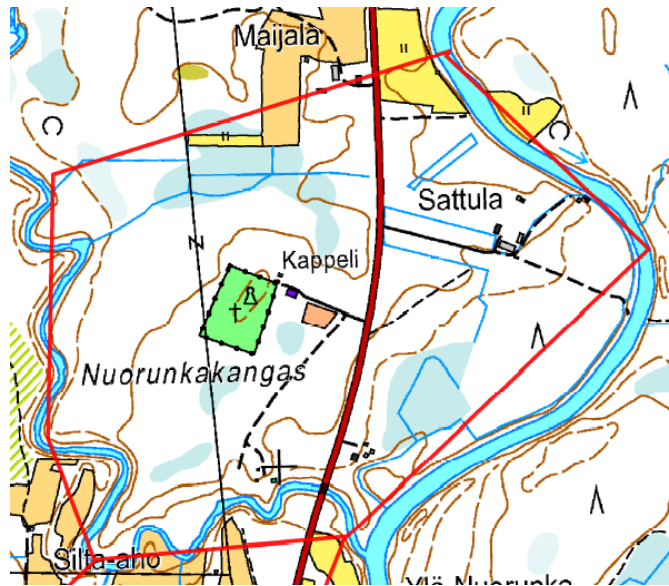
Alueen sijainti on syrjäinen. Alueen halki kulkee paikoin melko huonossa kunnossa oleva metsäautotie. Ulkopuolelta se kuitenkin erottuu selvästi kohoavana metsäisenä kumpareena. Sisäiseltä maisemankuvastaan alueen metsät ovat paikka paikoin mukavan valoisia, mutta melko tavanomaisia. Näköaloja avautuu lähinnä ympäröiville soille alueen reunoilta. Huipulla ne ovat puuston peittämiä. *Maisemakuvallisia arvoja on muodostuman länsi- ja luoteisosissa, missä rinne on 15 m korkea ja muodostuma erottuu luoteispuolen avosuomaisemasta.*

Alueen monikäyttöisyysarvoihin kuuluvat metsästys, ja luonnontuotteiden keräily.

Alueella havaitut eläimet: Hirvi, peippo ja talotiainen.

Alueella ei havaittu merkittävää kaunista maisemakuvaa tai luonnon merkittäviä kauneusarvoja. Luonnonesiintymäarvot ovat varsin vähäiset.

Nimi: **Hylkilampi B**
 Tunnus: 11615125B
 Alueluokka: III Muu pohjavesialue
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala: 0,54 km²
 Korkeus: 152,5 m, alataso 152,5

Hylkilampi B:n pohjavesialue sijaitsee n. 53 kilometrin päässä Pudasjärveltä pohjoiseen, ensin Kuusamon- ja sitten Kivarintietä pitkin. Se muodostuu kallioperän murroslaaksoon kerrostuneesta lajittuneen aineksen muodostumasta, ja on geomorfologisesti tasannemainen ja jokien uurtama.

Aluetta rajaavat itäpuolella Nuorunkajoki ja itäpuolella Livojoki. Alueen eteläreunalla, tien länsipuolella on pienialainen metsittynyt vanha maa-ainesalue. Rajauksella on kolme pihapiiriä sekä kappeli, jonka takana hautausmaa. Länsipuolella kappelin takana oli lisäksi ilmeisesti poronhoitoon liittyvä aidattu alue. Alueen pohjoisosassa rajaukselle osuu jonkin verran myös peltoa.

Alueen metsät ovat keskiosissa kuivahkoa ja kuivaa kangasta. Tien itäpuolella sijaitseva ojitettu soistuma oli korpirämeinen. Itäänpäin edetessä oli aidattu, ilmeisesti vanha syvästi ojitettu peltoalue, joka oli metsitetty koivulle, kasvillisuudeltaan se edusti jotain lehtomaisen kankaan ja pellon välistä tyyppiä. Livojoen ranta oli heinäistä rantaniittyä. Kappelin takaa metsä oli kuivahkoa kangasta joka vaihtui rantaa lähetessä tuoreeksi kankaaksi. Sorakuopan tienoolla kangas oli jopa karukkoleimaista kuivaa kangasta.

Alueen soistumat olivat korpirämeistä, lyhytkortista nevarämettä sekä vaivaiskoivurämettä joiden halki kulki melko iso oja. Kappelin takaa löytyi myös todella pehmeä suursarainen, luhtainen rimpineva valtalojeina luhta- ja pullosara. Reunoillaan se oli isovarpurämettä. Aivan rannan tuntumassa oli luhtaista ruohokangaskorpea.

Alueen lajisto oli melko monipuolinen ja tyypeilleen edustava, perinteisistä kuivan ja kuivahkon kankaan lajeista ruohokangaskorpeen. metsäkorte, metsäimmarre, oravanmarja, lillukka, metsäkurjenpolvi, mesiangervo, rantatädyke, mesimarja, korpikastikka, karhunputki, puna-ailakki ja kurjenjalka. Pohjakerroksessa vallitsivat korpikarhunsammal, korpirahkasammal sekä seinä ja kerrossammalet. Vanhan sorakuopan reunalta löytyi myös kissankäpälää.

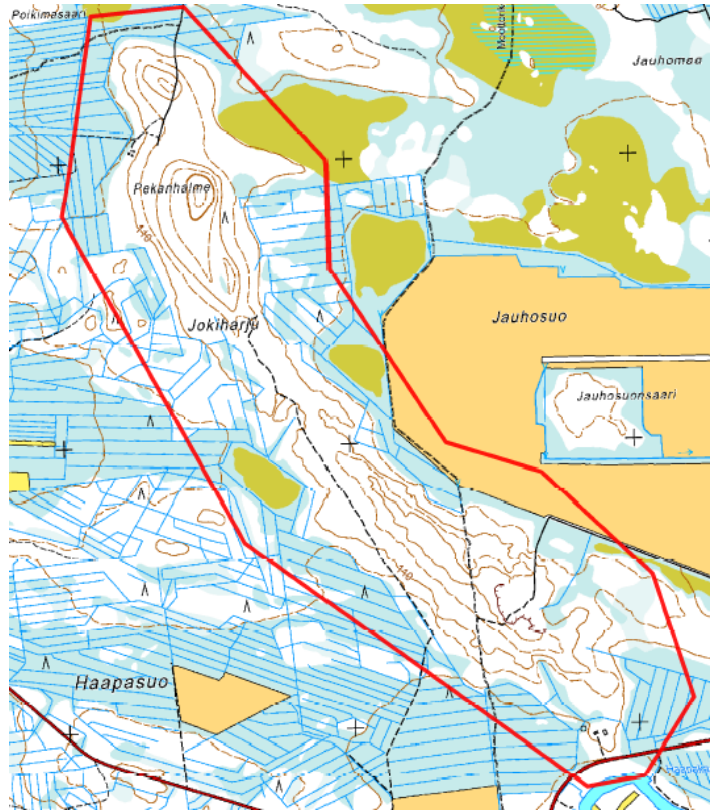
Joen penkereet olivat melko jyrkät, rinteiden alapuolella oli paikoin soistuneita vesijättöjä korpisessa kankaassa. muutoin pinnanmuodostus oli melko pienipiirteistä. Elinympäristöt vaihtelivat kuivalta kankaalta joenreunan luhtaisiin korpiin, metsittyneisiin peltoihin ja rantaniitylle. Luonnontilaa esiintyi lähinnä Nuorunkajoen rannoilla. Myös lahoppua oli rannoilla jonkin verran.

Alueen halki johtaa Kivarintie, jolta on hyvät näkymät tien viereisiin metsiköihin. Alueen keskiosissa sijaitseva kappeli korostaa alueen maisemallista merkitystä asuintalojen ohella. Alueen sisäistä kauneutta edustivat kappelin ympäristö hautuumainen, sekä virtavesien rantavyöhykkeet. Muuten metsät olivat melko tavanomaisia. Näköalat ovat matalan topografian puuston rajoittamia. Reunoilta oli kauniita jokinäkaloja.

Alueen monikäyttöisyyssarvoihin kuuluvat luonnontuotteiden keräily ja poronhoito. Alue on myös seurakunnan käytössä.

Jokien välisen sijainnin vuoksi alueella on jonkin verran maisemakuvallisia arvoja, mutta luonnonesiintymäarvot ovat melko vähäiset. Muodostumaa ei luokiteltu arvokkaaksi harjualueeksi.

Nimi: Jokiharju
 Tunnus: 11615204
 Alueluokka: II
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala: 2,36 km²
 Korkeus: 125 m, alataso 107,5

Jokiharjun pohjavesialue sijaitsee n. 38 km päässä Pudasjärvestä, ensin Ouluntietä ja sitten Hetekyläntietä, lounaaseen. Alue on harjumuodostuma, jonka luoteisosassa on topografialtaan jyrkkäpiirteisempi kumpu Pekanhalmi ja siitä kaakkoon jatkuva selänne. Alueen lounaisreuna on yleisilmeeltään tasaisempaa. Lounaispuolella on myös vanha metsittynyt maa-ainestenottoaika. Aluetta ympäröivät suot ovat miltei kauttaaltaan ojitettuja. Pohjoispuolella, osittain rajauksen sisällä sijaitsee Jauhosojan turvetuotantoalue. Alueen kaakkoiskärjessä on asutusta ja se rajautuu sieltä Nuorittajokeen. Luoteisreunalla on kesämökki.

Alueen metsät ovat kuivahkoa kangasta, jossa valtavarvuna vaihtelee mustikka ja puolukka. Laikuittain esiintyy myös kuivia paikkoja. Aluetta leimaavat erittäin voimakkaat avohakkuut jotka rajoittuvat Pekanhalmien alarinteiden kuusikoihin.

Alueen suot ovat pääasiassa ojitettuja isovarpu- ja kangasrämeitä. Paikoin on myös korpirämeisiä soistumia. Ojittamatonta suota löytyy lähinnä Pekanhalmien koillispuolelta (ei tarkastettu).

Lajisto on melko vähälukuista, mutta edustavaa kuivahkon kangasmetsän lajistoa, puustossa on melko paljon kuusta seassa varsinkin kaakkoisosassa, männyn ollessa kuitenkin yleensä ottaen valtapuuna. Laikuittain esiintyi perinteisten seinäsammalen ja metsäkerrossammalen lisäksi myös sulkasammalta. Soramontun reunoilla oli paikoin myös sianpuolukkalaikkuja.

Alueen elinympäristöt vaihtelevat kaakkoisreunan joenrannasta, korpirämeisten ja rämeisten ryteiköiden läpi kuivahkolle kankaalle. Luonnontilaa ei alueella juuri esiinny. Lahopuuta on siellä täällä yksittäisinä maa- tai puoleksi kaatuneina puina.

Alue rajautuu lyhyeltä kaakkoisrajaltaan Hetekyläntiehen, mutta ei juuri eroa muusta ympäristöstä tien varrella. Ympäröiviltä suoalueilta varsinkin korkeampi harjanne erottuu selkeästi kohoavana metsännyppylänä. Pääosin alue on syrjäinen, ja sen läpi kulkeva metsäkoneenura on huonokuntoinen. sora- ja sora- ja aluetaiteiden johtaa kuitenkin ihan hyväkuntoiset soratiet.

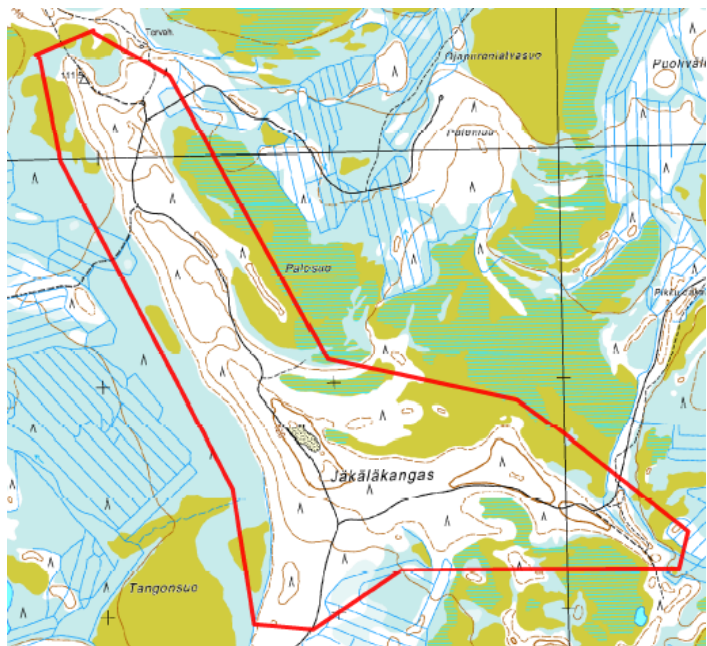
Alueen metsät ovat viehättäviä, mutta hakkuut ja vanha sorakuoppa heikentävät alueen maisemakuvan kauneutta. Pekanhalmeen metsiköt erottuvat alueella edukseen.

Alueelta avautuvat näköalat eivät ole korkeimpien kohtien puuston peittävyuden johdosta mainittavia. Horisontissa voi kuitenkin erottaa ympäröivien alueiden metsänrajan. Keskiosien hakkuut ovat topografialtaan sen verran matalia että niiltäkään ei näkymiä avaudu.

Alueen monikäyttöisyysarvoihin kuuluvat metsästys ja luonnontuotteiden keruu. Alueen kautta kulkee lisäksi moottorikelkkareitti.

Parhaat luonnonesiintymä- ja maisema-arvot ovat Pekanhalmeen harjukummun alueella, jossa muodostuman rinteillä on varsin edustavia kivisiä ja soraisia, alekkaisia rantavalleja. Alueelle ei tehty arvokkaan harjualueen rajausta.

Nimi: **Jäkäläkangas**
 Tunnus: 11615160
 Alueluokka: II
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala: 2,47 km²
 Korkeus : 122 m, alapinta 110 m

Jäkäläkangas sijaitsee Saunajärven pohjoispuolella n. 40 km Pudasjärvestä länteen. Se nousee länsipuolen Tangonsuolta melko selkeästi erottuvana, kun taas koillisreunan suot ovat tätä korkeammalla tasolla, jolloin korkeuserot suon ja harjun välillä ovat maltillisemmat. Alueella on vanha hiekkakuoppa. Geomorfologisesti harju muodostuu pitkittäisharjun osasta ja siihen liittyvästä deltalaajentumasta. Reunoilla on rantavalleja ja itäosassa tuulikerrostumia yhdistyneinä rantavalliin (dyynivalli).

Reunoilla on rantavalleja ja itäosassa tuulikerrostumia yhdistyneinä rantavalliin (dyynivalli).

Alueen metsät ovat pääasiassa kuivahkon kankaan karukkoleimaista tyyppiä, valtavarpuunaan kanerva. Suonreunoilla, ja alarinteissä esiintyy myös kuivahkoa kangasta.

Alueen reunamien soistumat ovat isovarpurämeisiä, lyhytkortisia nevoja, ja lyhytkortista rimpinevaa. sora- ja sora- ja aluetaiteiden johtaa kuitenkin ihan hyväkuntoiset soratiet.

oloista. alueen eteläreunalla tienvarrella oli kuivahkon kankaan soistumaa jossa kasvoi paljon korpikarhunsammalta, kyseessä lienee jonkinlainen korpiräme, joka soistuma oli kuitenkin ojitettu.

Lajiston monipuolisuus ei ollut järin korkea. Karukkoleimaisen kankaan pohjakerrosta vallitsivat kitukasvuiset poronjäkälät sekä kangas- ja harvakseltaan kivikynsisammal. Suohon vaihettuessa kankaan pohjakerroksessa ilmeni laajoja korpikarhunsammalpatjoja. Alueelta löytyi myös puutarhajätekasa, josta kasvoi mm. tiikerililjaa ja jotain puutarha-akileijaa. Rajauksen pohjoisreunan soilta on lisäksi tavattu ruskopiirtoheinää (*Rhynchospora fusca*).

Edustavuudeltaan lajisto vastasi hyvin karukkoista kuivaa kangasta. Tarkistetut rämeet ja nevat olivat tavanomaisia.

Harjun kangasmetsät olivat melko yhdenmukaisia, pohjoispuolen suonreunat hyvin märkiä. Eteläpuolella rajauksen lähimailla olevat ojitukset luultavasti kuivattivat myös reunaan.

Alueen suot olivat rajauksen reunoilta ojittamattomia ja melko luonnontilaisia, metsät kauttaaltaan metsätalouden piirissä. Lahopuuta ei juurikaan esiintynyt. Puusto voi olla heikon kasvunsa johdosta melko vanhaakin.

Alue erottuu ympäröiviltä soilta selkeästi. Matalahkon topografiansa johdosta näköalat alueelta avautuivat pääosin ympäröiville soille, muuten ne olivat puuston peitossa. Maisemakuvaltaan kauniita kohtia oli juuri näillä suonäkymäpaikoilla, jossa harjun hiekkareunat vaihtuivat avovesipintaiseksi suoksi. (soramontun takana olevat osat). Alueen yleistä kauneusarvoa heikensi viereiselle tiellekin hyvin näkyvä soramonttu.

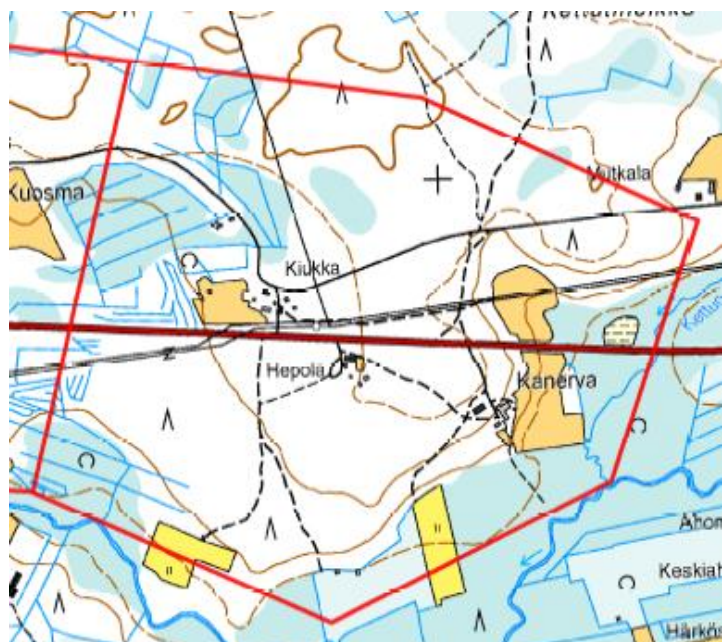
Alueen eläinhavainnot: Hömötiainen, leppälintu, hirvi, kulorastas, pohjansirkku, kanalintujen rypykuoppia, Alueella tai sen lähituntumassa sijaitsee myös kaksi tunnettua muuttohaukan pesää.

Alueen monikäyttöisyysarvoihin lukeutuvat luonnontuotteiden keräily ja metsästys ja retkeily. Alueen lähetyvillä Saunajärven rannoilla oli melko paljon kesämökkejä, sekä entinen leirikeskus.

Alueella on merkittäviä kauniita maisemakuvia ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä erikoisia luonnonesiintymiä. Arvokkaan harjualueen rajausta vastaa jokseenkin pohjavesialueen rajausta. Arvoluokka 4, MAL-luokka 1(-2), POSKI-luokka 1(-2). Vähäinen lisäotto avatusta sorakuopasta on mahdollista.

Nimi: **Kanerva**
 Tunnus: 11615167
 Alueluokka: III
 Kunta: Pudasjärvi
 Korkeus: 140 m, alataso 130 m

Kanervan pohjavesialue sijaitsee Korentokankaan pohjavesialueen itäpuolella n 21 km Pudasjärveltä Kuusamontietä pitkin itään. Pohjavesialue on laakea selänne joka kuuluu osana laajaan saumamuodos-

tumaan. Alueella on asutusta neljän pihapiirin verran. Talojen yhteydessä on peltoja. Rajauksen läpi kulkee vilkasliikenteinen Kuusamontie. Eteläpuolella kulkee Ollinoja ja länsireunalla Kettuoja. Pohjoisessa se rajoittuu Kettutiheikön kankaisiin ja kangasrämeisiin.

Alueen metsät ovat pääasiassa karukkoleimaista kuivaa kangasta, joskin myös tavallista kuivaa tyyppiä esiintyy. Rajauksen eteläpuolella metsätyyppi vaihtuu ensin kuivahkoksi ja lopulta tuoreeksi (VMT) kankaaksi kohti Ollinojaa. Metsät ovat kauttaaltaan metsätalouden piirissä. Rajauksen länsireunoilla on laajat avohakkuut.

Alueen soistumat ovat ojitettuja isovarpu- ja kangasrämeitä, joissa on pienimuotoisia lyhytkorsinevalaikkuja. Ollinojan tuntumassa on paikoin luonnontilaisempaa soistumaa.

Lajistoltaan alue on melko monotoninen. Kuivien kankaiden päävarpu on kanerva, joka vaihtuu eteläpuolella puolukkaan ja mustikkaan ja lopulta tuoreen kankaan mustikkavaltaisuuteen. Myös riidenliekoa kasvoi eteläpuolella melko laajoina kasvustoina.

Tasannemaisen pinnanmuodostuksen johdosta myös elinympäristöjen kirjo on melko köyhä, kuivalta kankaalta rämeille. Eteläreunassa kulkeva Ollinoja lisää vaihtelua. Lisäksi esiintyy peltomaisia ympäristöjä.

Alueen erottuvuus maisemassa on matalan topografian johdosta heikkoa. Sen lävistävä Kuusamontie ja asutus kuitenkin korostavat maisemallista merkitystä. Alue on sisäisiltä maisemiltaan tavanomaista tasaista kangasmetsää, paikoin laikuttaisia kangasrämeisiä soistumia. Näköalojakaan ei juuri puuston peitolta avaudu.

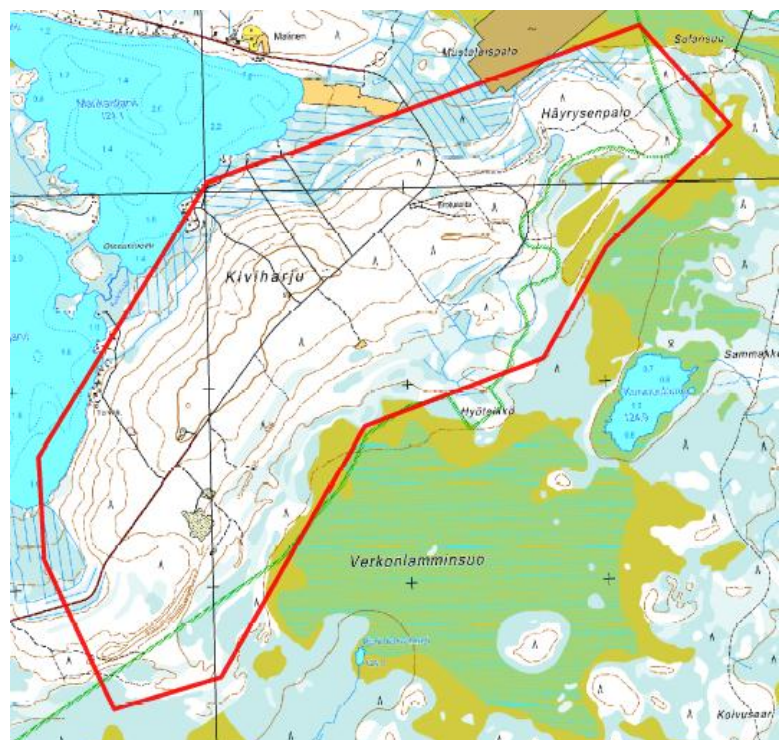
Alueen monikäyttöisyysarvoihin kuuluu luonnontuotteiden keruu sekä maatalous

Eläinhavainnot: metsäkirvinen, leppälintu, hömötiainen, talitiainen

Vähäisten maisemakuvallisten ja luonnonesiintymäarvojen vuoksi muodostumaa ei luokiteltu arvokkaaksi harjualueeksi.

Nimi: **Kiviharju**
 Tunnus: 11615206
 Alueluokka: III
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala 5,3 km²
 Korkeus: 145 m, alataso 121

Kiviharju sijaitsee noin 19 km Pudasjärveltä etelään ensin Kuusamon, sitten Ruottisenharjun ja lopulta Marikaisen tietä pitkin. Pohjavesialue on osa laajaa selännemäistä reunamuodostumaluonteista saumamuodostumaa, jonka pinnalla on vaihtelevan paksuinen mo-

reenipeite. Muodostuman pinta on kauttaaltaan kivistä. Alue rajautuu kaakossa Orava-Näätäis-Sammakosuon suojelualueeseen (Ramsar, Natura, luonnonsuojeluohjelma, IBA lintualue). Alueen pohjoispuolella on Takasuon turvetuotantoalue. Luoteesta se rajautuu Paavolan- ja Marikaisjärviin. Alueella on yksi maa-ainesten ottoalue sekä useita pienempiä kotitarvekuoppia. Alueella sijaitsee myös poroerotusaita.

Alueen metsät ovat Häyrysenpalon alueella kuivaa kangasta ECT ja sen kangasrämeistä soistumaa. Siirryttäessä ylemmäs rämevarvut vähenevät ja kangas muuttuu paikoin karukkoleimaiseksi kuivaksi kankaaksi, joka vaihtelee kuivahkon kankaan metsätyyppin kanssa. Alempana järvien rannassa metsätyyppi vaihtuu kuivahkaksi kankaaksi ja lopulta ryteikköiseksi kangaskorveksi. Alueen metsät ovat metsätalouden piirissä. Alueella on muutamia avohakkuita ja taimikoita siellä täällä.

Alueen soistumat ovat varsinkin kaakkoispuolella ensin kangasrämeisiä, jotka vaihtuvat isovarpurämeisiin ja lyhytkortisiin nevarämeisiin ja lopulta lyhytkortiseksi nevaksi Verkkolamminsuon reunalla. Luoteisreunan suot ovat kauttaaltaan ojitettua melko epäselvää korpista tyyppiä.

Lajistoltaan alue on pääosin melko yksipuolista kuivaa kangasta. Pohjakerroksessa vaihtelevat kitukasvuiset poronjäkälät, kangaskynsisammal, paikoin myös kivikynsisammal sekä seinäsammal ja metsäkerrossammal. Rannassa sijaitsevan peruskarttalähteen ympärillä on lettorämettä lajeinaan heterahkasammal (*Shpangnum warnstorffii*), pohjanhorsma (*Epilobium hornemannii*) (epävarmamäärittäminen), hetekaali (*Montia fontana*), tähtitalvikki (*Moneses uniflora*), hetevarstasammal (*Pohlia wahlenbergii*), kalvaskuirisammal (*Straminergon stramineum*), suokorte (*Equisetum palustre*), raate (*Menyanthes trifoliata*), villapääluikka (*Trichophorum alpinum*), korpilehväksammal (*Plagiomnium ellipticum*) sekä *Rhizomnium sp.* lehväksammalia.

Elinympäristöt vaihtuvat järviltä rannoille, rannan tiheikköjen läpi kuivalle kankaalle ja edespäin lounaisreunan laajan soidensuojelualueen lakeuteen. Luonnontilaa esiintyy lähinnä suojelualueen reunassa, laho puuta esiintyy satunnaisesti ja se on pääasiassa metsänharvennuksen tähteistä koostuvaa. Alueen peruskarttaan merkitty lähde on ympäriltään ojitettu ja sinne oli rakennettu pitkospuut, luonnontila on siten suolla kärsinyt. Asukkaan mukaan järvien vastaisella rinteellä enemmänkin hetteitä, mutta niitä ei löydetty.

Pinnanmuodoiltaan Kiviharju on melko tasaisesti nouseva. Rinteillä on ainakin lounaispuolella melko selvästi erottuvana kivikkoisia ja hiekkaisia kumpuilevia rantavalleja. Alueen kaakkoisnurkassa on kapea ranta muodostuman oloinen pitkulainen harjanne ja koillisosan itäreunalla useita peräkkäisiä rantavalleja.

Alue erottuu maisemasta järvien takaa matalana kohoumana, kaakonpuolella se erottuu suontakaisena metsikkönä. Sijainniltaan Kiviharju on melko syrjäisten tietäpaleiden päässä. Järvien rannalla on jonkin verran vakituista asutusta, rajauksen sisäpuolella olevat rakennukset taas ovat pääasiallisesti kesämökkejä, mikä osaltaan korostaa sen maisemallisia arvoja.

Sisäiseltä kauneudeltaan vaaran metsämaisemat ovat tavanomaista kuivaa kangasta, osittain karukkoleimaista ja kuivahkoa. Soiden reunamilta sekä järvien rannoilta löytyy kuitenkin maiseman kauneusarvoja. Alueen kaakkoispuolella on myös pitkänomaisia kangasmetsäpistoja Verkkolamminsuon reunaan. Alueelta avautuvat näköalat ovat pääasiassa puuston peittämiä, paikoin järvien rannoilta ja kaakkoisreunan suon reunalta on kuitenkin viehättäviä näköaloja niiden takaisten metsien reunoihin. Alueen soranotot ovat pääasiassa pieniä kotitarvekuoppia eivätkä ne juuri haittaa sisäisiä näkymiä. Suurimman hiekkakuopan ympäristössä maisema-arvot kuitenkin kärsivät.

Alueen monikäyttöisyysarvoihin kuuluvat kalastus, metsästyminen, poronhoito sekä luonnontuotteiden keräily. Viereisen lintusuon johdosta myös retkeilyllä on osansa niissä.

Alueella havaitut eläimet: leppälintu, kanalintujen rypykuopat, hömötiainen, metsäkirvinen. Jäniksen papanoita.

Moreenipeitteisen saumamuodostuman alueella on melko merkittäviä luonnon kauneusarvoja sekä erikoisia luonnonesiintymiä. Osa alueesta on luonnonsuojelu- ja Natura-alueita, alueella on rantamuodostumia ja muodostuma liittyy luonnontilaiseen, arvokkaaseen suomalaisemaan. Arvoluokka 3, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1.

Nimi: **Kivikirkko-Pekonmäki**
 Tunnus: 11615182
 Alueluokka: II
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala: 2,23 km²

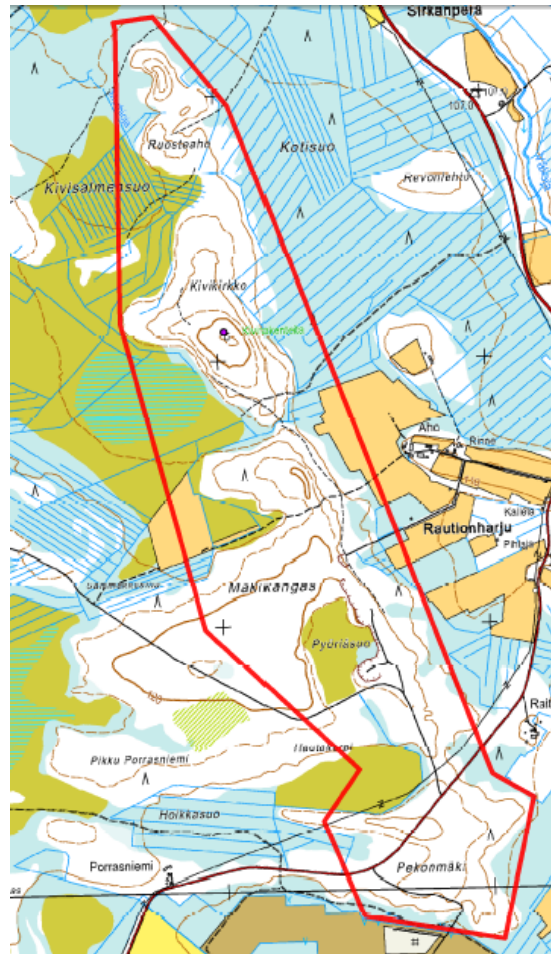
Noin 30km Pudasjärveltä etelään sijaitseva Kivikirkko-Pekonmäen pohjavesialue on melko loivasti ympäristöstään kohoava, kumpuileva pitkittäisharjumuodostuma, jonka pinnalla on moreenipeite. Alueen eteläpuolella on Alalammin turvetuotantoalue. Itäreunalta alue rajautuu ojitettuun Kotisuohon, sekä viereisen maatilän peltoihin. Ympäröivät suot ovat Kivikirkon länsireunaa lukuun ottamatta ojitettuja. Alueella sijaitsee vanha soranotto Pyöriäsuon itäpuolella, jossa pohjavesipinta on rikkoutunut. Metsistä löytyi heinäpaaleja, poroaitaa sekä pari pienempää kotitarveottokuoppaa.

Alueen metsät ovat pääasiassa kuivahkoa kangasta, joskin Mäkikankaan rinteillä esiintyy myös VMT tuoreita kankaita kuusikkoineen. Laikuittain löytyy myös kuivaa kangasta. Metsät ovat harvennettua talousmetsää. Kivikirkon ympäristössä on melko laajoja avohakkuita, niin kuin myös Ruosteahon kärjessä.

Alueen soistumat ovat kangas- ja isovarpurämeisiä. Ojittamaton Pyöriäsuon on lyhytkortista nevaa, reunat rämettä. Samaa tyyppiä edustaa myös reunastaan ojitettu Hoikkasuon nevaosa.

Lajisto on perinteistä kuivan ja tuoreen kankaan lajistoa. Valtavarpuna on mustikka ja pohjalla vaihtelevat metsätyypistä riippen seinä- ja metsäkerrossammal. Paikoin on myös sulkasammalta sekä kangaskynsisammalta. Leikkauksen eteläreunalla Pekonmäellä on myös melko runsaasti katajaa.

Pinnanmuodot ovat maltilliset, tosin Kivikirkon itärinne on aika jyrkkä ja sen korkeinta osaa kiertää useita kivikkoisia rantavalleja. Elinympäristöt vaihtelevat nevoilta rämeisten metsien kautta kuivahkoiksi ja tuoreiksi kankaiksi.

Alueen puusto on paikoin melko järeää, Kivikirkolla on myös jonkin verran lahoppua. Varsinaista luonnontilaa esiintyy vain ojitamattomilla soilla.

Alue sijaitsee melko lähellä Hetekylän maantietä mutta ei erotu sieltä. Alueen eteläosan halki kulkee ilmeisesti läheiseen asutukseen johtava soratie. Alueen keskeltä kulkee metsäkoneille sopivia teitä. Alue erottuu selvästi läheisten talojen pihoilta metsäisenä alueena peltojen takana.

Sisäiseltä maiseman kauneudeltaan Kivikirkon mäki on hakkuita lukuun ottamatta kaunista kangasmetsää, myös mäkikankaan kuusikot ovat viehättäviä. Yleensä ottaen alueen maasto on miellyttävästi kumpuilevaa. Alueen sorakuopat kuitenkin heikentävät paikoin sen yleistä maisema-arvoa.

Alueen näköalat avautuvat lähinnä viereisille soille ja niiden takaisin metsiköihin.

Kivikirkon kummun huipulla on kiinteisiin muinaisjäänkösiin kuuluva kivirakennelma, ”kivikirkko”. Lisäksi alueella on poronhoitoa. Monikäyttöisyysarvoihin lukeutuu myös maatalous, luonnontuotteiden keräily sekä metsästys.

Alueella havaitut eläimet: räkättirastas, kuovi, närhi, törmäpääsky, poro, metsäkirvinen, käki. *Kivikirkon selänteen kaakkoispään korpinotkossa on pohjantikan reviiri.*

Muodostuma Pyöriäsuosta pohjoiseen ja Kivikirkon mäki on luonto- ja maisema-arvojen sekä arkeologisen kulttuuriperinnön vuoksi maa-ainesten ottamiseen soveltumaton. Arvoluokka 4, MAL-luokka 1-2, POSKI-luokka 1-2.

Kivikirkon harjumäen laelta, kivikkoisia rantavalleja, joissa on kivirakennelmia. - Ari Lyytikäinen 2013.

Nimi: **Koiraharju**
 Tunnus: 11615152
 Alueluokka: II
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala: 0,58 km²
 korkeus: 135 m, alataso 125 m

Koiraharjun pohjavesialue sijaitsee n 25 kilometriä Pudasjärveltä ensin Kuusamontietä ja lopulta Kivarintietä pohjoiseen. Se muodostuu pohjois-etelä-suuntaisesta pitkittäisharjusta, jonka pinta on moreenipeitteinen. Aluetta rajoittaa itäpuolelta Kivarinjoki, länsipuolelta Kivarintie sekä ojitetut soistumat. Alueen pohjoisosassa on laajat sorakuopat, joissa harjun lakiosat on kaivettu kokonaan pois. Alueen eteläpuolen maaperä on koskematonta. Rajausta ympäröivät suoalueet ovat ainakin osittain ojitettuja ympäri koko alueen. Sorakuopan reunalla näytti paikoin, kuin sen alta olisi paljastunut kalliota, tai ainakin suuria lohkareita.

Alueen metsät ovat pääosin kuivahkoa kangasta, jossa on paikoin viitteitä vähän ravinteisempaankin tyyppiin. Joen ja harjun välinen rinne on hakattu ja heinittynyt. Pohjoisessa tarkastettu joenranta on rehevä lehtomainen avoin rantaniitty.

Alueen suot ovat eteläpuolella siniheinän vallitsemia ja pohjalla kasvaa paikoin nevasirppisammalta. Pohjoispuolella alueen ja tien välissä on lyhytkortinen nevalaikku. Soistumien reunoilla kulkee ojituksia.

Eteläpuolen harjanteella kasvoi paikoin perinteisten kuivahkon kankaan lajien lisäksi vadelmaa, oravanmarjaa ja kevätpiippoja. Sorakuopasta etelään rinteestä löytyi pienet kasvustot keltaliekoa. Eteläreunan joenpenkereen niittymäisessä rannassa kasvoi mesiangervoa, lehtovirmajuurta, rantatädykettä, mesimarjaa, siankärsämöä, karhunputkea, ojakärsämöä, kissankelloa, niittyleinikkiä, lillukkaa, metsämitikkaa, isotalvikkia, huopaohdaketta, hiirenvirnaa ja metsäkurjenpolvea sekä palmusammalta. Puustossa oli harmaaleppää ja tuomea sekä hieskoivuja. Maa-ainesten oton eteläpuolella rinteiden ja joen välissä olevat hakkuut olivat lauhoittuneet, mutta miltei yhtä runsaslajiset kuin eteläpuolen rantaniittymäinen kohde. Lisänä kirjopillike.

Harju on melko kapea ja jyrkkärinteinen muodostuma. Elinympäristöjä löytyy rantojen luhtaniityiltä kuivahkolle kankaalle ja harjun toisen puolen suoalueisiin. Luonnontilaa ei alueella varsinaisesti esiinny. Aivan rantavyöhykkeestä löytyy melko luonnontilaisia paikkoja, mutta paikoin joenreunan luonnontila on kärsinyt. Lahopuutakaan ei juurikaan esiinny.

Alue erottuu sen länsipuolella kulkevalta tieltä soiden yli metsikköisenä kohoumana. Alueen maa-ainestenottoaikat kätkeytyvät hyvin kangasmetsän taakse. Alueen eteläosan itäpuolella, toisella puolen jokea on asutusta melko lähellä. Pohjoispuolella melko pian rajauksen jälkeen alkaa tiheimmin asuttu Livojokivarsi. Myös joelta alueelle on selvä näköyhteys.

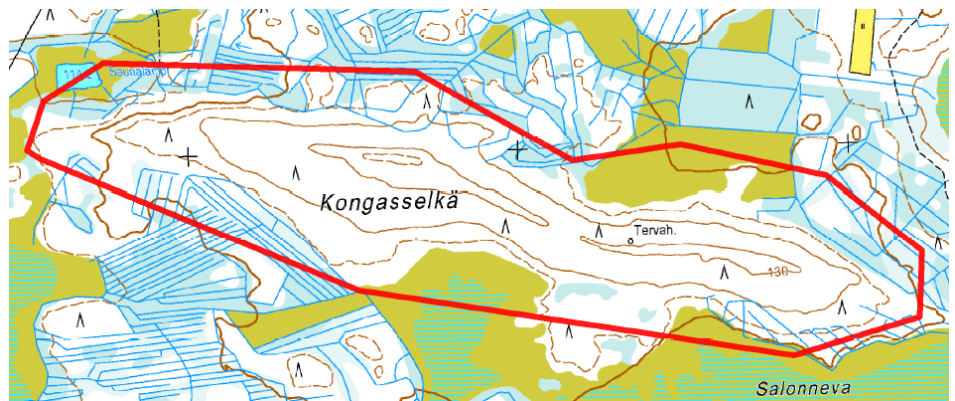
Sisäisesti kauniita kohtia löytyy eteläosan kapealta harjulta, sekä joen rannasta. Pohjoispuolella alueen sisäiset maisemat kärsivät suuresti soranotosta. Alueelta avautuu jonkin verran näköaloja ympäristöön, mutta ne ovat suurelta osin puuston peittämiä. Maisemasta ei kuitenkaan erotu metsänreunaa kummempia näkymiä.

Alueen monikäyttöisyysarvoihin lukeutuvat eteläreunalla luonnontuotteiden keruu, retkeily, kalastus ja kenties metsästys. Alueen halki kulkee myös mönkijäreitti sen eteläosassa.

Eläinhavainnot: Talitiainen, hömötiainen, hirvi, poro, metson jätöksiä, teeren jätöksiä, pyyn jätöksiä, kanalintujen rypykuoppia.

Eteläosan koskemattomien osien terävät harjanteet eivät sovellu maa-ainesten ottoon maisemallisista syistä ja koska harjuselänne on joen rantavyöhykettä. Muodostumaa ei luokiteltu arvokkaaksi harjualueeksi eikä rajausta tehty.

Nimi: **Kongasselkä**
 Tunnus: 11615173
 Alueluokka: III
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala: n. 1.2 km²
 Korkeus: 132.5m, alataso 114 m

Kongaselän pohjavesialue sijaitsee Pudasjärveltä n 9 km kaakkoon Ouluntietä pitkin. Alue on pitkittäinen kaksihuippuinen harjumuodostuma jonka pinnalla on etenkin länsireunalla melko paljon isoja kiviä. *Muodoltaan se on drumlinimaiseksi deformatunut saumavyöhykkeen selänne.* Korkeimmalla lakiharjanteella on 300-400 metrin matkalla louhikkaisia rantamuodostumia. Toisen huipun pintaosat ovat ainakin paikoin hiekkaa ja soraa. *Kivikkovallit eivät kuitenkaan ole luonnontilaisia, vaan ne on kauttaaltaan kaivettu kaivurilla auki kymmeniä vuosia sitten.* Aluetta rajaa eteläpuolelta Salonneva ja Paskonsuo, jotka ovat ojittamattomia. Tosin harjunreunan soistuneet kankaat on ojitettu itäreunassa ilmeisesti puuntuotannon paranemisen toivossa. Myös alueen pohjoisreunalla on pätkä ojittamatonta suonreunaa, muuten alue on kauttaaltaan ojitusten ympäröimä.

Alueen metsät ovat pääasiassa kuivahkoa kangasta, joskin myös kuivaa tyyppiä esiintyy laikuittain lakiosissa. Alueen länsipuolella pohjoisrinteessä esiintyy laikuittain myös tuoreempaa metsätyyppiä. Metsät ovat hoidettua talousmetsää, jossa avohakkuita ja taimikoita on jonkin verran.

Soistumat ovat itäreunalla ojitettua vaivaiskoivu- ja isovarpurämettä. Kankaalle noustessa on kangasrämeistä vaihettumaa. Lisäksi löytyy lyhytkortista nevaa reunoillaan korpirämeistä suotyyppejä. Alueen länsireunalla sijaitsevan Saunalammen reunat ovat rahkarämeiset ja vaihettuvat lammenrantaan lyhytkortiseksi nevaksi.

Alueen kasvillisuus on melko yksipuolista, mutta kasvillisuustyyppejään edustavaa. Länsireunan pohjoisrinteeltä löytyi melko laajoja riidenliekokasvustoja ja yksittäisiä metsäalvejuuria. Puustoltaan reunat ovat sekametsää, kuusta, haapaa koivua ja mäntyä. Mänty on kautta alueen kuitenkin valtapuuna. Siellä täältä löytyy myös laikuittain sulkasammalia.

Myös elinympäristöt ovat alueella melko tavanomaisia. ympärillä nevaa ja puustoista rämettä, suolampi ja melko tasaisesti nousevaa harjunrinnettä. Luonnontilaa alueella esiintyy lähinnä ojittamattomien soiden reunamilta. Lahopuuna satunnaisia maapuita.

Alue erottuu ympäröiviltä soilta hyvin. Vaikka se sijaitsee suhteellisen lähellä Kuusamontietä ei sinne näkymiä kuitenkaan tieltä ole. Alueelle kulkeminen on helpompaa Kongasjärven puolelta. Sen lakialueilla kulkee polku sekä satunnaisia metsäkoneuria.

Metsät ovat lakialueilla valoisia ja niissä on luonnon kauneusarvojakin, tosin metsätaloudelliset toimenpiteet rikkovat tunnelmaa paikoin. Erityisesti erottuvia kauniita kohtia ei juuri ole. Saunalammella on jonkin verran maisemakuvallisia arvoja, mutta ojitukset pilaavat näkymää. Länsipuolen lakiosien louhikoissa on kaivujälkiä. Kuusamontien meteli kuuluu länsireunassa.

Alueelta avautuvat näköalat ovat puuston peittämiä. Hakkuiden kohdalta tosin on näkymiä ympäröiville soille, niin kuin rajauksen reunoiltakin.

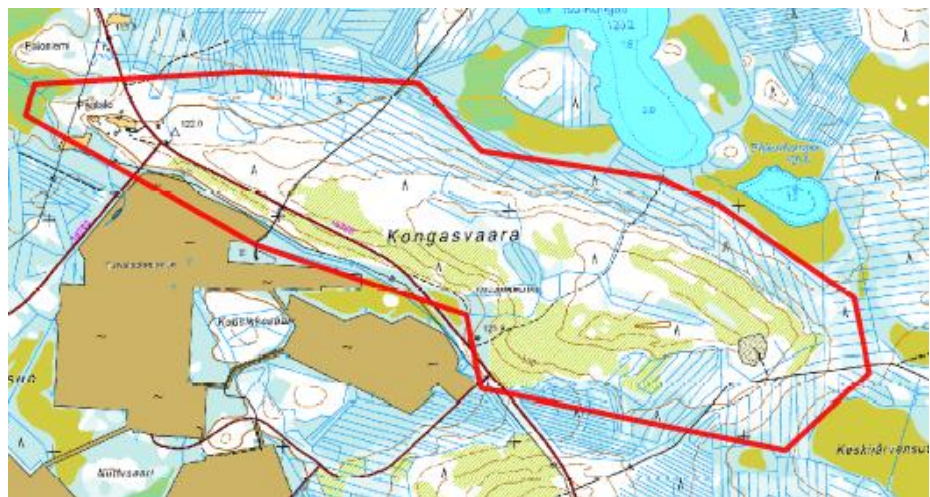
Alueella sijaitsee vanha tervahauta. Monikäyttöisyysarvoihin kuuluu metsästys, retkeily ja luonnontuotteiden keruu.

Eläinhavainnot: pajulintu, hirvi, metso, poro, orava, harmaasieppo, punakylkirastas, västäräkki.

Kongasselän rinteet ovat maaperältään suhteellisen koskemattomia. Paikoin oli pieniä kuoppia, kenties tervanpolton jäljiltä, mutta suuremmilta soranotoilta se on välttynyt.

Muodostumalla ei ole merkittäviä maisemakuvallisia tai luonnon merkittäviä kauneusarvoja. Luonnonesiintymäarvot ovat varsin vähäisiä.

Nimi: **Kongasvaara**
 Tunnus: 11615172
 Alueluokka: III
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala: 2,83 km²
 Korkeus: 140m, alataso 115 m

Kongasvaara sijaitsee n. 12 km Pudasjärveltä Oulun- ja Ruottisenharjuntietä etelään. Geomorfologisesti se on laakeaa moreeni- ja saumamuodostumaa, muodoltaan drumlinimä-

seksi deformatunut. Alue on ympäriltään kauttaaltaan ojitettu lukuun ottamatta länsikärjen leikkausta Kongasjärven linnustonsuojelualueeseen. Rajauksen eteläpuolella sijaitsee Takasuon turvetuotantoalue. Alueen länsireunalla on asutusta kahden pihapiirin verran, joista toisella on myös alueella pienehkö pelto-ala. Alueen itäpäässä on soranotto jonka pohjalla pieniä vesilammikoita, jotka ovat luultavasti peräisin pintavalumasta.

Alueen metsät ovat lakiosissa kuivaa (ECT) ja reunoilla kuivahkoa (EVT) kangasta, joka vaihettuu monin paikoin kangasrämeeksi. Metsiä luonnehtivat laajat avohakkuut ja nuoret taimikot, joita esiintyy miltei koko rajauksen alueella.

Alueen soistumat ovat kangas- ja isovarpurämeisiä ja kauttaaltaan ojitettuja. Länsireunassa Kongasjärven rannalla pikaisesti vilkaistu suotyyppi on luhtanevaa.

Alueen lajisto on yksipuolista, mutta edustavaa kuivan ja kuivahkon kankaan kasvillisuutta rämeisellä vivah-teella. Kongasjärven luhtaneva on monilajinen. Kangasmetsä vaihettuu siihen kangaskorpisen soistuman kautta. Lajeina ovat vaalearahkasammal (*Sphagnum centrale*), okarahkasammal (*Sph. squarrosum*), Hapra-rahkasammal (*Sph. riparium*), pohjanpaju (*Salix lapponum*) kiiltolehtipaju (*Salix phylicifolia*), luhtamatar (*Galium uliginosum*), suoputki (*Peucedanum palustre*), järvikorte (*Equisetum fluviatile*), luhtavuohennokka (*Scutellaria galericulata*), kurjenjalka (*Potentilla palustris*), vesisara (*Carex fluviatilis*), jouhisara (*Carex lasiocarpa*), Pullosara (*Carex rostrata*), rimpivesiherne (*Utricularia intermedia*), vehka (*Calla palustris*), villapääluikka (*Trichophorum alpinum*) ja tähtitalvikki (*Moneses uniflora*).

Elinympäristöiltään se on linnustonsuojelualuetta lukuun ottamatta niin ikään melko yksitoikkoinen, kuivaa ja kuivahkoa kangasta, joista suurin osa hakkuulla/taimikolla, sekä rämeisiä soistumia niiden ympärillä. Luonnontilansa se on menettänyt miltei kauttaaltaan voimakkaan metsätalouden sekä maa-ainestenoton takia. Kongasjärven rannalla luonnontila on kuitenkin hyvä, ja siellä oli jonkin verran lahopuutakin.

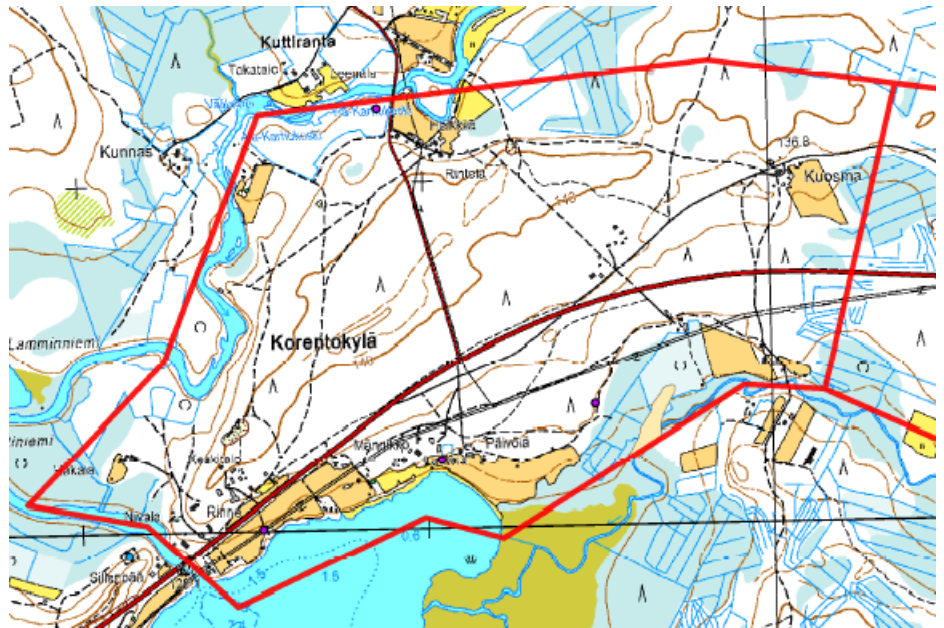
Alue erottuu maisemasta lähinnä ympäröiviltä soilta ja järven takaa lähinnä metsäisenä kohoumana. Alueen eteläreunan halki kulkee Ruottisenharjuntie, joka on melko hiljainen soratie. Alueella sijaitsevan asutuksen johdosta maisema-arvot korostuvat jonkin verran. Näköaloja avautui lähiympäristöön hakkuiden ansiosta, mutta muuten melko tasaisesti nousevan Kongasvaaran näköalat ovat puuston peitossa.

Monikäyttöisyysarvoiltaan alue soveltuu metsästykseseen ja luonnontuotteiden keruuseen. Tosin nämä arvot ovat merkittävästi heikentyneet metsätalouden takia.

Eläinhavainnot: Poro (*Rangifer tarandus*), leppälintu (*Phoenicurus phoenicurus*).

Merkittävimmät maisema-arvot ovat muodostuman länsikärjessä, missä harjun kulttuurimaisema liittyy lintujärven vesimaisemaan. Muissa osissa ei havaittu maisemakuvallisia tai luonnonesiintymäarvoja eikä muodostumaa luokiteltu arvokkaaksi harjualueeksi.

Nimi: **Korentokangas**
 Tunnus: 11615105B
 Alueluokka: II
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala: 2,38 km²
 Korkeus: 145 m, alataso
 125m

Korentokangas (*Hevoskangas*) sijaitsee n. 20 km Pudasjärveltä Kuusamontietä itään. Korentokangas on osa laaja saumaharjukompleksia, joka Korentokankaan alueella kulkee

itä-länsi suunnassa. Sen lakiosissa on useita rantavalleja sekä linattijoen puoleisella rinteellä vanhoja jokivalleja ja pieniä terasseja ja joen varressa jokitörmä. Aluetta rajaa eteläpuolella Korentojärvi, jonka rannat ovat peltoa, sekä Ollinoja, jonka ympäristö on ojitettua. Peltoaloja on myös alueen pohjois- ja länsireunalla virtaavan linattijoen rannalla sekä rajauksen etelä ja länsipuolella. Eteläreunan halki kulkee vilkkaasti liikennöity Kuusamontie. Alueella on myös melko paljon asutusta. Alueella on muutamia kotitarvehiekkakuoppia, länsireunan kankaiden keskellä sekä lisäksi alueen keskiosan pohjoisreunalla, pohjavesipinnat ovat ehjät.

Alueen metsät ovat länsireunalla kuivahkoa kangasta joka vaihettuu karukkoleimaiseksi kuivaksi kankaaksi itään päin mentäessä. Metsät ovat metsätalouden piirissä ja rajauksella esiintyy melko laajoja avohakkuita sekä taimikoita.

Alueen soistumat ovat linattijoen rantaluhtaa, sekä sen reunamilla esiintyvää isovarpurämettä/korpirämettä. Lisäksi löytyi outo suursarainen nevalaikku keskeltä kangasta alueen kaakkoisosissa. Pääasiallisesti soistumat ovat ojitettuja, mutta rannan tuntumassa on paikoin luonnontilaisiakin kohtia.

Lajistollisesti alue on melko yksipuolista kuivaa-kuivahkoa kangasta, jota rantojen luhdet ja paikoittaiset soistumat piristävät. Kankaalta löytyi laikuttaisia sianpuolukkaesiintymiä. Hiekkakuoppien pohjalla kasvoi mm. vadelmaa ja hietakastikkaa sekä lauhoja. Suursaraista soistumaa vallitsee vesi ja jouhisara. Rantaluhdasta tavattiin järvikorte (*Equisetum fluviatile*), raate (*Menyanthes trifoliata*), metsäliekosammal (*Rhytidadelphus triquetrus*), kurjenjalka (*Potentilla palustris*) ja luhtakastikka (*Calamagrostis stricta*). Pääasiallisesti kangasmetsät ovat tyyppiään edustavia, joskin kärsivät metsätaloudellisista toimenpiteistä.

Pinnanmuodoiltaan Korentokangas on melko hillitty ja tasannemainen. Alueen elinympäristöt ovat valoisien kangasmetsien lisäksi kulttuuriympäristön, järvenrannan, joen sekä rantaluhtien ympäristöjä. Luonnontilaa esiintyy lähinnä linattijoen rannoilla. Lahopuuta alueella ei juurikaan havaittu.

Alueen erottuvuus maisemasta on merkittävä sen läpi kulkevan vilkasliikenteisen tien johdosta. Maiseman arvoa nostaa myös alueella sijaitseva asutus. Alueen länsireunalta tielle avautuvat luhtaniityt ovat silmälle miellyttäviä ja ilahduttavat ohikulkijoiden matkantekoa. Sisäiseltä kauneudeltaan esiin nousevat linattijoen luhtaiset rannat, valoisat kangasmetsät ja erityisesti alueen eteläosan kulttuuriympäristö. Maa-ainesten otto häiritsee hieman alueen sisäosien tunnelmaa, muttei näy maantielle.

Matalan topografiansa johdosta alueelta avautuvat maisemat ovat pääasiassa puuston peittämiä ja rajoittuvat lähialueille. Joki ja järvi- ja kulttuurimaiseman näköaloja kuitenkin löytyy.

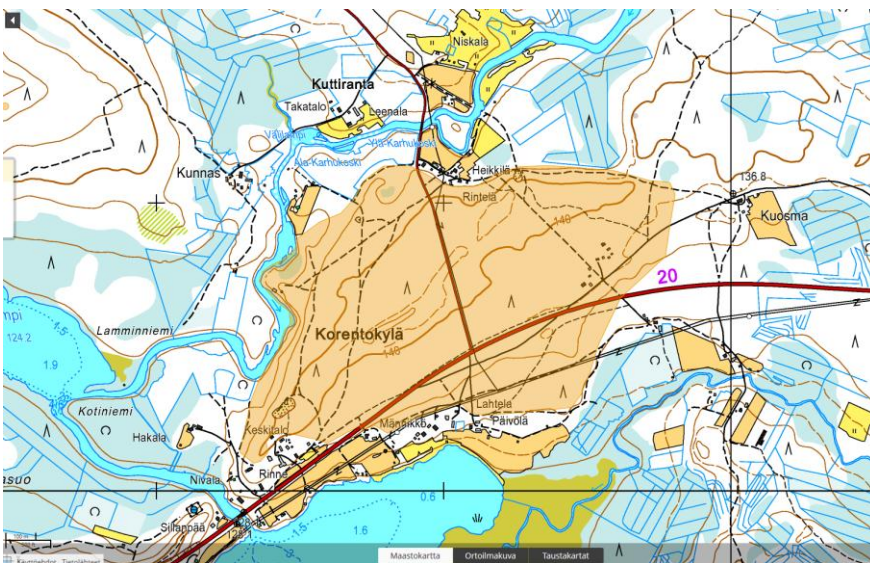
Monikäyttöisyysarvoihin kuuluu kalastus, luonnontuotteiden keräily sekä maanviljely. Alueella sijaitsee neljä pistemäistä muinaismuistokohdetta sekä yksi aluemainen kohde, joka on kivikautinen asuinpaikka Ollinojan reunamilla.

Eläinhavainnot: Metsäjänis, käpytikka, hömötiainen, leppälintu, peippo, harmaasiippo.

Alueella on jokseenkin merkittäviä maisemakuvallisia ja luonnonesiintymäarvoja. Arvoluokka 4, MAL-luokka 1(-2), POSKI-luokka 1(-2). Vähäinen kotitarveotto avatuista ottopaikoista on mahdollista. Arvokas harjualue Hevoskangas.

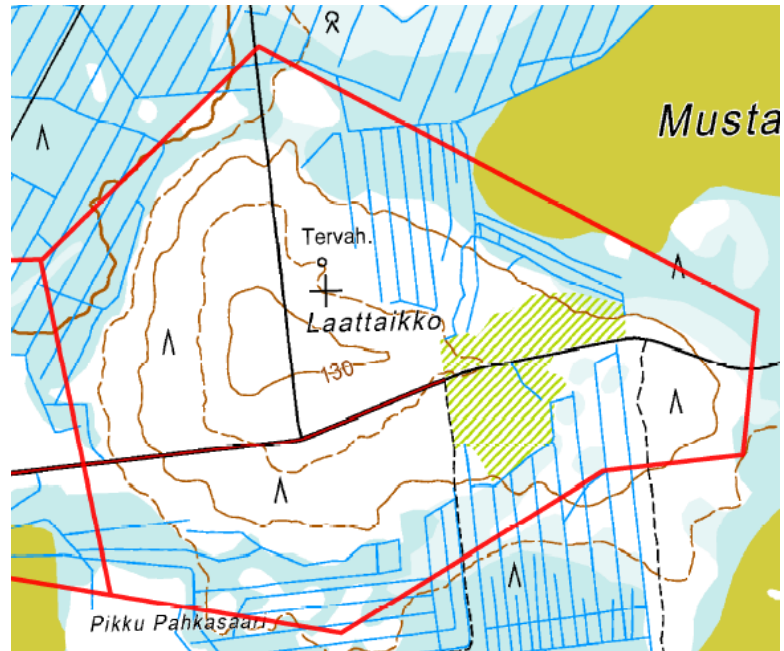

Hevoskankaan pohjoisreunaa linattijoen varressa. - Ari Lyytikäinen 2013.

Koreitokylän Hevoskankaan arvokas harjualue. Pohjakartta © Karttaikkuna.

Nimi: **Laattaikko**
 Tunnus: 11615207
 Alueluokka: III
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala 0,88 km²
 Korkeus: 130m, alataso 120m

Laattaikon pohjavesialue sijaitsee noin 23 km Pudasjärveltä etelään. Se on ympäriinsä ojitettu lukuun ottamatta aivan itäisintä reunaa. Alueen lähistöllä sijaitsee suojeltu Sorvarinjärvi, joka kuuluu Kiiminkijoen valuma-alueen suojelualueeseen. Laattaikko on geo-

morfoloogialtaan tasanteinen ja osa laajempaa saumamuodostumaa, jonka pinnalla on moreeni-peite. *Lakitasanteen koillisreunassa on matalahko, kivikkoinen rantavalli.* Alueen itäreunassa on pienehkö vanha maanotto joka on täyttynyt vedellä.

Alueen metsät ovat kuivahkoa kangasta valtavarpuunaan pääasiallisesti mustikka. Metsät ovat talousmetsää, joskin pystyy on jätetty jonkin verran haarautuneita ja vanhempia puita. Alueella on laaja avohakkuu-alue, joka on heinittynyt umpeen. Muilta osin metsät ovat harvennettua talousmetsää.

Alueen soistumat ovat ojitettua kangasrämettä ja varsinaista isovarpurämettä.

Lajisto on melko monotonista kuivahkon kankaan ja rämeiden kasvillisuutta, hakkuiden reunalla kasvaa metsälauhaa, riippasaraa, harmaasaraa, nurmirölliä ja jouhivihvilää. Itäosan hiekkakuopassa kasvaa vesisara, pikkuvesiherne, uistinvita, nevasirppisammal, järvikuirisammal, luhtakuirisammal, pullosara ja kiiltolehtipaju.

Alueen pinnanmuodostus on tasannemaista, ja melko monotonista. Elinympäristöt vaihtelevat kankaalta rämeisiin soistumiin. Lahopuuta on jonkin verran ja myös satunnaisia vanhempia, hiukan epämuodostuneita mäntyjä esiintyy, mutta pääasiallisesti alue on ihmistoiminnan muokkaamaa.

Alue on sijainniltaan syrjäinen mutta erottuu selkeästi ympäröiviltä soilta. Sisäiseen kauneuteen voisi lukea hauskat kakkärämännyt, mutta muutoin näkymät ovat melko tavanomaisia. Näköalat ovat kauttaaltaan puuston peitossa, reunoilta tosin on näkymiä esimerkiksi viereiselle Mustasuolle.

Alueella sijaitsee vanha tervahauta. Monikäyttöisyyteen voidaan lukea metsästys ja luonnontuotteiden keräily.

Alueella havaitut eläimet: Hirvi, kulorastas, peippo, käki.

Muodostumaa ei luokiteltu arvokkaaksi harjualueeksi, koska sen luonnonesiintymä- ja maisemakuvalliset arvot ovat varsin vähäiset.

Nimi: **Matalavaara**

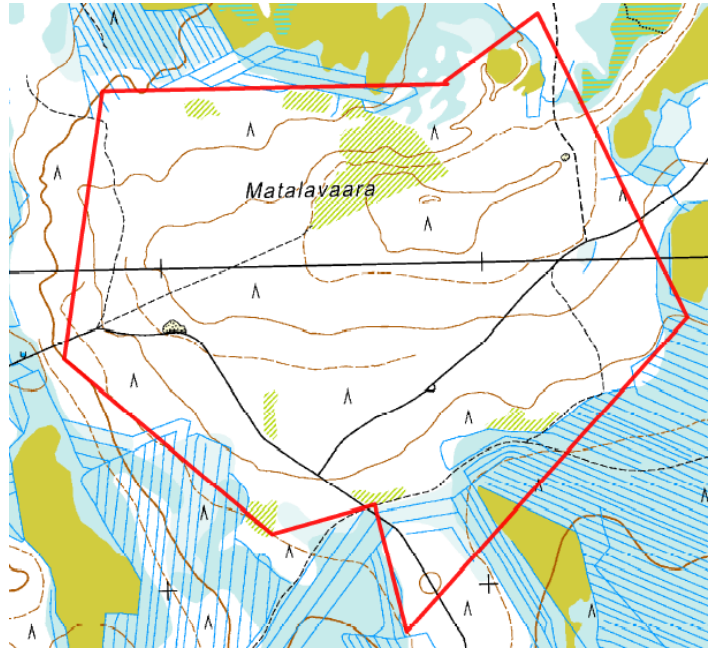
Tunnus:

Alueluokka:

Kunta: Pudasjärvi

Korkeus:137 m alataso: 120 m

Pinta-ala:

Matalavaara sijaitsee n.20 km Pudasjärveltä luoteeseen. Se on melko syrjäisen metsäauto-/soratien varrella. Matalavaara on melko laakea ja tasaisesti nouseva vaara joka on pinta-kerroksiltaan ja varsinkin lakiosiltaan louhikkoinen. Laella on melko pitkä juotti pirunpeltoa. Alueen länsipuolella sijaitsee peruskarttalähde, jolla oli muutamia erillisiä kumpupintoja ja josta lähti kiva pikku noro. Alueelta löytyi myös jalasmökki sauna.

Matalavaaran metsät ovat kuivahkoa kangasta, lakialueilla metsätyyppi on kuiva, ehkä jopa paikoin karukoinen. Alue on kauttaaltaan metsätalouden piirissä ja suuri osa metsistä on eri-ikäistä taimikkoa.

Ympäröiville suoalueille kankaat vaihtuvat kangasrämeiden ja isovarpurämeen kautta. Kaakkoiskulmassa on myös avosuota.

Alueen lajisto ei ole kovinkaan monipuolista, mutta silti ihan edustavaa kuivahkoa kangasta. Alueen ulkopuolelle rajautuva lähde tosin nostaa alueen lajistollista arvoa huomattavasti. Lähteeltä tavattiin mm. *Bryum weigeli*, *Fontinalis antipyretica*, pohjanhorsma, hetekaali, hetesirppisammal, heterahkasammal. Huipun muinaisrannat kasvavat kartta- ja muita rupijäkälää.

Elinympäristöjen puolesta itse vaaran alue on melko yksipuolinen ja tavanomainen, mutta lähteen ansiosta monimuotoisuusarvo kasvaa. Luonnontilaa rajauksella ei esiinny. Lähteen purkautumisalue on luonnontilassa, mutta siihen lähtevään puroon liittyy läheisten soiden ojituksia. Huipun sorakuoppa on avovesipintainen, mahdollisesti pohjavedestä. Huipun alueelta löytyi myös kelottuneita maapuita.

Alue nousee ympäröivistä soista erottuen maisemasta melko selvästi varsinkin lähialueiden vaarojen huipuilta. Sen sijainti on kuitenkin melko syrjäinen. Lakiosan muinaisrannalla on luonnon kauneusarvoa kuten myös lähteellä ja sitä ympäröivällä suolla. Näköalat läheisille vaaroille ovat hakkuiden ansiosta melko hyvät, mutta niiden sulkeutuminen on edessä lähitulevaisuudessa.

Alueellisiin erikoisuuksiin kuuluu ns. mukuramänty jossa puuaines on aaltoilevaa.

Eläinhavainnot: leppälintu, talitiainen, teeri, rypykuoppia, metso, hirvi, peippo, käki, poro .

*Pohjavesirajauksen ulkopuolella oleva lähde, lakiharjanteen pirunpelto-kivikko säilyneeltä osaltaan sekä koillisreunan suolle kaartuvat vallit ovat suojeltavia luonnonesiintymiä. Muilta osin muodostuman maise-
makuvalliset ja luonnonesiintymäarvot ovat vähäiset eikä sitä luokiteltu arvokkaaksi harjualueeksi.*

Nimi: **Naiskangas-Kollaja**
 Tunnus: 11615175
 Alueluokka: III
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala 8,21 km²
 Korkeus:

Noin 33 km Pudasjärveltä Oulun ja Kollajantietä pitkin länteen sijaitseva Naiskangas-Kollajan pohjavesialue on laajaan pitkitäisharjujaksoon kuuluva muodostuma, jolla on osittainen vaihtelevan paksuinen moreenipeite. Alueen eteläosissa on kaksi laajahkoa maa-ainestenottoa, joista toinen on käytössä parhaillaan. Keskenmällä on myös yksi sorakuoppa laajojen hakkuiden keskellä. Eteläisimpien kuoppien pohjavesipinta oli ehyt, mutta keskiosien pikkukuoppaan oli tihkunut vettä. Luultavasti valuvesiä. Alueella on melko paljon asutusta ja vanhoja perinnemaisemia kauniine pihapiireineen. Alueella sijaitsee myös peruskarttalähde.

Alueen metsät ovat eteläpuolen lakiosissa karukkoleimaista kuivaa kangasta, alarinteillä kuivaa-kuivahkoa. Pohjoisempina metsätyyppi muuttuu kuivahkoksi kankaaksi. ja rinteiden alaosissa mustikkatyyppin tuoreeksi kankaaksi ja lopulta korpisiksi soistumiksi. Aluetta leimaavat laajat avohakkuut ja taimikot. Kangaslammen tuntumassa sen rannalla sijaitsevan kesämökin takana on lehtomaisen kankaan tyyppinen lehtipuuvaltainen kuvio, ilmeisesti vanhan pellon päälle kasvanut, lajeinaan mm. metsäkurjenpolvi, koiranputki, nurmitatar, pikkulaukku, punaailakki, sarjakeltano ja pihlaja.

Alueen soistumat ovat isovarpurämeisiä ja lyhytkortisia nevarämeitä. Rannat ovat tulvapensaikkaa. Rannan tuntumassa metsäkortekorpea ja ruohokangaskorpea joka lähdetä lähestyessä vaihettuu lähteiseksi lehtokorveksi. Lähteikössä on melko laaja tihkupintainen alue ja viereisen mökin asukas on laittanut siihen jonkinlaisen vedenottoa helpottavan metallikehikkoisen kaivotyyppisen ratkaisun sekä pitkospuut. Heti lähdepuron vieressä sijaitsi mökin laituri. Rajauksen pohjoisosasta löytyi myös vetinen painanne (orsivesi?) metsän keskellä ja oli täynnä haprarahkasammalta (*Sphagnum riparium*) .

Alueen lajisto on monipuolinen. Kankailla esiintyy niiden tyyppilajiston lisäksi sianpuolukkaa ja löytyipä metsätienvaarresta pienet kissankäpäläkasvustotkin. Lähde on sammal- kuin ruoholajistoltaankin monipuolinen: soreahiirenporras, korpipaatsama, lillukka, kurjenjalka, sudenmarja, huopaohdake, metsäliekosam-

mal. purolähdesammal, luhtakuirisammal, hetesirppisammal, purosuikerosammal, niittyliekosammal. korpikerrossammal, rantalemmikki, rönsyleinikki, joku toinenkin leinikki, luhtalitukka. Herttatietojen mukaan alueella tai sen läheisyydessä esiintyy myös viitasammalta (*Leskea polycarpa*), kultasirppisammalta (*Loeskyppnum badium*), tulasammalta (*Myrinia pulvinata*), ketonoidanlukkoa (*Botrychium lunaria*), pulskaneilikkaa (*Dianthus superbus*) ja lapinleinikkiä (*Ranunculus lapponicus*).

Alueen lajisto on tyypeilleen edustavaa.

Alueen elinympäristöt ovat hyvin monipuolisia tavanomaisesta suoluonnosta tihkupintaiseen lähteiseen ja sitä ympäröivään saniaiskorpeen ja metsäkortekorteen, tulvarantoihin ja kangasmetsiin. Myös vanhojen perinnebiotooppien niityt ovat alueellisesti merkittäviä.

Luonnontilaa esiintyy lähinnä ojittamattomien soiden laiteilla, mutta paikoin myös rannoilla. Lähteen luonnontila on viereisen mökin johdosta kärsinyt jonkin verran mutta monimuotoisuuden kannalta se on erittäin tärkeä kohde.

Alue nousee jyrkkäpiirteisesti joelta ja ympäröiviltä soilta. Kollajan alue kuuluu maakunnallisesti arvokkaiisiin maisema-alueisiin. Alueella on myös paljon hienoja perinnemaisemia. Alueen halki kulkee soratie ja asutusta on runsaasti niin vakituista kuin kesäasutustakin. Maisemat ovat pääosin puuston peittämiä mutta hakkuiden ansiosta niitä avautuu paikoitellen. Jokirannan jyrkkien penkereiden johdosta myös joelle on kauniit näköalat.

Alueen sisäiset kauneusarvot ovat eteläosassa Isokankaan alueella kärsineet maa-ainesten oton ja avohakkuiden takia. Rantojen korvet ja peruskarttalähde taas ovat erittäin kauniita. Myös Kangaslampi on hyvin kaunis maisemakuvultaan. Samoin alueen perinnemaisemat ja jyrkät rantapenkereet.

Pohjavesialuerajauksen sisällä on kaksi kiinteää muinaisjäännöstä. Lisäksi alueella on poronhoitoa. Monikäyttöisyysarvoihin lukeutuvat myös metsästys, kalastus sekä luonnontuotteiden keräily.

Alueen eläinhavainnot: poro, vihervarpunen, peippo, punarinta, sepelkyyhky.

Alueella on kaunis maisemakuva ja monin paikoin luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä geologisia ja biologisia erikoisia luonnonesiintymiä. Arvoluokka 3, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1. Isokankaan sora-alue on pohjavesialueella, mutta harjurajauksen ulkopuolella.

Nimi: **Niemenmaa**
 Tunnus: 11615202
 Alueluokka: III
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala: 1,35 km²
 Korkeus: 127,5 m, alataso
 120m

Niemenmaa sijaitsee Pudasjärveltä n. 50 km päässä ensin Ouluntietä, sitten Hetekyläntietä, Viinivaaran-tietä ja lopulta Varvuntietä pitkin Kivivaaraan asti. Loppumatka on n. kilometrin matkalta metsä-koneuraa. Alueen pohjois- ja länsi-reuna on tiheästi ojitettua Lep-pisuota, eteläreunalla sen sijaan suon ja metsän välinen reuna on miltei ojittamaton. Koillisreunaa rajaa ojittamaton Sarvisuo. Pohjavesialue muodostuu topografialtaan matalasta, selännemäisestä saumamuodstumasta, jonka laella on rantavalleja. Päädyissä on lisäksi kivikkoisia kumpareita.

Alueen pohjoisreunalla on mustikkavaltaista VMT kangasta joka vaihtuu mustikkakangaskorveksi. Keski-osa kohti kangas muuttuu ensin kuivahkoksi ja lopulta kuivaksi kankaaksi joka on paikoin karukkoleimaista. Metsät ovat metsätalouden piirissä olevia harvennettuja talousmetsiä, sekä tiheitä harventamattomia taimikoita.

Alueen soistumat ovat reunoiltaan kangas- ja isovarpurämeisiä, vaihtuvat paikoin tupasvillarämeeksi ja lopulta lyhytkortiseksi nevaksi. Suot ovat alueen reunalla ojittamattomia lukuun ottamatta rajauksen luoteisnurkkaa.

Alueen lajisto on melko runsas pohjoisreunan korpisen osan ansiosta, lajeinaan mm. nuokkotalvikki (*Orthilia secunda*), ruohokanukka (*Cornus suecica*), metsäälvejuuri (*Dryopteris carthussiana*), metsäkorte (*Equisetum sylvaticum*), metsäimarre (*Gymnocarpium dryopteris*). Muuten se on melko vähälajista kuivan ja kuivahkon kankaan sekä rämeiden kasvillisuutta. Pohjakerroksen lajeista löytyi poronjäkäliä (*Cladonia sp.*), kangas- ja kivikynsisammalta (*Dicranum polysetum*, *D. scoparium*), seinäsammalta (*Pleurozium schreberi*), metsäkerrossammalta (*Hylocomium splendens*), korpikarhunsammalta (*Polytrichum commune*) sekä isokynsisammalta (*Dicranum majus*).

Elinympäristöjen puolesta löytyy korpista, rämeistä ja nevaista soistumaa sekä kuivien ja kuivahkojen kankaiden ympäristöjä. Luonnontilaa esiintyi soiden ojittamattomilla osilla sekä hyvin edustavassa mustikkakangaskorvessa, lahoppuatkin oli paikoin ihan hyvin.

Sijainniltaan Niemenmaa on syrjäinen. Matalan topografiansa johdosta alue erottuu lähinnä ympäröiviltä soilta sekä viereisestä Viinivaarasta. Myös näköalat ovat puuston peittämiä, tosin soiden reunoilta on näkymiä Viinivaaraan sekä soiden takareunojen metsiin. Sisäiseltä luonnonkauneudeltaan esiin nousevat

pohjoisreunan tunnelmallinen korpialue sekä rajauksen keskiosissa oleva hiekkaharjanne, jolta avautuu näköala Sarvisuolle. Muuten maasto on sisäiseltä maisemaltaan tavanomaista kangasmaastoa.

Alueen halki kulkeva polku on ilmeisesti metsästäjien ja retkeilijöiden käytössä. Myös luonnontuotteiden keräily kuuluu harjun monikäyttöisyyssarvoihin. Suosta alueen keskivaiheilla nousevan hiekkankaskan kohdilla oli myös vanha tervahauta.

Eläinhavainnot: käpytikka, metsäkirvinen, punarinta, kuusitiainen, talitiainen, pikkukäpylintu, hirvi.

Alueella on kaunista maisemakuvaa ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jokseenkin merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Arvoluokka 4, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1.

Nimi: **Nuorunka**
 Tunnus: 11615126
 Alueluokka: III
 Kunta: Pudasjärvi
 Korkeus: 155 m, alataso 150m

Nuorunka sijaitsee Pudasjärveltä 53 km Kuusamontietä ja Kivarintietä pohjoiseen. Alue on matalatopografinen tasannemainen harjumuodostuma joka kuuluu osana laajaan lajittuneen aineksen muodostumakompleksiin. Alueella on yksi melko matala hiekkakuoppa pohjoisosassa ja se sijaitsee melko lähellä asutusta. Rajauksella sijaitsee viisi pihapiiriä sekä jonkin verran peltoja. Alueen soistumat ovat kauttaaltaan ojitettuja ja se rajoittuu pohjoisosastaan Nuorunkajokeen.

Alueen metsät ovat pääasiassa karukkoleimaista kuivaa kangasta, reunoilla esiintyy myös kuivahkon kankaan tyyppiä (EVT). Metsät ovat metsätalouskäytössä olevaa harvennettua mäntykangasta. Paikoin on myös korpisia vivahteita.

Alueen soistumat ovat pääasiallisesti kangas- ja isovarpurämeistä. Myös lyhytkortista nevaa esiintyy Umpilammen suolammen rannoilla. Lammelta länteen jatkuvat rämeet ovat ojitettua tupasvillarämettä. Alueella on myös lyhytkortista ruopparimpinevaa joka vaihettuu heinittyneeksi korpiseksi soistumaksi.

Alueen lajisto on vähälajista kuivan kangasmetsän ja rämeiden kasvilisuutta, jossa paikoin korpisuutta. Kuivalta kankaalta löytyi muutamia sianpuolukkakasvustoja. Edustavuudeltaan se kuitenkin on varsin hyvä.

Alueen pinnanmuodostus on pienipiirteistä ja varsin tasaista. Elinympäristöiltään alue on niin ikään melko mitäänsanomaton, kuivalta kankaalta rämeisiin soistumiin ja suolammen ympäristöön. Alueen pohjoisosassa joenrannalla on joenrantaniittyä. Luonnontilaisia paikkoja on lähinnä Umpilammen ympärillä.

Alue ei matalan topografiansa johdosta juuri erotu ympäristöstään. Sen keskiosiin johtaa ensin asutuksen halki kulkeva metsätie. Rajauksen asutus lisää sen maisemallista merkittävyyttä. Sisäisesti kauniita paikkoja ovat paikoin viehättävät kangasmetsänäkymät sekä umpilammen rannat kangasmetsäreunoineen. Umpilammen tienoilta avautuvat myös alueen ainoat näköalat, jotka ulottuvat viereisten Petäjä- ja Varpuvaaran kauniille rinteille.

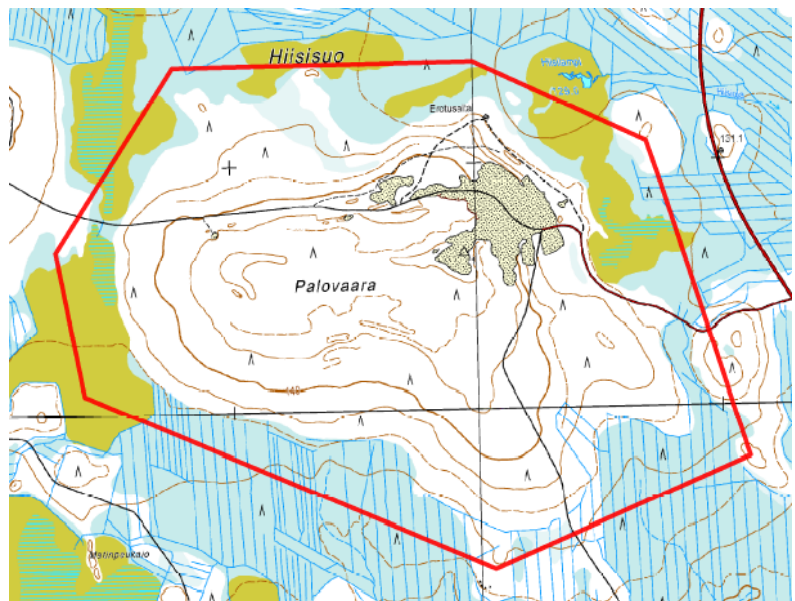
Umpilammen lounaispuolella Harjukankaan kangasmetsän länsireunassa kasvoi hyvin vanha ja komea, osittain kuollut ja kelottumassa oleva kilpikaarnainen mänty.

Havaitut eläinlajit: talitiainen, kanalintujen rypykuopat, leppälintu, kulorastas, hirvi, peippo. *Poro.*

Alueen monikäyttöisyyssarvoihin kuuluu luonnontuotteiden keräily, porotalous ja metsästys. Lammessa saattaa myös olla kalaa. Alueessa on myös helppokulkuisuutensa ja läheisen asutuksen ansiosta potentiaalia retkeilymaastoksi.

Alueella on jonkin verran kauniita maisemakuvia ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä, mm. loivia rantavalleja muodostuman pinnalla. Aluetta ei luokiteltu arvokkaaksi harjualueeksi.

Nimi: **Palovaara**
 Tunnus: 11615158
 Alueluokka: III
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala: 4,19 km²

Palovaara sijaitsee n. 20km Pudasjärveltä Ranuan suuntaan. Alueelle kääntyy soratie Ranuan tieltä. Alue on lajituttua materiaalia sisältävä muodostuma, jonka pinnalla on runsaasti kivisiä rantavalleja, jotka kaareutuvat huipulla muodostaen peräkkäisiä rantavallipenkereitä. Reunoilla varsinkin itä- ja pohjoispuolella on hiekkaisia tasanteita ja valleja Alue rajautuu eteläosastaan ojitettuihin puustoihin soihin. Pohjoisen ja länsireunan suovaiheutumat ovat ojittamattomia. Alue on kartoitettu Pohjois-Pohjanmaan harjuinventoinneissa.

Alueella on suuri maa-ainesten ottoalue, joka on osittain metsittyä. Ilmeisesti jonkinlaista ottotoimintaa alueella tapahtuu yhä. Rajaukselta sijaitsee myös muutamia pienempiä kotitarveottoaikoja.

Alueen metsät ovat metsätalouden piirissä ja kuviolta löytyy hakkuita ja harvennettua metsää. Metsätyyppiltään ne ovat yläosissa kuivaa ja alarinteillä kuivahkoa kangasta (EVT ja ECT) Alueen kaakkoisreunassa oli lisäksi mustikkatyypin tuoreen kankaan korpinen soistuma (kangaskorpi), joka on kuitenkin ojitettu.

Alueen soistumat ovat pääasiassa rämeisiä, (KGR, VIR), mutta kuviolta löytyy myös lyhytkortista rimpinevaa. Sekä mustikkakangaskorpea. Pohjois- ja länsipuolen reunojen suot ovat ojittamattomia, etelän ollessa ojittettua.

Alueen lajisto vaihtelee kuivan ja kuivahkon metsätyyppien perinteisistä lajeista mustikkakangaskorpeen. Ja edustaa edellä mainittuja luontotyyppisiä hyvin. Tavattuja lajeja mm. oravanmarja, ruohokanukka ja korpi-rahkasammal.

Elinympäristön erityispiirteistä voidaan mainita lakiosan kaarevat rantavallit. Korkeuserot ovat melko maltillisia, sillä vaara nousee lakiosaansa asti melko tasaisesti. Luonnontila on metsätalouden toimesta hävitetty melko tehokkaasti, joskin huipulla esiintyy järeitä kelottuneita maapuita. varsinaisesta lahojatkumosta ei kuitenkaan voi puhua. Vanhoja honkia kuitenkin on paikoin nuoremman puuston seassa. Vaaralla on siellä täällä vanhoja palaneita kantoja, jotka kertovat alueen historiasta.

Alue ei varsinaisesti erotu Ranuan tieltä, eikä sen läpi johtava tie ole kovin vilkasliikenteinen. Sillä on kuitenkin maisemallista merkitystä lähialueen vaaroilta. Palovaaran metsät ovat esteettisesti hyvin kauniita johtuen keloista ja kumpuilevasta topografiasta. Maa-ainestenotto ja tehokas metsätalous kuitenkin vähentävät alueen viehättävyyttä.

Geologisista arvoista esiin nousevat niin ikään rantamuodostumat. Alueelta on myös jonkin verran näkymiä ympäristöönsä, siellä missä puusto ei näitä näköaloja peitä. Näköalat avautuvat mukavasti myös länsireunan suoalueille.

Kuviolta tavatut eläinlajit: Peippo, käki, leppälintu, poro, metso

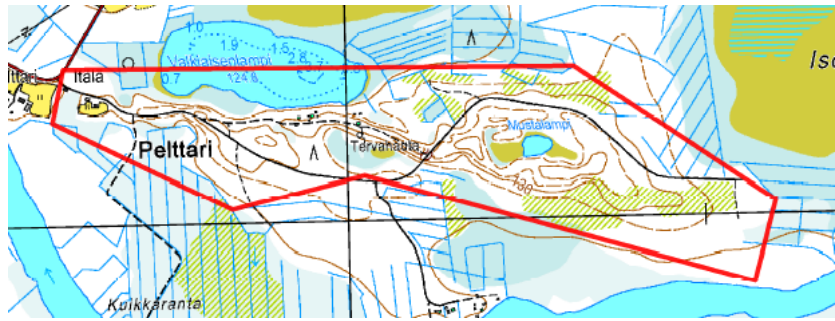
Alueen monikäyttöisyyssarvoihin kuuluvat keräily ja metsästys, ja miksei myös retkeily. Kuviolta löytyi vanha kivan näköinen nuotiopaikka, jota ei tosin ollut käytetty vähään aikaan.

Alueella luonnontilaisissa osissa on kaunis maisemakuva ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Arvoluokka 3, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1-2. Maa-ainesten ottaminen on mahdollista nykyiseltä sora-alueelta ja sitä vähäisessä määrin laajentaen.

Palovaaran pohjoisreunalta. - Ari Lyytikäinen 2013.

Nimi: **Pelttari**
 Tunnus: 11615188
 Alueluokka: II
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala: 0,68 km²
 Korkeus: 135 m, alataso 125 m

Pelttarin pohjavesialue sijaitsee Noin 36 km Pudasjärveltä kaakkoon, ensin Kuusamon- sitten Puolangan- ja Sotkajärventietä, jolta käännetään Valkiaislammen suuntaan. Alue on lähes itä-länsisuuntainen, moreenipeitteinen harju, jonka pinnalla on kiviä ja lohkareita. Alueella on jonkin verran kesämökkiasutusta. Rajauksen länsireunalla on ilmeisesti autoitunut vanha maatalo. Aivan rajauksen tuntumassa sijaitsee myös kaksi maataloa Pelttarijärven rannalla. Alueen pohjoisreunalla sijaitsee Valkiaislampi, itäosan keskellä Mustalampi. Alueen reunojen suot ovat miltei kauttaaltaan ojitettuja lukuun ottamatta Korpiojen laitamia.

Alueen metsät ovat kuivahkoa ja kuivaa kangasta, paikoin myös karukkoista kuivaa kangasta. Ne ovat kauttaaltaan metsätalouden piirissä. Itäreunalla on laajat hakkuut, paikka paikoin on myös pienempiä hakkuu-alueita ja siellä täällä taimikkoa.

Alueen soistumat ovat lyhytkortisia nevoja, joissa on isovarpurämeiset reunat. Lisäksi löytyy pallosararämettä. Mustalampi on soistunut, suppalammelta vaikuttava pikkulampi alueen lakiosissa. Suot ovat keskiosien suppaisia soistumia lukuun ottamatta ojitettuja.

Lajistoltaan alue on tavanomaista kangas-, räme- ja nevakasvillisuuttaan, mutta itäosan ilmeisesti metsitetty vanha pelto on melko rehevän oloinen ja lajistoltaan runsas: karhunputki, korpi-imarre, metsäkurjenpolvi, mesiangervo, riidenlieko, metsäimarre, vadelma, lillukka, käenkaali, metsäkorte. Se on myös melko soistunut, tyypiltään lähellä ruohokangaskorpea. Kuitenkin häiritetty ja ryteikköinen

Elinympäristöjensä puolesta alueelta löytyy joenrantaa, kuivia-kuivahkoja kangasmetsiä sekä suoympäristöjä sekä kulttuurivaikutteista ympäristöä. Luonnontilaa löytyy lähinnä keskiosan ojittamattomilta soilta ja paikoin lammenrannasta.

Alue on sijainniltaan melko syrjäinen ja metsäautotien pää on sen itäreunassa. Se erottuu matalahkon topografiansa johdosta ympäristöstä melko heikosti, vaikka ympäröiviltä vaaroilta alueelle saattaa näköaloja ollakin.

Keskiosassa sijaitseva Mustalampi edustaa parhaiten rajauksen sisäistä kauneutta. Luonnonympäristön kauneusarvoja on myös muodostuman keskiosan toisella suppasoistumalla, jonka reunoilta harjunrinteiden kangasmetsät nousevat. Alueen lakiosissa on paikoin myös selkeästi topografialtaan vaihtelevaa metsää joka on omalla tavallaan hyvin viehättävää. Hakkuut vaikuttavat maisemakuvaan alueen itäosissa.

Alueella näköalat ovat pääasiallisesti puuston peittämiä. Valkiaislammen rannalta ja itäosan hakkuilta kuitenkin on näkymiä ympäröiville vaaroille.

Alueen keskellä sijaitsee vanha tervahauta.

Monikäyttöisyyssarvoihin kuuluvat kesäasutuksen lisäksi kalastus ja luonnontuotteiden keräily, sekä alueen perällä kauempana asutuksesta mahdollisesti myös metsästys.

Havaitut eläinlajit: poro, käpytikka, harmaasiippo

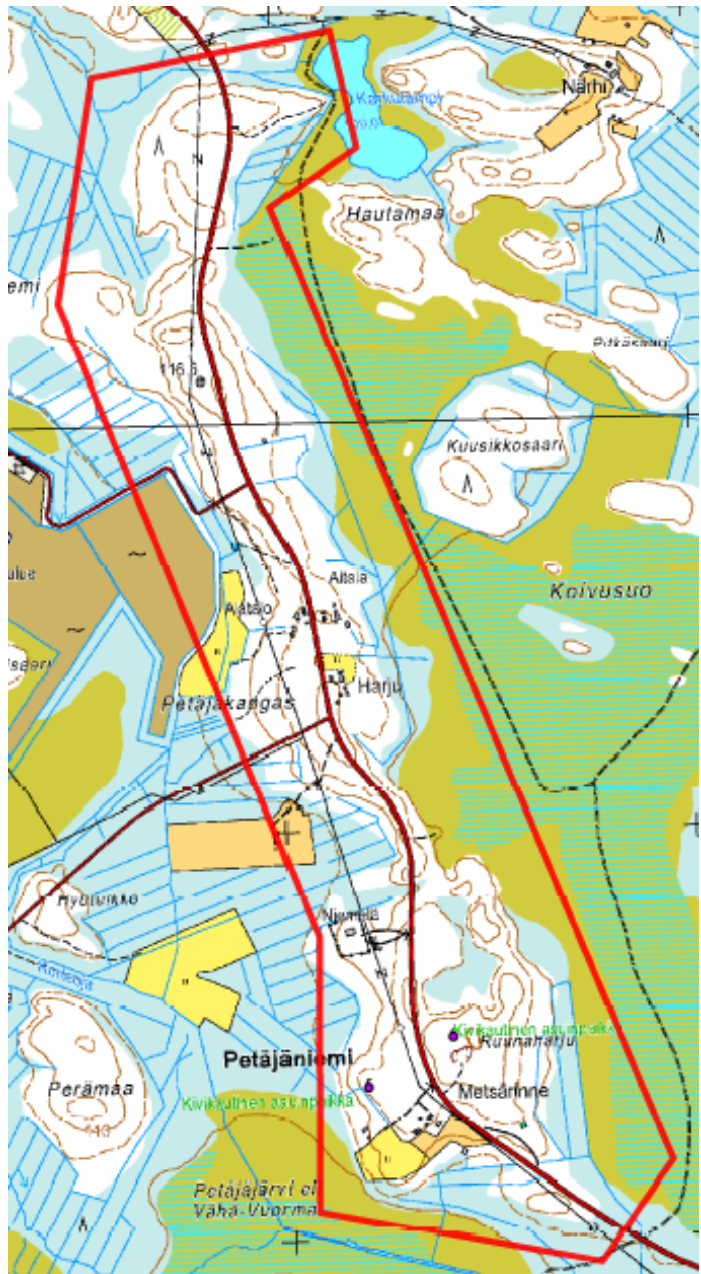
Alueen vanha soranotto on tienviereinen jyrskitty harjunlaen reuna. Se ei vaikuta maisemaan juurikaan. Selänteen poikki on metsätien leikkaus. Muutoin alue on pinnaltaan lähes koskematon. Johtuen ehystä maisemankuvasta ja alueella olevasta kesäasutuksesta aluetta ei voi suositella maa-ainesten ottoon. Pohjavettä vaarantavat asutuksen maahan imeyttämät jätevedet sekä läheinen maanviljely. Myös pintakerroksien tiiveys vaikeuttanee veden imeytymistä pohjavedeksi, osaltaan heikentäen sen arvoa pohjavesialueena.

Alueella on kaunis maisemakuva ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jokseenkin merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Arvoluokka 4, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1. Arvokkaan harjualueen rajausta tehtiin.

Nimi: **Petäjäkangas**
 Tunnus: 11615183
 Alueluokka: II
 Kunta: Pudasjärvi
 Korkeus: 120 m, alataso 110 m

Petäjäkangas sijaitsee Pudasjärveltä noin 30 km Ouluntietä ja Hetekyläntietä lounaaseen. Pohjavesialue muodostuu osasta laajempaa pitkittäisharjuksoja, jonka kumpuileva pinta on osittain moreenipeitteinen ja paikoin pinnalla on myös isompia kiviä. *Länsirinteellä on monin paikoin rantavalleja.* Alue rajoittuu itäpuoleltaan ojittamattomaan Koivusuohon (ainoastaan kankaan reunoilla ojia). Länsipuolella sijaitsee Kortesuon turvetuotantoalue ja ojikkoja. Etelä ja pohjoisreunat ovat myös ojitettuja. Alueella on peruskarttalähde, joka oli tosin ainoastaan noin puolen neliön kokoinen lähteensilmä ojikon vieressä ja sähkölinjan alla. Alueella Ruunaharjussa sijaitsee vanha maa-ainesten ottokuoppa, joka on alkanut metsittyä uudelleen. Alueen keski- ja eteläosissa on myös viisi pihapiiriä sekä jonkin verran peltoa.

Alueen metsät ovat pääasiassa kuivahkoa kangasta. Myös mustikkatyyppin tuoretta kangasta on jonkin verran. Metsät ovat metsäta-

louden piirissä. Ruunaharjun tuntumassa on isot hakkuut, jotka tosin ovat jo taimikkovaiheessa.

Alueen soistumat ovat reunoilta kangasrämeisiä, toisaalta reunoilla on myös korpisia piirteitä. Peruskarttalähteen ympärillä olevasta soistumasta löytyi mm. heterahkasammalta, mutta sen luonnontila on täysin menetetty ojitusten ja sähkölinjan vetämisen myötä. Sen lähetyvillä oli myös hiukan metsäkortekorpista soistumaa. Pohjoisessa sijaitsevan Karkulammen reunat ovat lyhytkortista rimpinevaa, jossa rämeiset reumat.

Lajisto on tavanomaista tuoreen ja kuivahkon kankaan, rämeiden ja lyhytkorsinevojen lajistoa. Valtavarpu- na kangasmetsissä ovat puolukka ja mustikka miltei tasaisella jakaumalla. Tuoreella kankaalla pääpuulajina ovat koivu ja pienet kuuset. Muuten metsät ovat mäntyä. Peruskarttalähteen lajistoon kuului mm. aapa- ja nevasirppisammalta, korpirahkasammalta, kiiltolehtipajua, vesisaraa, järvikortetta, metsäkortetta ja hillaa.

Kankaat olivat lajistoltaan edustavia, sen sijaan lähde oli huomattavasti heikentynyt niin luonnontilaltaan kuin lajistoltansakin. Luonnontilaisia kohteita oli Ruunaharjun soistuma sekä osa Koivusuon reunasta.

Alueen halki kulkee Hetekylän asfalttipäällysteinen tie, joka leikkaa rajauksen kutakuinkin keskeltä. Alueen maisemat ovat tärkeitä luultavasti myös alueen asukkaille.

Rajauksen sisäistä luonnonkauneutta edustaa mm. Ruunaharjun soistuma.

Näköalat ovat matalan topografian ja puuston peittävyuden vuoksi melko suppeita. Sen sijaan Koivusuolle on paikoin avosuonäkymiä, niin kuin myös pohjoisosan suolammelle ja sen ympäristöön.

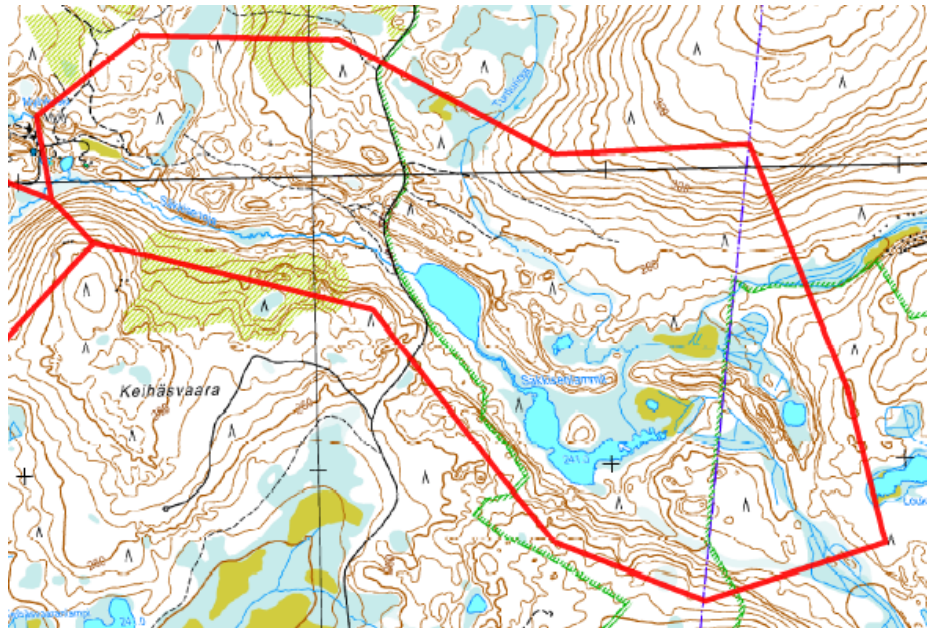
Rajauksella sijaitsee kaksi kivikautista asuinpaikkaa. Monikäyttöisyysarvoihin kuuluvat alueen hyvät marjamaat mutta toisaalta tien läheisyys saattaa haitata tätä toimintaa. Pohjoisreunan suolampi voisi olla potentiaalinen sorsastuspaikka.

Alueen eläinhavainnot: Harmaasieppo, kulorastas, talitiainen, haarapääsky, teeri.

Alueen pohjavettä vaarantavat sen läpi kulkeva tie ja mahdollisesti asutuksen jätevesien imeyttäminen maaperään.

Alueella on paikoin kaunista maisemakuvaa ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jossakin määrin merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Harjujaksolle rajattiin arvokas harjualue, jonka arvoluokka 4, MAL-luokka 1 ja POSKI-luokka 1.

Nimi: **Pikkukylä**
 Tunnus: 11615502B
 Alueluokka: II
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala: 2,86 km²
 Korkeus: 315 m, alataso 245 m

Pikkukylän pohjavesialue sijaitsee viereisestä Tyrninkankaan pohjavesialueesta katsottuna Keihäsvaaran toisella puolella. Matkaa Pudasjärvelle on vajaa 60 km ja Syötekylälle 5-8 km. Se on osa korkeaa ja teräväpiirteistä pitkittäisharjukompleksia. Noin puolet alueen pinta-alasta kuuluu Syötteen kansallispuistoon. Alue on yleisilmeeltään kaksijakoinen, sillä kansallispuisto rajoittuu hakkuisiin sen itäpuolella. Rajauksen eteläosan laaksossa on Säkkisenojan puron alkulähteenä toimivat Säkkisenlammit, jotka keräävät vetensä ympäröivien rinteiden valumasta sekä Tunturiojasta.

Alueen metsätyyppi on pääasiallisesti kuivahko kangas, joskin purojen laiteilla se tuoreistuu ja lopulta saa korpisia piirteitä. Paikoin esiintyy myös karukkoleimaista kuivaa kangasta. Alueen metsät ovat metsätalouden piirissä. Laajoja taimettuneita hakkuita sijaitsee myös kansallispuiston puolella. *Säkkisenojan tuntumassa on paikoin hyvinkin luonnontilaisen kaltaista boreaalista metsää kilpikaarnaisine aiheineen, keloineen ja luppokuusineen.*

Alueen metsätyyppi on pääasiallisesti kuivahko kangas, joskin purojen laiteilla se tuoreistuu ja lopulta saa korpisia piirteitä. Paikoin esiintyy myös karukkoleimaista kuivaa kangasta. Alueen metsät ovat metsätalouden piirissä. Laajoja taimettuneita hakkuita sijaitsee myös kansallispuiston puolella. *Säkkisenojan tuntumassa on paikoin hyvinkin luonnontilaisen kaltaista boreaalista metsää kilpikaarnaisine aiheineen, keloineen ja luppokuusineen.*

Alueen soistumat ovat rinteiden kosteita korpisia painanteita, norojenvarsien ruohokangaskorpista soistumaa sekä lampien yhteydessä olevia nevoja ja niitä ympäröiviä rämevaihtumia. Luoteisnurkan pitkittäinen soistuma oli aromainen jouhisaran ja siniheinän kansoittama luhtaneva. Rajauksen alueella sijaitsevat soistumat ovat kaakkoispäätä lukuun ottamatta ojittamattomia. Tunturiojan noron varresta löytyi tihkupintainen lähteen alue, jolla kasvoi mm. heterahkasammal, maariankämmeikka, purolähdesammal sekä jopa kin Scorpidium -suvun maanmyötäisesti kasvavaa sirppisammalta ja korpikerrossammalta.

Lajisto on melko monipuolista. Säkkistenlampien pohjoispuolelta kurunpohjalta löytyi ketunliekoa ja sianpuolukkaa. Puronreunojen korpiympäristöistä rantamatara, kurjenjalka, metsäkurjenpolvi, metsämitikka, riidenlieko, metsämarre, korpikastikka. Luoteisosan luhtaisella suolla kurjenjalka, harmaasara, kalvaskuisammal, metsäkamppisammal. Hakkuiden keskeltä löytyi myös keltaliekoa. Tyypeilleen lajisto on edustavaa, joskin kärsii hakkuista.

Alueen elinympäristöt ovat selvärajaisia johtuen jyrkästä topografiasta. Elinympäristöt vaihtelevat lakialueiden kuivista kankaista rinteiden kuivahkoihin ja lopulta virtavesien varsien reheviin ympäristöihin. Luonnontilaa esiintyy etenkin kansallispuiston alueella, tosin sinnekin ulottuneet melko laajat hakkuut ovat tätä kuvaa hieman rikkoneet. Lahopuuta on siellä täällä paikoin järeämpiäkin puita. Tien länsipuolella luonnontilaa ei juuri esiinny. Harjanteiden etelärinteillä, etenkin Säkkisenlampia vasten olevalla jyrkkäpiirteisellä harjanteella esiintyy harjumetsien valorinteisiin kuuluvaa luontotyyppiä.

Alueen erottuvuus maisemassa peittyy hiukan ympäröivien korkeiden huippujen johdosta. Rajaus sijaitsee korkeiden vaarojen välisessä laaksossa. Maisema-arvot ovat kuitenkin erittäin merkittäviä. Kaunista luonnonmaisemaa on runsaasti jyrkkien pinnanmuotojen sekä viehättävien suolampien ja pienvirtavesien ansiosta. Alueelta avautuu näköaloja viereisille vaaroille, mutta ne ovat pääasiassa puuston peittämiä. Hakkuilta näkyy kuitenkin kauas. Alueelle johtava soratie on pääasiassa metsänhoitoa palveleva. Metsätien leikkaus ja pengeri ovat maisemavaurio.

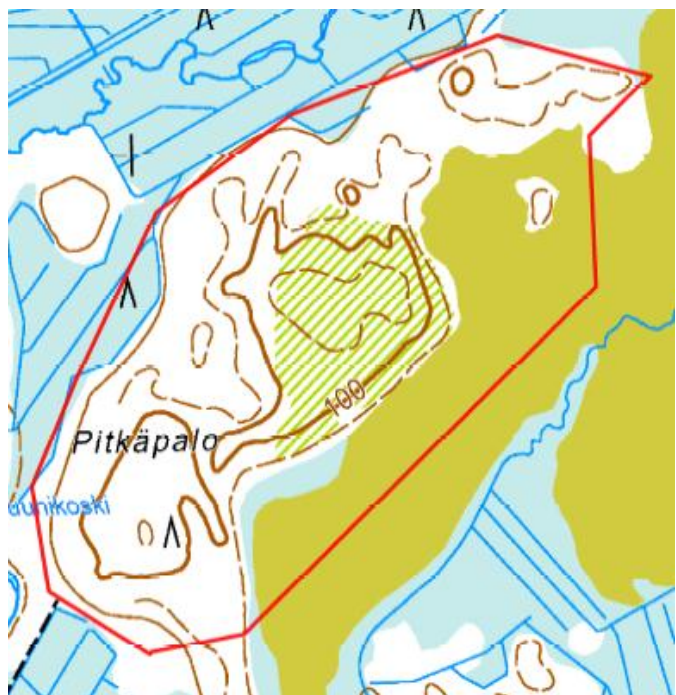
Alueen monikäyttöisyysarvoihin kuuluvat luonnonsuojelu, retkeily, metsästys, luonnontuotteiden keräily sekä kenties kalastus. Alueella on myös poronhoitoa.

Havaitut eläimet: leppälintu, kuusitiainen, harmaasieppo, vihervarpunen, västäräkki, poro, kuukkeli. Alueelta on herttatietojen mukaan myös havaintoja liito-oravasta (*Pteromys volans*).

Maaperä on tienrakennukseen otettua pienialaista hiekanottoa lukuun ottamatta koskematon. Alueella kulkevien vaellusreittien ja luontoarvojen takia maa-ainesten ottoa ei sinne voi suositella sen näkymiä piilaavan vaikutusten takia. Pohjavedensuojelullisesti alue on hyvässä kunnossa, joskin sen muodostumisolosuhteet voivat olla heikentyneet johtuen alueen korkeasta ja kapeasta topografiasta.

Alueella on merkittävä kaunis maisemakuva ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Arvoluokka 3, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1. Arvokkaan harjualueen rajaus on nimeltään Säkkinenjo-Loukaslampi.

Nimi: **Pitkäpalo**
 Tunnus: 11615147
 Alueluokka: Poistettu
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala: 0,68 km²
 Korkeus: 102,5 m, alataso 95 m

Pitkäpalo on Pudasjärven kunnan luoteisella alueella sijaitseva pienialainen, luokitukselta poistettu pohjavesialue, jonne on Yli-lin Tannilasta n. 25 km matka ensin Yli-lin sitten Papinpalon tietä ja lopulta turvesoille johtavia metsäautoteitä pitkin. Alue vaikuttaa reunamuodostumalta ja sen pintaosia peittävät pienet lohkaaret ja louhikot koko rajauksen alueella. Pitkäpalon itäreuna on ojittamattoman Puolakkasuon reunaan. Länsipuoleltaan alue on ojitettu. Rajauksen itäpuolella sijaitsee Puolakkavaaran harjujensuojelualue sekä Puolakanhetteen lähde. Alueen pohjoispuolella ojien ja Hepo-ojan takana sijaitsee Pikku-Saarisuon turvetuotantoalue.

Alueen metsät ovat metsätalouden piirissä ja rajauksen keskiosissa on isot hakkuut, jotka ovat taimettuneet. Muilta osin metsät ovat harvennettua talousmetsää. Tyypiltään metsät ovat pääasiassa kuivahkoa

kangasta mutta hakkuiden kohdilla alueen keskiosassa oli myös paikoin karukkoleimaista kuivempaa metsätyyppiä.

Rajauksen suo-osat ovat pääasiallisesti reunan kangas- ja isovarpurämettä. Itäpuolen Puolakkasuo on reunoiltaan variksenmarjarahkarämettä, joka keskemmas mentäessä vaihettuu lyhytkortiseksi nevarämeeksi. Eteläpuolella on lyhytkortista rimpinevarämettä. Ojitukset keskittyvät isovarpurämeisiin kohtiin alueen länsireunalla.

Monipuolisuudeltaan lajisto on melko yksipuolista kangasmetsien ja sen rämeisten soistumien lajistoa mutta laikuittain pohjakerroksessa esiintyy sulkasammalta ja alueen pohjoispuolelta löytyi myös ihan mukavat riidenliekokasvustot. Tyypeilleen lajisto oli ihan edustavaa.

Alueen topografia on melko matala, ja yleisilmeeltään kivikkoinen. Elinympäristöt vaihtelevat kuivahkon kankaan, rämeen ja nevojen välillä. Melko lähellä rajausta, sen itäpuolella kulkee Hepo-oja. Luonnontilaa rajaukselta löytyy lähinnä ojittamattomilta soiden reunoilta. Lahopuuta ei ole juurikaan, pari komea kelo sen sijaan löytyi.

Sijainniltaan Pitkäpalo on melko syrjäinen. Alueen eteläpuolelle johtava hiekkatie myös päättyy siihen. Alue on topografialtaan matala mutta erottuu viereiseltä Puolakkasuolta metsäisenä kohoumana. Näkymiä sinne aukeaa myös luultavasti Puolakkavaaran lakiosista. Sisäiseltä kauneudeltaan alueelta ei erotu merkittäviä paikkoja. Se on tavanomaista, hiukan louhikkoista kangasmetsää, jota keskiosissa leimaavat laajat avohakkuut. Matalapiirteisyytensä johdosta myös alueelta avautuvat näkymät ovat melko vaatimattomat etenkin puuston peittävän vaikutuksen vuoksi. Reunoilta avautuu kuitenkin näköaloja ympäröiville soille ja niiden takaisten vaarojen rinteisiin.

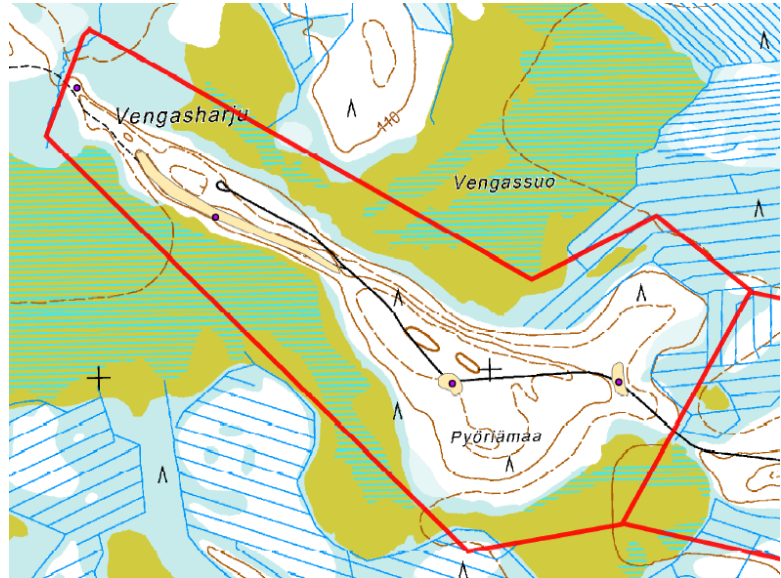
Alueen monikäyttöisyysarvoihin kuuluvat metsästys ja luonnontuotteiden keräily.

Eläinhavainnot: käpytikka, peippo, hirvi, kettu (jätöksiä)

Johtuen alueen koskemattomista pintakerroksista sitä ei voi suositella maa-ainesten ottoon. Alueen matalan topografian johdosta myös maa-ainesten saatavuus alueelta olisi suhteellisen pieni. Pitkäpalon alueella on myös merkitystä viereisen Puolakkavaaran harjunsuojelun alueen maisemassa.

Alueen maisema- ja luonnonesiintymäarvot ovat vähäiset. Arvokasta harjualueetta ei rajattu eikä luokiteltu.

Nimi: **Pyöriämaa-Jyskylampi**
 Tunnus: 11615165A
 Alueluokka: II
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala: 1,01 km²
 Korkeus: 120 m, alataso 110 m

Pyöriämaa-Jyskylampi_A sijaitsee n. 17 km Kipinän kylältä pohjoiseen Kaartosuon tietä pitkin. Alue on selänne-mäisestä osasta ja sen laajentumasta koostunut lajittuneen aineksen harju-muodostuma. Se kohoaa Vengassuon keskeltä ja sitä reunustavat suoalueet ovat miltei kauttaaltaan ojit-tamattomia. Kuviolla on metsäautotien pään käänköpaikka.

Metsät ovat kuivahkoa kangasta, valtavarpuunaan mustikka. Metsät ovat harvennettua talousmetsää.

Kuvion suoalueet ovat lyhytkortista nevaa ja lk-rimpinevaa, metsämaan ja suon vaihtumassa on isovarpu-rämettä.

Lajisto on kuivahkaksi kankaaksi melko monilajista, johtuen ehkä alueen matalapiirteisestä topografiasta ja sijainnista soiden keskellä. kuviolla kasvoi metsätähteä, yksittäisiä metsälvejuuria, riidenliekoa ja vanamoaa. Vasta myöhemmässä karttatarkastelussa huomattu puro alueen länsipuolella on ilmeisesti ravinteinen ja sieltä on herttatietokannan mukaan tavattu uhanalaista suopunakämmekkää (*Dactylorhiza incarnata subsp. incarnata*).

Alueen elinympäristöt ovat alueen pienestä koosta johtuen melko monotoniset ja koostuvat pääasiassa kuivahkon kankaan ja sitä ympäröivien soiden ympäristöistä. Alueen metsät ovat tasaikäistä ja harvennet-tua talousmetsää eikä luonnontilaa esiinny soiden laitoja lukuun ottamatta. Maaperä on tietä lukuun otta-matta koskematon. Lahopuuta alueelta ei juurikaan havaittu.

Alueen sijainti on syrjäinen ja sinne johtava soratie on puomitettu. Se erottuu ulkopuolen soilta melko hy-vin mutta matalan topografiansa johdosta sieltä avautuvat näköalat ovat pääasiassa ympäröiville suoalueil-le ulottuvia. Sisäiseltä maisemankauneudeltaan se on erittäin kaunis, pikku harjuselänne kauniiden suomi-semien keskellä.

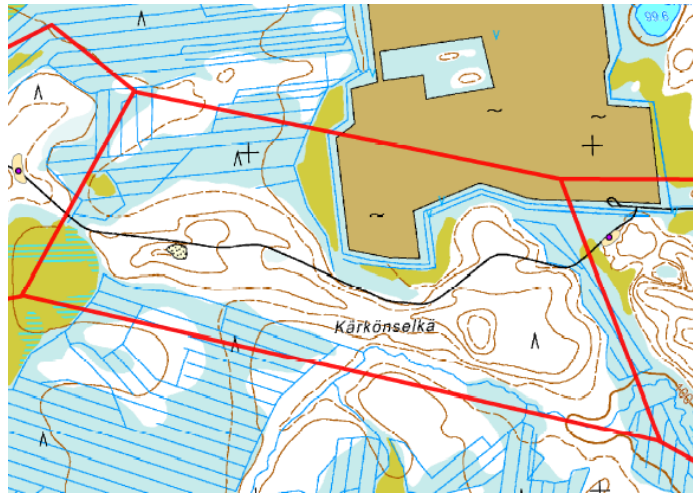
Alueella on suhteutettuna sen kokoon melko tiheästi muinaismuistokohteita. Kaksi aluemaista kivikautista asuinpaikkaa sekä pyyntikuoppia ja lisäksi vanha talonpohja. Sen monikäyttöisyysarvoja vähentävät alueelle johtava puomitettu tie sekä sen syrjäisyys. Mutta mahdollisuudet luonnontuotteiden keruuseen ja metsäs-tykseen alueella kuitenkin ovat olemassa.

Alueella tavatut eläimet: Sammakko, sisilisko, poro, peippo, leppälintu

Alueella ei ole varsinaisesti pohjavettä uhkaavia tekijöitä. Maanottoa ei tälle luonnon kauniille kuviolle voi suositella vaan se tulisi säilyttää ehyenä. Tämän puolesta puhuvat myös osittain luonnontilaiset suot ympärillä.

Alueella on kaunista maisemakuvaa ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jokseenkin merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Alue sisältyy Vengasharjun arvokkaan harjualueen rajaukseen. Arvoluokka 4, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1.

Nimi: **Pyöriämaa-Jyskylampi_B**
 Tunnus: 11615165B
 Alueluokka: II
 Kunta: Pudasjärvi
 Korkeus: 112,5 m- 100m

Pyöriämaa-Jyskylampi_B sijaitsee noin 15 km Kipinästä pohjoiseen Kaartosuontietä pitkin. Alue on selänmäinen, lajittuneesta aineksesta koostuva harju, jonka reunat ovat hiukan laajentuneet ja itäpää on pienen harjudeltan kaltainen. Alue rajautuu pohjoisreunastaan turvetuotantoalueeseen, eteläreunaa pitkin kulkee Ahmaojan noro. Rajauksen länsireunan tuntumassa on lyhyt pätkä ojitattamonta suonreunaa, mutta muuten alueen ympäristö on täysin ojitettua. Alueella sijaitsee yksi vanha sorakuoppa.

Rajauksen metsät ovat harvennettua ja tasaikäistä mustikkavaltaista kuivahkoa kangasta. Alarinteeseen norolle päin siirryttäessä kuusi yleistyy ja metsä vaihtuu korpiseksi.

Kuvion soistumat ovat pallosararämeisiä, lyhytkortista rimpinevaa, ruopparimpinevaa ja tupasvillarämettä Isovarpurämeisillä reunoilla. Suurilta osin ojitettuja kaikki. Ahmasojan noron varressa taas on luonnontilais- ta ruohokangaskorpea, joka on hyvin kaunista.

Kuvion soistumat ovat pallosararämeisiä, lyhytkortista rimpinevaa, ruopparimpinevaa ja tupasvillarämettä Isovarpurämeisillä reunoilla. Suurilta osin ojitettuja kaikki. Ahmasojan noron varressa taas on luonnontilais- ta ruohokangaskorpea, joka on hyvin kaunista.

Lajisto on tavanomaista kuivahkon kankaan lajistoa, joskin noronreunan korpi tuo siihen erittäin piristävän lisän. Lajeina mm. ruohokanukka, oravamarja, lillukka, metsäimarre, vesisara, metsätähti, korpiorvokki, korpikastikka. puina kuusi koivu ja harmaaleppä. pohjakerroksessa lehväsamalia, Plagiomnium ellipticum ja sekä korpikarhunsammalta ja korpirahkaa sekä haprarahkasammalta.

Edustavuudeltaan ympäristöt ovat kohtalaisia tai hyviäkin.

Elinympäristöistä maininnan ansaitsevat jyrkähkö ja valoisa etelärinte alueen itäpuolella sekä sen alainen melko luonnontilainen ruohokangaskorpi, jossa myös lahoppuuta esiintyi melko runsaasti. Edellä mainituilla alueilla on huomattavimmat luonnonmaiseman kauneusarvot. Muuten elinympäristöt ovat tavanomaisia matalapiirteisen harjun elinympäristöjä.

Alueen sijainti on syrjäinen ja sinne johtava tie on puomitettu. Harju nousee selkeästi ympäröiviltä soilta. Näkymät ovat pääasiallisesti puuston peittämiä, mutta soille ne ovat monin paikoin mukavia. Pohjoisreunan ojitukset, sorakuoppa ja turvesuo heikentävät alueen kauneusarvoja.

Alueen monikäyttöisyyteen vaikuttaa sen syrjäinen sijainti. Luonnontuotteiden keräilyyn olisi kuitenkin hyvät mahdollisuudet niin kuin myös metsästykseseen.

Alueelta tavatut eläimet: metso, hirvi, poro, haarapääsky, leppälintu, metsäkirvinen

Alueella on kaunista maisemakuvaa ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jokseenkin merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Alue kuuluu Vengasharjun arvokkaan harjualueen rajaukseen. Arvoluokka 4, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1.

Nimi: **Pyöriämaa-Jyskylampi_C**

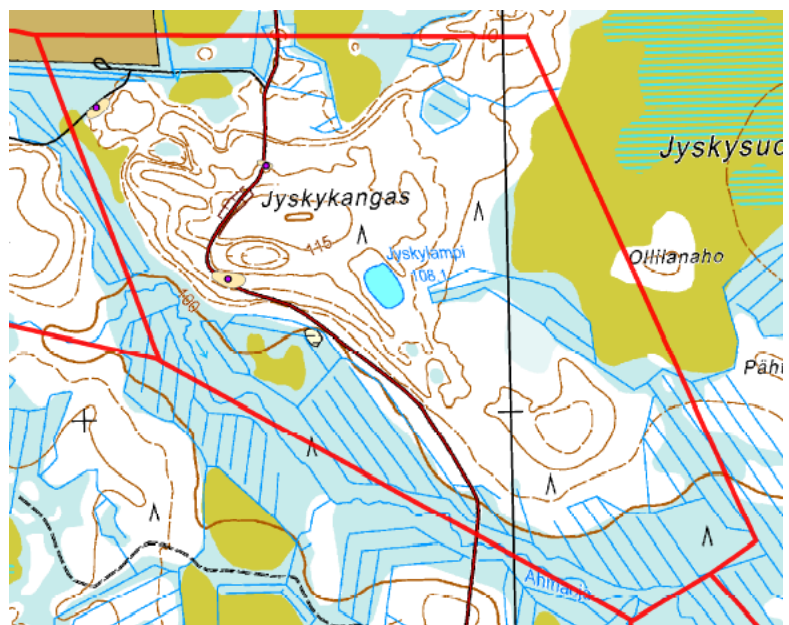
Tunnus: 11615165C

Alueluokka: II

Kunta: Pudasjärvi

Pinta-ala: 1,35 km²

Korkeus: 120m, alataso 100m

Alue sijaitsee n. 14 km Pudasjärven Kipinän kylältä pohjoiseen Kaartosuontietä pitkin. Se on turvesoille kulkevan soratien varressa. Harjusta on otettu maata ilmeisesti tien rakentamista varten, jolloin osa sen korkeimmasta huipusta on leikattu pois. Geomorfologialtaan se on hiukan epäselvä laajentuma, mutta se kuuluu samaan harjujaksoon länsipuolen B ja C-alueiden sekä kaakkoispuolen Sadinselän kanssa. Alue rajautuu kauttaaltaan suoalueisiin, jotka ovat suurelta osin ojitettuja. Kuviolla sijaitsee Jyskylampi, joka on ilmeisesti suppaista alkuperää. Myös alueen länsireunalla oli supalta vaikuttava painanne. Rajauksen luoteiskulma leikkaa osittain turvetuotantoalueen kanssa.

Alue sijaitsee n. 14 km Pudasjärven Kipinän kylältä pohjoiseen Kaartosuontietä pitkin. Se on turvesoille kulkevan soratien varressa. Harjusta on otettu maata ilmeisesti tien rakentamista varten, jolloin osa sen korkeimmasta huipusta on leikattu pois. Geomorfologialtaan se on hiukan epäselvä laajentuma, mutta se kuuluu samaan harjujaksoon länsipuolen B ja C-alueiden sekä kaakkoispuolen Sadinselän kanssa. Alue rajautuu kauttaaltaan suoalueisiin, jotka ovat suurelta osin ojitettuja. Kuviolla sijaitsee Jyskylampi, joka on ilmeisesti suppaista alkuperää. Myös alueen länsireunalla oli supalta vaikuttava painanne. Rajauksen luoteiskulma leikkaa osittain turvetuotantoalueen kanssa.

Alueen metsät ovat metsätalouden piirissä, harvennettuja ja tasaikäisiä. Metsätyypiltään ne ovat kuivahkoa kangasta, jossa valtavarpuna vaihtelee mustikka ja puolukka. Kuitenkin Jyskylammen alapuolella oli havaittavissa myös hiukan tuoreempaa metsätyyppiä, joskin pääpuuna oli edelleen mänty. Alueen itäosissa oli rinteessä myös tuoretta VMT kangasta.

Jyskylammesta alarinteeseen on havaittavissa pyöreitä suopainanteita jotka ovat kangasrämeisiä ja joissa kasvoi runsaasti hillaa. Ympäröivät suot olivat lyhytkortisia nevoja ja rimpinevoja kangas-, isovarpu- rahkäräme reunoilla. Länsipuolen supassa soistuma oli lyhytkorsinevarämeinen.

Lajisto on melko yksipuolista kangasmetsien ja rämeiden lajistoa. Lajeista voitaisiin mainita metsätähti, sulkasammal ja riidenlieko. Reunoiltaan soistuneella Jyskylammella kasvoi ulpukkaa, suokukkaa, raatetta ja luhtasaraa. Edustavuudeltaan lajisto vastasi luontotyyppējään ihan hyvin.

Alueen harvinaisiin elinympäristöihin kuuluvat supat. Muutenkin pinnanmuodot vaihtelevat paikoin hyvin selkeästi. Elinympäristöt ovat melko tavanomaisia soistumia ja viettäviä kangasmetsiä. Luonnontilaa esiintyy lähinnä soistumilla, metsien ollessa kauttaaltaan harvennettuja ja hoidettuja. Lahopuuta ei alueelta juurikaan löytynyt.

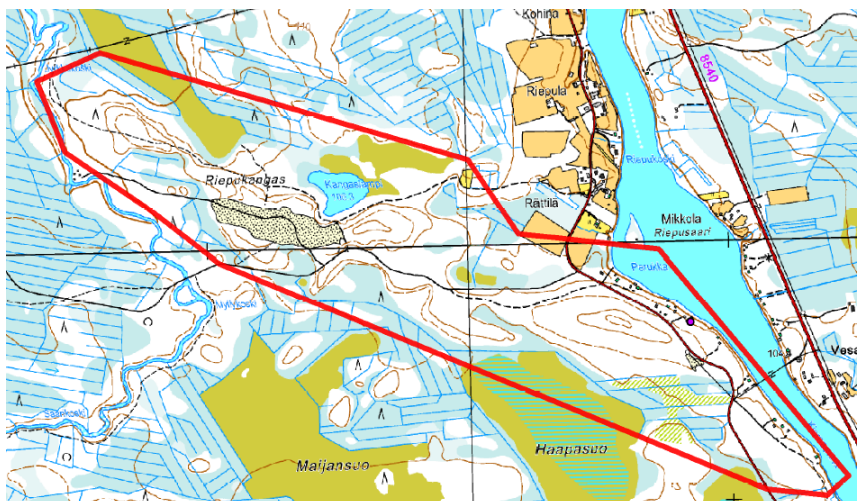
Alue on sijainniltaan syrjäinen, mutta erottuu ympäröiviltä soilta selkeästi. Koko alueella on sisäisen maiseman kauneusarvoja. Tosin tien reunan maa-aineksen otto häiritsee hiukan. Maisemia ei kuvion huipulta puuston peittävyuden vuoksi näkynyt, mutta näköalat ympäröiville soille olivat miellyttävät.

Alueella sijaitsee kolme muinaismuistokohdetta. Syrjäisestä sijainnista johtuen luonnontuotteiden keruuseen liittyvä monikäyttö voi olla vähäisempää, mutta metsästyksen alue soveltuu hyvin. Jyskylammen rannalta löytyi lisäksi nuotiopaikka ja haulikon panoksia.

Alueen eläinhavainnot: suokeltaperhonen, hirvi, metsäkirvinen, peippo, metso, kanalintujen rypykuoppia, kyykäärme.

Alueella on geomorfologisia ja maisemallisia arvoja, kaunista maisemakuvaa ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jokseenkin merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Arvoluokka 4, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1.

Nimi: **Riepukangas**
 Tunnus: 11615178
 Alueluokka: II
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala: 1,85 km²
 Korkeus:

Riepukangas sijaitsee Kipinän kylältä n. 4 km luoteeseen. Pohjavesialue koostuu kumpuilevasta harjumuodostumasta, jonka kaakkoisosan päällä on tiivis moreeni-peite. Aluetta rajaa pohjoispuolelta osittain lijoja ja ojitettu Hikimyssuo. Lännessä kulkee Panumanojan puro, etelässä Maijansuon ojitetut reunat sekä vain reunasta ojitettu Haapasuo. Lijoen rannassa on useita taloja, osa kesämökkejä, pohjoispuolella maatiloja peltoineen. Alueella on yksi pienempi, jo metsittymään alkanut soranotto, sekä melko laaja ja syvä soranotto varsinaisen Riepukankaan korkeimmalla kohdalla. Ison sorakuopan pohjoispuolella on Kangaslammen suolampi.

Alueen metsät ovat kuivahkoa kangasta valtavarpuinaan puolukka ja mustikka. Metsät ovat harvennettua talousmetsää ja alueen itäreunassa on jonkin verran hakkuita. Riepukankaan alarinteillä on myös tuoreempaan suuntaan vaihtuvaa metsää, joka muuttuu painanteessa korpirämeiseksi.

Soistumat ovat kangas- ja isovarpurämeisiä, lyhytkortisia nevoja sekä jonkin verran korpirämeistä tyyppiä joka on kuitenkin ojitettu.

Lajisto on melko monotonista kuivahkon kangasmetsän ja rämeiden sekä nevojen lajistoa, joka edustaa tyyppejään mallikkaasti. Herttatietojen mukaan alueelta tai sen läheisyydestä Riepukoskesta on löytynyt uhanalaista koskisammakonsammalta (*Hygroamblystegium fluviatile*).

Erikoisempiin elinympäristöihin lukeutuu Panumaojan varsi, jossa ei tosin maastokäynnillä vierailtu. Yleensä elinympäristöt alueella ovat melko tavanomaisia, asutuksen piirissä olevaa joenrantaa, suolammen soistumaa, ja harjun kuivahkoja kankaita sekä välin korpirämettä. Alueen pinnanmuodot ovat maastossa hyvin erottuvia ja kauniita. Luonnontilaa alueella ei juuri esiinny suolammen ja puron reunoja sekä Haapasuon eteläpuolen ojittamatonta reunaa lukuun ottamatta. Alueella on jonkin verran kaatuneita maapuita, ilmeisesti tykyn kaatamia, varsinaista lahopuujatkumoa ei kuitenkaan esiinny.

Alueen itäreunan halki kulkevan maantien johdosta kuvion ensimmäinen nyppylä idästä lähestyttäessä on selkeästi erottuva tieltä. Rajauksen joenviereinen harjanne erottuu myös joelta. Rajauksen taittuessa sisämaahan päin sen keskellä jatkaa hiekkakuopalle johtava soratie, jota pitkin ajetaan myös Panumaojan varren asumuksiin.

Alue on sisäisesti paikka paikoin hyvin kaunis. Kangaslammen ranta on erittäin viehättävä niin kuin myös harjun metsämaisema edettäessä sorakuopasta kohti länttä.

Näköaloja alueelta avautuu ympäröiville soille niiden reunoista, sekä joelle sen viereiseltä harjanteelta.

Joen rannalla sijaitsee kivikautinen asuinpaikka. Monikäyttöisyysarvoihin lukeutuvat luonnontuotteiden keräily sekä kalastus, alueen perällä kenties myös metsästys.

Alueella havaitut eläinlajit: peippo, viherpeippo, talitintti, lisäksi havaittiin kanalintujen rypykuoppia.

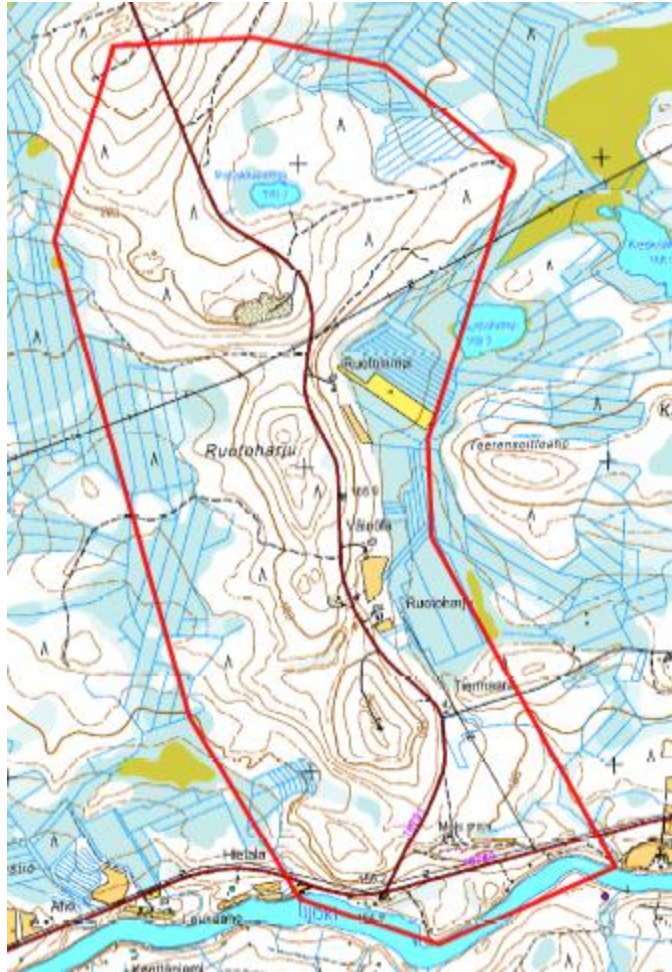

Alueen säilyneissä osissa on luonnon kauneusarvoja ja jokseenkin merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Alueelle tehtiin arvokkaan harjualueen rajaus. Arvoluokka 4, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1-2.

*Kangaslammien ranta-
vyöhykettä. - Ari Lyytikäinen
2013.*

Nimi: **Ruotoharju**
 Tunnus: 11615170
 Alueluokka: II
 Pinta-ala: 3,26 km²
 Korkeus : 230 m, alataso 145m

Ruotoharju sijaitsee noin 46 km Pudasjärveltä itään, ensin Kuusamon-, sitten Pintamon ja lopulta Ohtalantietä pitkin. Pohjavesialue on korkea ja selväpiirteinen harjumuodostuma, jonka pinnalla on kivistä hiekkaa ja soraa muuttaman metrin syvyydeltä. Alue rajautuu eteläreunastaan lijokeen, pohjoisesta Paljakkavaaran etelärinteisiin ja ympäriltään kauttaaltaan ojitettuihin suoalueisiin. Alueella on jonkin verran asutusta varsinaisen Ruotoharjun kuppeissa ja niiden ympärillä pienialaisia peltoja. Joenrannassa on lisäksi kesämökkejä. Lisäksi Ruotoharjun huipulla on masto. Rajauksella sijaitsee yksi suurempi, käytössä oleva hiekkakuoppa ja muutamia pienempiä kuoppia.

Alueen metsät ovat pääasiassa kuivaa kangasta, joka on paikoin karukkoleimaista. Ne ovat kauttaaltaan metsätalouden piirissä ja alueella on melko laajojakin hakkuuaukeita ja taimikoita.

Alueen soistumat ovat pääasiassa kangas- ja isovarpurämeisiä, ja pääasiassa ojitettuja. Paljakkavaaran ja Ruotoharjun välissä on ojittamatonta suonreunaa, joka oli lyhytkortista ruopparimpinevaa. Sen vesitalous tosin oli melko kärsinyttä johtuen ilmeisesti alapuolen ojituksista. Alueen eteläpuolella metsästysmajan tienoolla oleva ojitettu soistunut painanne oli reunoiltaan tuorempi ja keskeltä korpinen.

Lajistoltaan alue on pääasiallisesti melko monotonista kuivan kankaan lajistoa. Kankailla esiintyi paikoin sianpuolukka. Pohjakerroksessa vaihtelivat kangaskynsisammal, kivikynsisammal, seinäsammal sekä kitukasvuiset poronjäkälät. Korpisesta soistumasta tavattiin nuokkotalvikkia, metsäkortetta, metsätähteä sekä korpikastikkaa ja nurmilauhaa. Lisäksi epäterävä maastokuva, jossa näyttäisi olevan jokin kitukasvuinen *suoneidonvaippa*, *tummaneidonvaippa* tms. Edustavuudeltaan ympäristöt olivat hyviä, joskin paikoin hakuiden ja ojitusten vaivaamia. Herttatietojen mukaan alueelta tai sen läheisyydestä on tavattu kantokorvasammalta (*Jungermannia leiantha*).

Alueen elinympäristöt ovat perinteistä harjuympäristöä, rämeitä, pienialaisia nevoja, korpisia soistumia, sekä joenrannan ympäristöjä. Eteläisimmän kummun reunan metsät voisivat olla harjujen valorinteiden luontotyyppiä.

Luonnontilaa ei alueella esiinny, lahoppuutakin melko rajallisesti, jonkin verran oli kelottuneita maapuita sekä satunnaisia tuulenkaatoja.

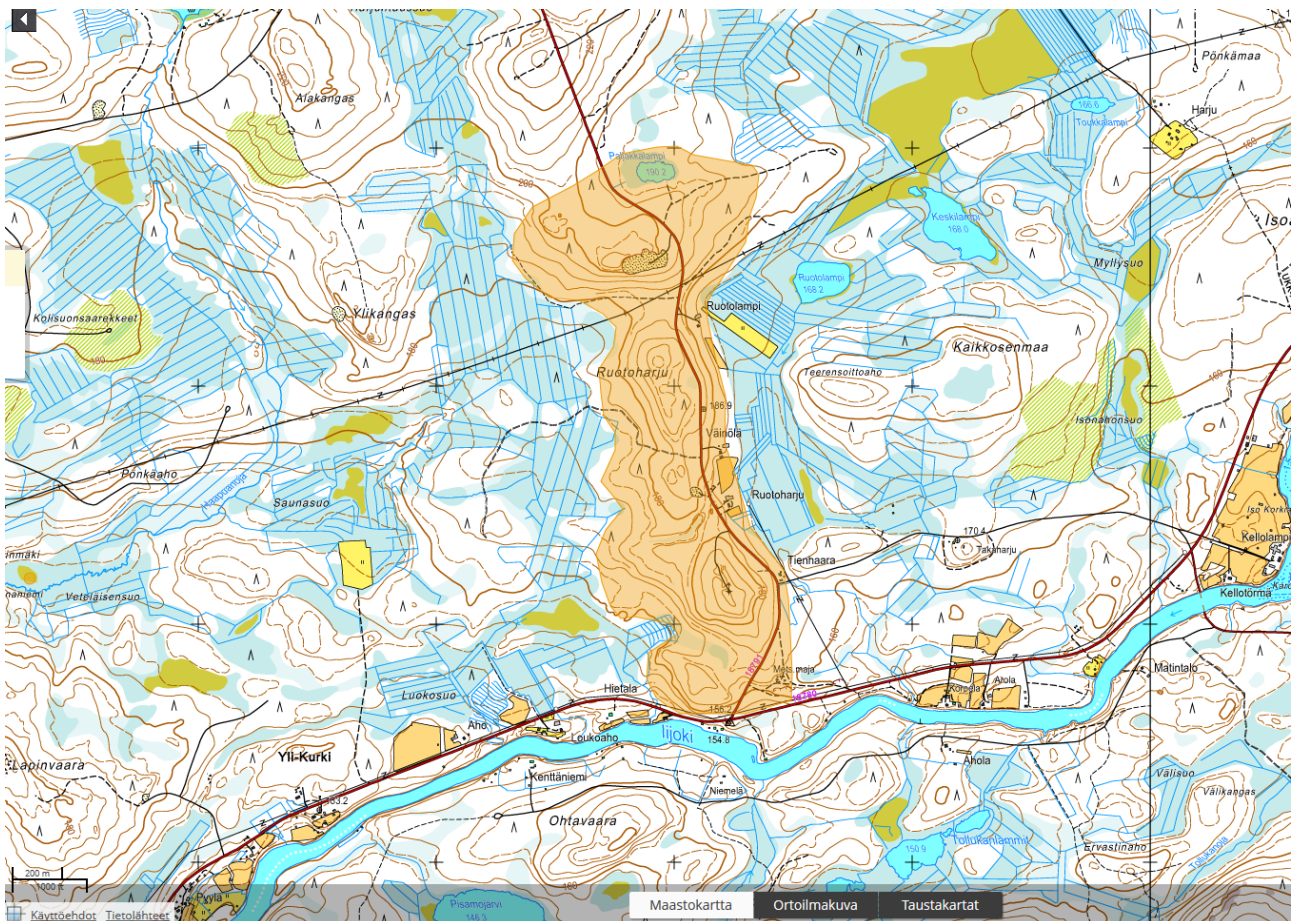

Alueen erottuvuus maisemassa on hyvä johtuen sen suhteellisen korkeasta topografiasta. Alueen halki kulkee sorapäällysteinen maantie joka mukailee harjun itäreunaa. Alueella sijaitseva asutus lisää maiseman merkitystä. Sisäiseltä kauneudeltaan koko rajaus on valoisa ja kaunista harjumaastoa, jota hakkuut rikkoivat siellä täällä. Sorakuopat ovat keskiosien isoa kuoppaa lukuun ottamatta alkaneet metsittyä ja tienviereisen sijaintinsa johdosta eivät vaikuta alueen sisäiseen maisemankuvaan paljoakaan. Paljakkavaaran eteläkulmassa oleva isompi soranotto on kokonsa puolesta sisäisten maisemien heikentäjä. Sen vaikutuspiiri ei kuitenkaan ulotu kovin kauas. Rajauksen huipulta avautuu kauniita näköaloja viereisille vaaroille.

Alueen monikäyttöisyysarvoihin kuuluvat metsästys, kalastus sekä luonnontuotteiden keräily, pienimuotoinen maanviljely, sekä poronhoito. Alueen eteläpuolella on metsästysmaja.

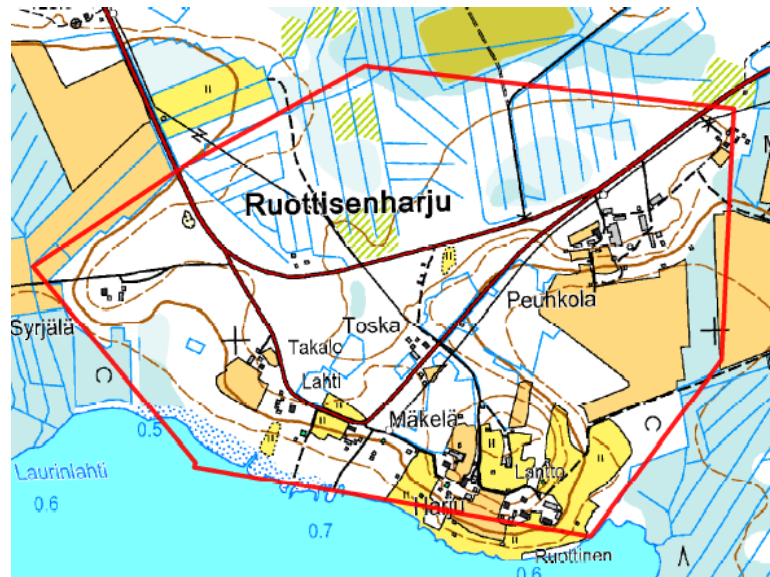
Eläinhavainnot: poro, metso, korppi, kuusitiainen, metsäkirvinen, leppälintu, Herttatietokannan mukaan alueelta tai sen läheisyydestä on tavattu lisäksi liito-oravaa (*Pteromys volans*) sekä purohärmäkirsikäs (*Tipula chonsaniana*).

Alueella on kaunista maisemakuvaa, luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jokseenkin merkittäviä geologiaa ja biologisia luonnonesiintymiä. Arvokas harjualue rajattiin. Arvoluokka 4, MAL-luokka 2, POSKI-luokka 2. Alue soveltuu osittain maa-ainesten ottoon, pohjois-osan sora-alueelta, jota tarvittaessa voi jonkin verran laajentaa.

Ruotoharjun arvokkaan harjualueen rajaus. Pohjakartta (C) Karttapaikka.

Nimi: **Ruottisenharju**
 Tunnus: 11615186
 Alueluokka: Poistettu
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala: 0.8 km²
 korkeus: 127,5 m, alataso 117,5 m

Ruottisenharju on melko matalatopografinen saumavyöhykkeen lajittuneen aineksen laajentumatyyppinen muodostuma, jonka itäreunassa on selkeästi erottuva pyöreähkö kohouma, länsireunan ja pohjoisosan ollessa tasannemaisista ja tuskin ympäristöstään erottuvaa.

Alue sijaitsee n 20km päässä Pudasjärveltä kaakkoon, ensin Ouluntietä ja sitten Ruottisenharjuntietä pitkin. Eteläpuolella aluetta rajaa Ruottisenjärvi, muutoin se on kauttaaltaan ojitusten tai peltojen reunustama. Alueella on melko paljon asutusta ja maanviljelystä, mutta huomattava osa pelloista on metsitetty tai muuten kasvanut umpeen, sekä yksi metsittynyt pienialainen maanainesten ottokuoppa, jonka pohjalla on vettä.

Alueen metsät ovat melko pitkälle soistuneet. Soistumattomat osat ovat kuivahkoa kangasta. Osa alueen metsistä on vanhoja metsitettyjä pelloja, jotka muistuttavat kasvillisuudeltaan lehtomaisen kankaan tyyppiä. Metsät ovat kauttaaltaan metsätalouden piirissä ja hakkuita sekä taimikoita esiintyy siellä täällä.

Rajauksen pohjoisosa on kauttaaltaan ojitettua kangas- ja isovarpurämettä. Ojat ovat melko syviä. Ruottisenjärven rannat ovat ruohikkoista ja pensaikkoista luhtaa. Osittain myös peltoa.

Lajiston monipuolisuus on kankaiden osalta melko tavanomaista, mutta sorakuopan pohjalla kasvoi mm. nevasirppisammalta ja lillukkaa, luhtakastikkaa ja korpikarhunsammalta. Metsittyneiden peltolajeista mainittakoon metsäkurjenpolvi, mesiangervo ja huopaohdake, kirjopillike ja vadelma. Rantaluhta taas tarjosi perinteistä pullo-, luhta-, ja vesisaraa sekä järvikortetta. Lisäksi kasvoi pensasmaisia pajuja, kiiltolehtipajuja ja pohjanpajuja. Edustavuudeltaan ympäristöt olivat tyypeilleen kelvollisia.

Pinnanmuodostukseltaan melko hillityn alueen elinympäristöistä löytyy rannan heinikoita, soistuneita kankaita ja kuivahkoa kangasmetsää sekä kulttuuriympäristöjä ja metsitettyjä pelloja.

Luonnontilaa alueella ei juuri esiintynyt, eikä lahoppuitakaan löytynyt juurikaan.

Alueen halki kulkee Ruottisenharjun soratie, sekä muutamia pienempiä pihateitä. Sen erottuvuus on selkein eteläpuolen järveltä asutun ja viljellyn kummun osalta, muuten se ei pinnanmuodoiltaan juuri poikkea ympäristöstään. Alueella sijaitseva tiheä asutus kuitenkin korostaa maiseman arvokkuutta. Alueen sisäisesti kauniisiin maisemiin lukeutuvat kulttuurimaisemat vanhoine latoineen sekä Ruottisenjärven ranta. Muilta osin sisäinen maisema oli teiden ja asutuksen rikkomaa.

Alueen monikäyttöisyyssarvoin kuuluu kalastus ja luonnontuotteiden keräily. Myös maanviljelyksellä on iso rooli alueen käytössä.

Havaitut eläinlajit: Metso, sinitiaainen, talitiaainen, haarapääsky

Alueen arvot perustuvat rantasijaintiseen maaseudun kulttuurimaisemaan. Muodostumalla ei havaittu erityisiä maisemallisia tai luonnonesiintymäarvoja. Aluetta ei luokiteltu arvokkaaksi harjualueeksi eikä rajausta tehty. Kulttuurimaiseman kannalta merkittävin osa on Ruottisenjärven rannassa sijaitseva asuttu ja viljelty laakea kumpu.

Nimi: **Sadinselkä**
 Tunnus: 11615166
 Luokka: II
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala: 2,34 km²
 Korkeus: 125 m, alapinta 100 m

Alue sijaitsee Pudasjärven länsiosassa, n. 13 km Kipinän kylältä pohjoiseen Petäjäkankaan-tietä ja Ahvenjärventietä. Pohjavesialue on laajempaan harjujaksoon kuuluva selänne-mäinen muodostuma, jonka ydin lienee kivistä soraa, hienontuen pintaa kohti. Alueen kaakkoiskulmassa on melko tuore hiekkakuoppa. toinen hiekkakuoppa on ilmeisesti kotitarveot-toa varten ja sijaitsee luoteisosan talon liepeil-lä. Alueen lounaisreunassa kulkee Pataojan noro, joka yhdistyy Lampiojan kanssa, muodostaen Korttesuon ojan. Alueen kaakkois- ja luoteis kulmissa on vakituista asutusta, luoteiskulma voi kyllä olla kesämökkikin. lisäksi alueen keskivaiheilla on mökki. Alueella on lisäksi peruskarttaan merkitty lähde.

Alueen metsät ovat pääasiassa kuivahkoa-kuivaa kangasta, mutta lakiosissa esiintyy myös karukkoleimaista kuivaa kangasta. Metsät ovat metsätalouden piirissä ja alueella on melko laajat hakkuut keskiosissaan. Muuten metsät ovat harvennettua ja tasaikäistä.

Aluetta ympäröivät suot ovat varsinkin alueen eteläosissa miltei ojittamattomia, edetessä kohti luodetta ojitukset yleistyvät kuvion pohjoispuolella. Eteläreunalla taas mutkittelee pieni noro jota ympäröi korpirä-meinen soistuma. Alueen lähde on hyvin laaja kokonaisuus korpisen metsän keskellä. Se koostuu selvästä allikkolähteestä, jonne vesi purkautuu pohjan kautta ja jatkaa tästä kaunista noroa pitkin kohti alueen länsi-reunalla kulkevaa noroa. Toinen osio koostuu tihkupinnasta joka valuu laajaan lammikkoon ja jatkaa tästä edelleen kulkua kohti ojaa. Aivan Venkaan lähteen laajuuteen ei päästä, mutta joka tapauksessa kyse on erittäin merkittävästä lähteiköstä.

Lajisto on monipuolisuudeltaan erittäin hyvä johtuen lähteen runsaslajisuudesta. Muilta osin kasvillisuus on melko tavanomaista, mutta kuitenkin edustavaa tyypeillensä. Lähteeltä tavattiin mm. heterahkasammal, hetekuirisammal, purolähdesammal, hetehiirensammal, kalvaskuirisammal, purosuikerosammal. Putkilokasveista mainittakoon mesiangervo, tähtitalvikki, rönsyleinikki. Siellä kasvoi myös runsaasti lehväsammalia ja maksasammalia (*Marchantia sp.*).

Elinympäristöjen puolesta alue on melko monipuolinen, lähteikön ja noronvarsien varjoisista korvista valoiisiin kangasmetsiin ja avosoille. Luonnontilaa alueelta löytyy lähinnä ojittamattomien soiden reunoilta, lähteiköstä ja noronvarresta, joka sekin tosin oli puustoltaan melko nuorta.

Alue erottuu ympäröiviltä soilta selvästi nousevana metsikkönä. Sijainniltaan se on melko syrjäinen. Asutusta alueella on kuitenkin parin talon verran. Selänteen kumpuilevassa maastossa on luonnon kauneusarvoja. Pienet soranottoalueet eivät ole kokonaisvaikutelmaa pilanneet. Lisäksi lähteikkö nostaa alueen luontoarvoa. Näkymät alueelta rajoittuvat pääasiassa ympäröiville soille, niiden takaisille kankaille ja Paskalammelle. Muuten ne ovat puuston peittämiä.

Havaitut eläimet: kanalintujen rypykuoppia, hirvi, poro, järripeippo, peippo, käpytikka, leppälintu, kuloras-tas, törmäpääsky, länsipuolen suolla pesivä joutsenpari.

Alueen monikäyttöisyysarvoihin kuuluvat poronhoito, metsästys ja luonnontuotteiden keräily. Läheisillä lammilla luultavasti myös kalastus. Alueella sijaitsee metsästysmajan sauna.

Alueella on monin paikoin kaunista maisemakuvaa ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jokseenkin merkittäviä geologisia ja hyvin merkittäviä biologisia luonnonesiintymiä. Arvoluokka 4, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1, kaakkoisosassa 2, jossa avatun kuopan ympäristöstä ottamisaluetta on mahdollista jonkin verran laajentaa. Luoteispää lähteikköineen ja mahdollisesti osa puroista tulee pyrkiä muodostamaan luonnonsuojelualueeksi.

Nimi: **Saunakangas**
 Tunnus: 11615164
 Alueluokka: II
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala: 4,02 km²
 Korkeus: 122,5 m, alataso 112,5

Saunakangas sijaitsee n. 40km Pudasjärveltä länteen Venkaantietä pitkin. Se on laakea saumamuodostuma, jonka korkein kohouma, Peukaloharju, nousee alueelta selkeästi. Alue rajautuu eteläreunaltaan Kärppäsuon soidensuojelualueeseen, pohjoispuoleltaan taas Sauna- ja Kolijärviin. Alueella on kaksi sora-aluetta ja muutamia kotitarvekuoppia. Saunajärven rannassa on runsaasti kesäasutusta ja ilmeisesti vakituisempaakin. Lisäksi rannalla on entinen leirikeskus.

Alueen metsät ovat kuivahkoa-kuivaa osittain karukkoleimaista kangasta ja niitä leimaa voimakkaat metsätaloudelliset toimenpiteet. Alueen keskiosissa on suurehko avohakkuu ja osa metsästä on taimikkoasteella. Kärppäsuosta lähtevän Kärppäojan laiteilla kangas oli tuoreempaa metsätyyppiä, joka vaihtui kangaskorpiseksi soistumaksi uoman reunalla. Alueen soistumat ovat kangas- ja isovarpurämeisiä. Kärppäsuon rajauksen reunalla oli suursaraista rimpinevaa. Noronlaiteilla suotyyppi on ruohokangaskorpea. Noro mutkittelee korvessa kauniisti.

Alueen lajiston monipuolisuus on kangasmetsien osalta melko yksitoikkoista, mutta Kärppäojan korpi tuo lisän monimuotoisuuteen lajeinaan mm. ruohokanukka, kurjenjalka, metsämitikka, ulpukka, virpapaju, korpikastikka ja metsäkorte. Pohjakerroksessa *Sphagnum riparium* ja *S. girgensohnii*, sekä *Polytrichum commune* sekä jonkin verran lehväsamalia (*Plagiomnium sp.*) Lajisto on tyypeilleen edustavaa.

Alueen elinympäristöt vaihtelevat karukkoisilta kankailta, järvien seliltä ja rannoilta, sekä linnustonsuojelualueeksi pyhitetyltä avosuolta tiheään ja hyvin varjoisaan korpeen noron reunalla. Huomion arvoinen on myös Kumpusaaren metsäsaareke ojittamattoman Kärppäsuon keskellä. Vaikkakin se sijaitsee jo suojelualueella, se on kuitenkin myös pohjavesirajauksen sisällä.

Alueen pinnanmuodot ovat melko tasaiset. Peukaloharjun selänne kohoaa kangasmaastosta selvästi. Peukaloharjun laella on muinaisrantaa osaksi paljaine kivikkoineen. Suurimmalta osin nämä vallit olivat kuitenkin umpeenkasvaneita. Suot ovat hyvin märkiä ja kangas kuivaa, mikä luo vahvan kontrastin alueen elinympäristöihin. Luonnontilaisimmat ympäristöt löytyivät Kärppäojan tuntumasta, missä on myös laho puuta. Purouoman luonnontilaa heikentävänä tekijänä voidaan pitää metsäkoneen uraa sen yli, mutta sen vaikutus on hyvin paikallinen.

Maisemallinen erottuvuus on suureksi osaksi melko vähäinen matalan topografian vuoksi. Alueen halki kulkee Venkaan soratie ja sitä pitkin kulkee jonkin verran raskasta liikennettä ilmeisesti joiltain lähistön maa-ainesten otto- ja puutavaran kuljetuksissa. Myös liikenne alueen mökeille on varsinkin kesäaikaan merkittävää.

Maiseman sisäisten kauneusarvojen merkittävä osa on Saunajärven rantavyöhyke ja järven vesipinta. Kärppäsuon reunoilla on myös merkittäviä luonnon kauneusarvoja. Alueen näkymät avautuvat pääasiassa ympäröiville soille ja Saunajärvelle. Korkeimman kohdan huipulta puusto peittää miltei kaikki näkymät.

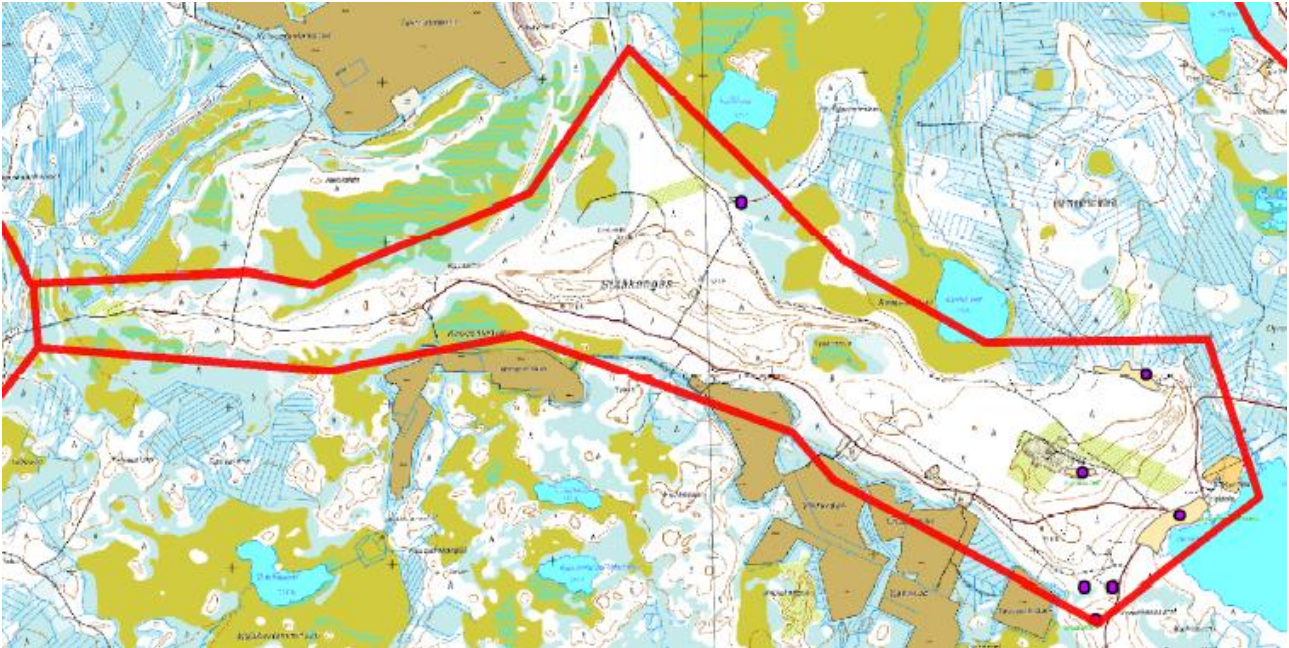
Alueen monikäyttöisyysarvoihin lukeutuvat poronhoito, luonnontuotteiden keräily sekä metsästys, joka on asutuksesta johtuen kuitenkin rajoitettua. Alueella sijaitsee tervahauta ja kivikautisia asuinpaikkoja sekä ansakuoppia.

Alueen eläinhavainnot: viherpeippo, metsäkivinen, käki, hömötiainen, järripeippo, kulorastas, talitiainen, tavi ja kuikka. Syksyllä näkyi poroja. Alueella on kaunista maisemakuvaa ja paikoin varsin merkittäviä luonnon kauneusarvoja sekä erikoisia geologisia ja biologisia luonnonesiintymiä. Arvoluokka 3, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1. Alue on soveltumaton maainesten ottoon.

Saunajärven rannalta. - Ari Lyttikäinen 2013.

Nimi: **Siliäkangas**
 Tunnus: 11615103
 Alueluokka: II
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala: 8,45 km²

Pudasjärveltä länteen 23 km Ranuan-, Siuruan- ja Venkaantietä sijaitseva Siliäkangas koostuu saumamuodostumasta, jonka pinnalla on useita rantavallimuodostumia ja rinteessä on myös melko laaja louhikko. Siliäkankaan lakiosissa myös melko syvä suppamuodostuma. Alueella on yksi melko laaja ja kolme hiukan pienempää maa-ainesten ottoaluetta. Tien reunassa oleva karttaan merkitty pienempi ottoalue on jo osittain metsittynyt niin kuin myös ilmakuvissa näkyvä kuoppa alueen itäreunalla. Lisäksi on muutamia aivan pieniä kuoppia. Rajauksen itälaidalla hakkuiden reunassa olevat pienet hiekkakuopat on luiskattu ja ne ovat pohjaveden täyttämiä. Alueen pohjoispuolella sijaitsee Tyräsuon lakisääteinen luonnonsuojelualue. Lisäksi alueen itäreuna kuuluu valtakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin. Alueen eteläreunalla on Kapeemansuon, Viidansuon ja Kahasuon turvetuotantoalueet. Myös alueen pohjoispuolella on laajat turvesuot. Alueen halki kulkee Venkaan soratie, ja liikenne on melko vilkasta ainakin turvesesongin aikaan. Alueella on myös poroerotusaita. Aittojärven rannalla on muutamia kesämökkejä sekä ilmeisesti vakituisempaa asutusta peltoineen.

Rajauksen metsät ovat pääosin karukkoleimaista kuivaa kangasta (ECT). Paikoin esiintyy myös kuivahkoa (EVT) ja karukkoista CIT tyyppiä. Metsät ovat suurimmaksi osaksi tasaikäistä talousmetsää. Hakkuita esiintyy jonkin verran melko pienimuotoisina aloina, joskin länsireunalla avohakkuut ovat melko laajat. Alueen soistumat ovat kangasräme- isovarpuräme reunaisia nevoja ja keskittyvät pääasiassa alueen reunoille. Keskusosuus on suursaraista rimpinevaa. Rajauksen reunoilla on lisäksi myös rimpistä lyhytkortisnevaa.

Alueen lajisto on melko yksipuolista johtuen metsätyyppien yksipuolisuudesta. Karukkoleimaisella kankaalla kasvaa pääasiassa kynsisammalia ja matalaksi syötyjä poronjäkäliä. Lisäksi seassa on siellä täällä isokorallijäkälää. Tien ja sorakuoppien reunoilta löytyi laajoja sianpuolukkakasvustoja. Itäreunan pohjavesilammikoista löytyi määrittämättä jääneitä sirppisammalia. Lajisto on kuitenkin tyyppilleen edustavaa. Herttatietojen mukaan Koivuojan latvasuolta on lisäksi tavattu ruskopiirtoheinää (*Rhynchospora fusca*).

Alueen pinnanmuodostus suurten selänteiden ja tasanteiden päällä on melko pienipiirteistä. Louhikoita esiintyy jonkin verran, niin kuin myös rantavalleja. Yleensä elinympäristönä alueen metsät ovat melko yksi-puolisia, mutta alueen keskiosissa sijaitseva Keskussuo tuo niihin merkittävän lisän. Luonnontilaa alueella ei juurikaan esiinny lukuun ottamatta ojjittamattomia suo-osia. Myöskään lahopuuta ei juuri havaittu.

Ympäröiviltä soilta Siljakangas erottuu selvästi, ja luultavasti myös lähialueiden vaaroilta on näkymiä rajaukselle. Alueen maiseman sisäisiä kauneusarvoja edustaa karujen metsien pelkistetty maisema. Myös suoalueiden reunat pohjoisessa ja Keskussuolla ovat maisemakuvallisesti kauniita. Alueen maanottotoimenpiteet heikentävät yleistä maisema-arvoa jonkin verran.

Alueen kiinteitä muinaisjäännöksiä ovat kivikautinen asuinalue, pyyntikuopat sekä historialliset kiviaidat. Monikäyttöisyyteen kuuluvat poronhoito, retkeily, metsästys ja luonnontuotteiden keräily. Alue sopii helpokulkuisuutensa johdosta myös retkeilyyn.

Alueella havaitut eläinlajit: västäräkki, telkkä, käki, leppälintu, punatulkku, kulorastas, korppi, kanalintujen rypykuopat, sekä ilmeisesti ketun kaivama luolan alkku. Poroja nähtiin syksyllä.

Alueen pohjavettä vaarantavia tekijöitä ovat liikenne ja maa-ainestenotto. Suurimman soranottoalueen keskellä sijaitsee aluemainen muinaismuistokohde, joka rajoittaa ottoalueen laajentamista.

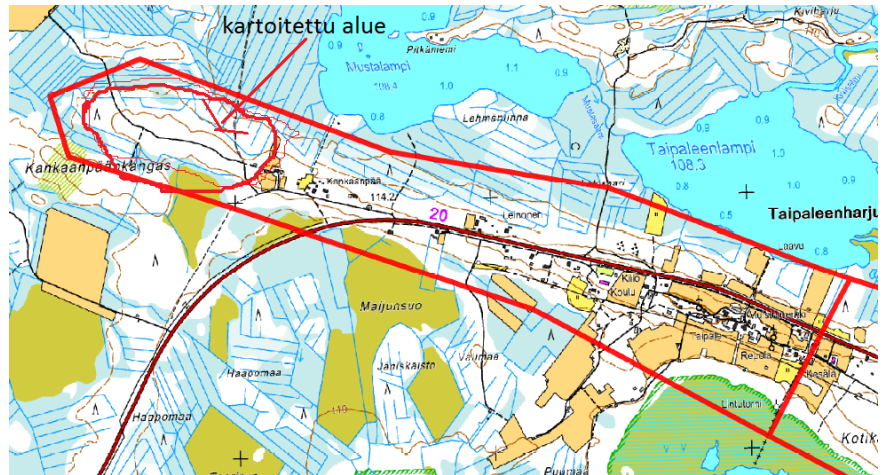
Alueella on kaunista maisemakuvaa ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä varsin merkittäviä geologisia ja biologisia luonnonesiintymiä. Arvoluokka 3, MAL-luokka 1-2, POSKI-luokka 1-2. Nykyistä sora-alueetta on mahdollista jonkin verran laajentaa, mutta uusia maa-ainosalueita ei tule avata. Kapeeman selänne on rajattu erillisenä rajauksena, arvoluokka 4, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1.

Siljakankaan itäosan selänteen rantavalleilla on kivilatomuksia. - Ari Lyytikäinen 2013.

Nimi: **Taipaleenharju**
 Tunnus: 11615174B
 Alueluokka: III
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala: 1,54 km²
 Korkeus: 115m, alataso 110

Taipaleenharju B on matalatopografinen, tasoittunut saumavyöhykkeen moreenipeitteinen harju. Alueen itäpuolen kylämaisema on merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 93). Alueen maastokäynti suunnattiin suojelualueen ulkopuoliseen länsireunaan. Alue on reunoiltaan kauttaaltaan ojitettu. Sen eteläpuolella sekä keski- ja itäosien selänteellä kulkee Kuusamontie. Rajaus on yhteydessä myös Aittojärven Natura-

lintuvesiensuojelualueeseen.

Alueen metsät ovat kuivahkoa ja kuivaa karukkoleimaista kangasta. Ne ovat kauttaaltaan metsätalouden piirissä ja kartoitetulla alueella oli laajat avohakkuut.

Kartoitetun alueen soistumat olivat kangas- ja isovarpurämeisiä. Alueella oli myös lyhytkortista nevaa sekä tupasvillarämeistä soistumaa. Neva oli ainoastaan reunasta ojitettu, muuten ojat ympäröivät aluetta kauttaaltaan.

Lajisto on melko yksipuolista kuivan-kuivahkon kankaan sekä rämeiden ja lyhytkortisnevan lajistoa, kuitenkin tyypejään varsin hyvin edustavaa. Paikoin rämeisellä kankaalla oli kuitenkin sulkasammalta. Herttatietojen mukaan alueelta on tavattu myös ahonoidanlukkua (*Botrychium multifidum*).

Alue on topografialtaan melko tasainen, eikä erityisempiä elinympäristöjä kankaiden ja sitä ympäröivien soistumien lisäksi ollut. Luonnontilaa alueella heikensivät ojitukset ja metsätalous joskin lyhytkortisnevan keskiosassa luontoarvoa on säilynyt. Lahopuuta ei alueella juuri harvennus ja hakkuutähteitä lukuun ottamatta esiintynyt. Myös alueen luonnonmaiseman kauneusarvo kärsi metsätaloudellisista toimenpiteistä sekä ojituksista. Kulttuuriympäristönä alueen itäosa oli kuitenkin hyvin kaunis.

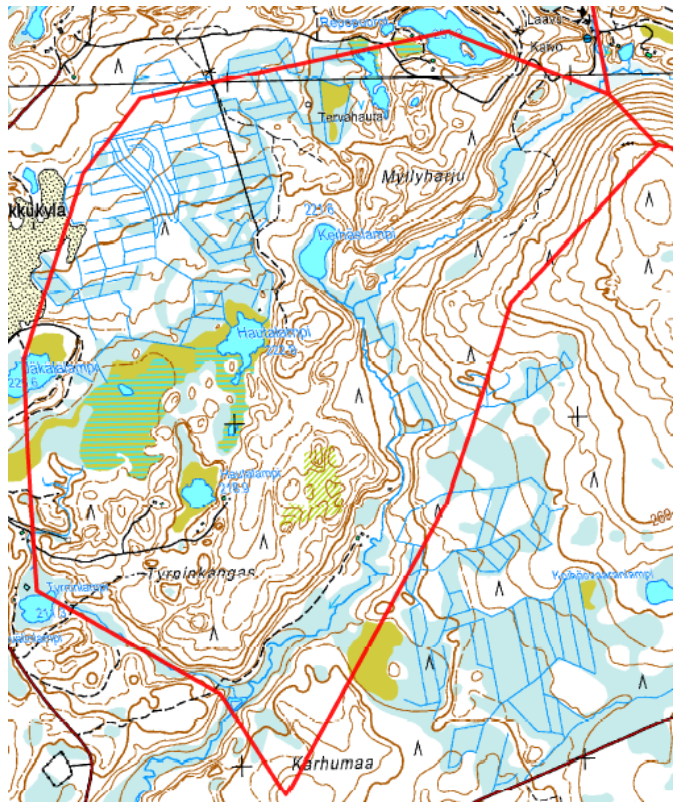
Alueen kulttuuriympäristö ja Kotikangas erottuvat tieltä hyvin mutta kartoitetulle kankaalle näkymät avautuvat vain sen läpi kulkevalta soratieltä. Länsireunalla olevan asutuksen takia maisema on kuitenkin tärkeä. Matalan topografiansa johdosta alueelta avautuvat näköalat olivat melko vähäiset, ja metsän kasvettua ne vähenevät entisestään.

Monikäyttöisyysarvoihin alueella lukeutuu luonnontuotteiden keräily. Se voi toimia myös alueen asukkaiden lenkkimaastona. Alueen kaakkoisosassa Kotikankaalla on kuntopolku ja Aittojärven rannassa lintutorni.

Alueella havaitut eläinlajit: västäräkki, kirjosiippo, talitiainen

Alueella on maisemakuvallisia, luonnonesiintymä- ja rakennetun kulttuuriympäristön arvoja. Arvokkaan harjualueen rajaukseen rajattiin myös kyläalue ja Kotikangas, eli Taipaleenharjun pohjavesialue. Arvoluokka 4, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1.

Nimi: **Tyrninkangas**
 Tunnus: 11615133
 Alueluokka: III
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala: 2,36 km²
 Korkeus: 285m (Keihäsvaara),
 alataso 205 m

Tyrninkangas sijaitsee n. 56 km Pudasjärveltä koilliseen, ensin Kuusamon- ja Rytinkisalmentietä ja lopulta Näköalatieitä pitkin. Pohjavesialue kuuluu osana Pytkynharju-Naamankaharjun pitkittäisharjukompleksiin. Topografialtaan muodostuma on jyrkkä ja kumpuileva. Huippujen väliset laaksot ovat suurelta osin soistuneita ja alueella on useita pieniä soistuneita lampia. Rajauksen etelä- ja pohjoisosissa on useita lomamökkejä. Reunoiltaan alue rajautuu niin ikään jyrkkäpiirteisiin vaarojen rinteisiin, sekä osittain ojitettuihin suoalueisiin. Kuvi-

on sisäiset soistumat ovat suurelta osin ojitettuja, lukuun ottamatta lampien reunojen nevoja. Alueen länsireunalla on hyvin laajat Pikukylän maa-ainesalueet. Aluetta halkoo Säkkisenojan puro.

Alueen metsät ovat harjujen lakiosissa karukkoleimaista kuivaa kangasta. Alarinteet ovat kuivaa-kuivahkoa tyyppiä valtavarpuunaan kanerva tai puolukka. Rinteiden alaosissa mukaan tulee myös mustikkaa. Alueen pohjoisosissa Keihäslammesta lähtevän noron laiteilla esiintyi myös tuoreempaa jopa lehtomaista, hieman korpista puronreunaa.

Alueen soistumat ovat suolampia ympäröivien lyhytkortisten nevojen lisäksi ojitettua kangasrämettä ja norojen reunamilla korpisia soistumia. Tyrninlammien ja Säkkisenojan välinen soistuma on luhtanevaa, jonka läpi kulkevasta norosta löytyi lähteinen pisto, jossa kasvoi mm. purolähdesammalta, kalvaskuirisammalta, sekä hetekaalia. Samaisella suolla kasvoi myös maariankämmeekkää.

Lajiston monipuolisuus on monimuotoisten ympäristöjen ansiosta melko hyvä. Perinteisten kangas-, luhta- ja suolajien lisäksi esiintyi jonkin verran myös lähdelajeja mm. purolähdesammalta ja hetekaalia sekä kalvaskuirisammalta. Keihäslammelta lähtevän noronvarren laiteilta löytyi mm. nuokkuhelmikkää ja metsäliekosammalta. Keihäslammenrannalla tavattiin myös maariankämmeekkää. Siniheinä on alueen soistumilla melko yleinen. Kangaskeltaliekkoa esiintyi kuivilla kankailla melko yleisesti niin kuin myös sianpuolukkaa. Herttatietojen mukaan Säkkisenojan varresta on tavattu koskikorvasammalta (*Jungermannia obovata*), varjojäkälää (*Chaenotheca gracilentia*) sekä härmähuhmarjäkälää (*Sclerophora coniophaea*). Lisäksi alueelta tai sen lähialueita on herttatietoja riekonkääpä- (*Antrodia albobrunnea*) ja haavanarinakääpäesiintymistä (*Phellinus populicola*).

Elinympäristöjen puolesta alue on myös melko monimuotoinen, löytyy kuivaa lakea ja kosteaa tyveä ja jyrkkiä rinteitä. Lähteisyyttä ja luhtaisuutta sekä puroja ja noroja. Myös tavanomaiset suoympäristöt ovat alueella hyvin edustettuina, joskin ne ovat suurelta osin ojitettuja. Luonnontilaa alueella esiintyy etenkin Säkisenojan reunamilla, myös lampien reunat ovat luonnontilassa laitureita lukuun ottamatta. Lahopuuta esiintyi pääasiallisesti norojen laiteilla ja soistumissa, järeää maalahopuuta paikoin harjunrinteilläkin. Ylemmänä kankailla metsät olivat harvennettua talousmetsää. Jyrkillä etelärinteillä paikoin esiintyy harjujen valorinteiden luontotyyppiä.

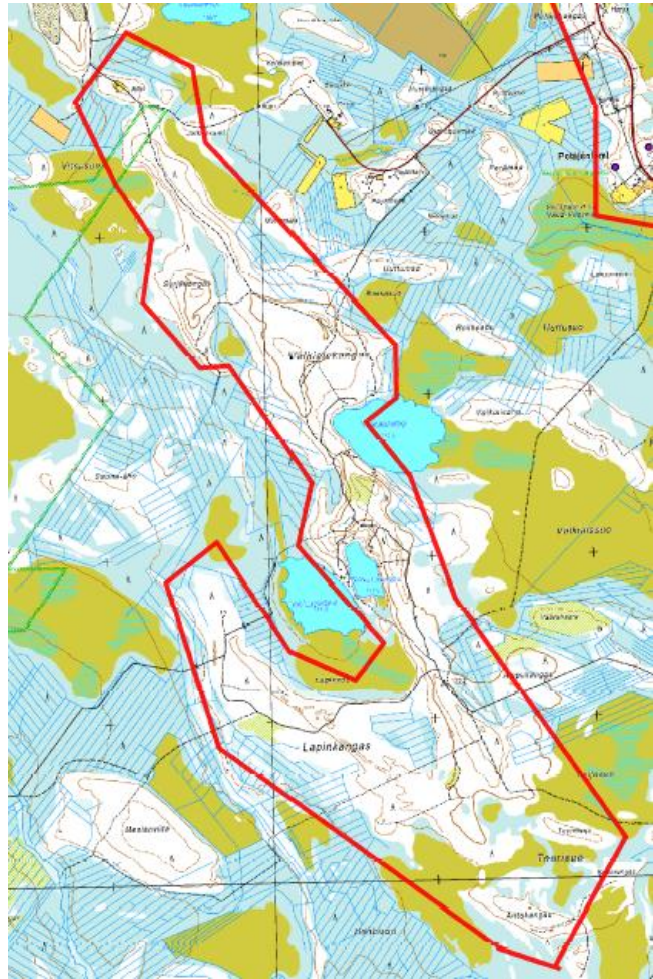
Alueen erottuvuus maisemassa on erittäin hyvä johtuen sen jyrkkäpiirteisestä ja korkeasta topografiasta, Alueellisesti tämä ei kuitenkaan ole kovin erityinen piirre vaan Tyrninkankaan komeat kukkulat sekoittuvat vaaravyöhykkeen jylihin maisemiin. Alueen sisäiset luonnonmaiseman kauneusarvot ovat lähes kokonaisuudessaan merkittävät. Pikkukylän laaja sora-alue heikentää jonkin verran länsiosan maisema-arvoa. Myös alueen länsireunan tiukat ojitukset vaikuttavat luonnontilaisuuteen ja maisema-arvoon. Harjujen päältä avautuvat näkymät ovat paikoin erittäin hienot, tosin monilta osin puuston peittämät.

Alueen monikäyttöisyysarvoihin kuuluvat porotalous, matkailu, retkeily, luonnontuotteiden keruu, kalastus ja kenties myös metsästys.

Alueella havaitut eläinlajit: pohjansirkku, rantasipi, västäräkki, törmäpääsky, käpytikka, teeri ja poro. Alueelta on herttatietojen mukaan tavattu myös liito-oravaa (*Pteromys volans*).

Alueella on merkittävä kaunis maisemakuva ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä merkittäviä erikoisia biologisia ja geologisia luonnonesiintymiä. Alueelle on tehty arvokkaan harjualueen rajaus; Tyrninkangas-Myllyharju, joka ulottuu osaan Pikkukylän pohjavesialuetta. Arvoluokka 3, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1.

Nimi: **Valkiaiskangas-Lapinkangas**
 Tunnus: 11615181
 Alueluokka: II
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala: 6,33 km²
 Korkeus: 125 m, alataso 111 m

Valkiaiskangas-Lapinkankaan pohjavesialue sijaitsee 25 km Pudasjärveltä lounaaseen. Ensin Ouluntietä ja sitten Kortesuontietä pitkin. Alue koostuu kahdesta vierekkäisestä harjumuodostumasta, jotka ovat kaakkoisosistaan toisiinsa yhdistyneenä. Läntisempi muodostuma, Lapinkangas, on matala ja laakea, pääasiassa hiekkaa sisältävä muodostuma. *Sen länsi- ja lounaisosassa on hiekkaisia rantavalleja ja matalahkoja dyynejä.* Valkiaiskangas on korkeampitopografinen moreenipeitteinen muodostuma, jonka pinnalla on lohkaraita ja kivikkoisia rantavalleja. Valkiaiskankaalla Ison ja Pienen Lapinjärven sekä Valkiaislammen rannalla on melko paljon mökkejä. Alueen tiet ovat etelän ja idän suunnasta puomitettuja ja pohjoisesta erittäin huonokuntoisia, mikä vaikeutti alueen tutkimista. Alueelta löytyi kaksi maa-ainesaluetta, toinen Lapinkankaan tasannemaisista kerrostumista, jossa pohjavesipinta oli rikottu ja toinen Valkiaiskankaan keskeltä ilmeisesti tietä tai mökkejä varten kaivettu pienialainen kuoppa. Alueen länsipuolella, osittain pohjoiskärkeä leikaten sijaitsee Kuusisuo-Hattusuon soidensuojelualue. *Valkiaiskankaan leveän osan keskellä on kangasrämettä rantavallin rajaamassa laakeassa painanteessa.* Aluetta ympäröivät suo-osat on ojitettu etelän Teerisuon ja Taljasuon reunaan lukuun ottamatta. Alueen pohjoiskärjessä oli vanha ilmeisesti autioitunut, vähäisessä kesäkäytössä oleva talo, jonka ympäristössä oli pienialaisia vanhoja peltoja.

Alueen metsät ovat pääasiassa puolukkavaltaista kuivaa kangasta Valkiaiskankaan puolella, ja Lapinkankaalla karukkoleimaisesta kuivasta kankaasta kuivahkoon. Alarinteillä rantojen tuntumassa on jopa tuoreeseen viittaavaa kerrossammalinen ja kuusinen. Metsät ovat metsätalouden piirissä, mutta varsinkin lakiosissa kitukasvuisia. Alueella oli myös hakkuita ja taimikoita siellä täällä. *Soidensuojelualueeseen kuuluva metsäpalsta poikkeaa muusta alueesta luonnontilaisuutensa ja rakennepiirteidensä puolesta.*

Alueen soistumat ovat kangas- ja isovarpurämeisiä, sekä lyhytkorsinevarämeisiä. Ne ovat ojitettuja lukuun ottamatta Lapinsuon eteläosaa.

Lajistoltaan alue on tavanomainen, tosin pikku Lapinjärven rannalla kasvaa tervaleppää. Tien reunalta löytyi myös kanttarelleja. Lapinkankaan pohjavesilammikko oli soistunut, ja siinä kasvoi mm. järvikortetta ja rantaluikkaa sekä luhtavillaa. Herttatietojen mukaan Vitsasuolta on löytynyt lettorikkoa (*Saxifraga hirculus*)

Alueen elinympäristöt olivat tavanomaisia lammenrantoja ja niille viettäviä rinteitä, hiukan tuoreemmalla vaikutelmalla. Lakiosat ja Lapinkangas olivat tyypillistä kuivaa kangasmetsää, jossa poronjäkälälaikkuja. Varsinaista luonnontilaa esiintyi ainoastaan rantojen tuntumassa ja ojittamattomien soiden reunoilla. Lahopuuta ei liiemmin esiintynyt, ja metsänomistajat olivat parhaillaan kaatamassa tervarosan vaivaamia mäntyjä.

Alueen sijainti on melko syrjäinen isoilta teiltä. Valkiaiskangas erottuu ympäröiviltä soilta selkeästi nousevana kohoumana. Alueella lienee maisemallista ja luonnonympäristömerkittävyyttä sillä sijaitsevien mökki-en näkökulmasta.

Alueen sisäisiä maiseman kauneusarvoja on varsinkin Valkiaiskankaalla. Selväpiirteisen topografian rinteet ja niiden aliset lammet ovat maisemakuvallista kauniita. Myös Lapinkankaan metsät olivat kauniita tasaneista valoisaa kangasmetsää. Rantamuodostumat lisäävät geologista monimuotoisuutta. Yleistä maisema-arvoa heikentävät alueen hakkuut sekä tien vieressä sijaitseva sorakuoppa.

Alueelta avautuvat näköalat olivat lähinnä viereisille soille, ja suurilta osin puuston peittämiä. Alueen sisäisiä kauniita näkymiä on kuitenkin monin paikoin.

Eläinhavainnot: metso, metsäkivinen, peippo, teeri.

Alueen monikäyttöisyysarvoihin kuuluu siellä olevan asutuksen lisäksi luonnontuotteiden keruu, metsästyks sekä kalastus.

Alueella on varsin merkittäviä maisemakuvallisia ja luonnonesiintymäarvoja. Arvokkaan harjualueen rajaus tehtiin. Arvoluokka 4, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1.

Nimi: **Vellisenharju**
 Tunnus: 11615159A
 Luokka: III
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala: 1,93 km²
 Korkeus: 130 m alataso: 110 m

Alue sijaitsee noin 20 km Pudasjärveltä länteen ensin Ranuan- ja sitten Siuruantietä pitkin. Vellisenharju_A kuuluu osana kapeaan, kumpuilevaan pitkittäisharjujaksoon, joka on topografialtaan matalahko. Harjua pitkin kulkee melko vilkasliikenteinen asfalttipäällysteinen tie. Alueen länsi-lounaisreunalla sijaitsee Vellisenharju ja siihen kuuluva Vellisenharju_A. Lounaispuolen rajauksella suot ovat miltei luonnontilaisia. Ojituksia on lähinnä lasketun ja umpeenkasvaneen Ritvanjärven eteläpuolella. Itä-koillisessa ojituksia on huomattavasti enemmän. Alueella on yksi melko laaja

maa-ainesten ottokuoppa. Alueella oli jonkin verran asutusta Vellisen rannalla sekä Ritvanjärven pohjoispuolella.

Alueen metsät ovat metsätalouden piirissä ja varsinaisella Vellisenharjulla on laajat avohakkuut. Puusto on pääasiallisesti samaa ikäluokkaa, joskin aliskasvustossa on jonkinverran kuusia. Metsät ovat pääasiassa kuivahkoa mustikka- ja puolukkavaltaista kangasta, myös VMT tuoretta kangasta esiintyy paikoin. Tuohimaan kohouma on louhikkoinen ja siellä on pienehköjä lohkareita, joita on ilmeisesti lohkottu talojen kivijalkoihin.

Alueen soistumat ovat tupasvilla ja isovarpu- ja kangasrämeistä. Ritvanjärvi on umpeenkasvanutta suursarasta luhtanevaa. Vellisenharjun pohjoisreunalla on lisäksi kangaskorpea, joka vaihettuu isovarpurämeen kautta tupasvillarämeeksi. Ritvanjärvestä lähtevän kuivatusojan laitteet ovat ojitettua ruoho ja heinäkorpea.

Lajisto on melko monipuolista Ritvanjärven luhtanevan ja noronvarsikorven tienoolla, muutoin lajisto on perinteistä kuivahkon ja mustikkatyypin tuoreen kankaan lajistoa. Tuohimaan kohdilla suonreunassa kasvoi lisäksi vanhoja raitoja. Lajiston edustavuus oli tyypeilleen tavanomaista. Lajeista mainittakoon ruohokanukka, luhtamatara, mesimarja, kultapiisku, harmaasara, karpalo. Närhisuolta on herttatietojen mukaan tavattu uhanalaisia kulta- ja punasirppisammalta (*Loeskyppnum badium*, *Warnstorfia sarmentosa*) ja Vellisen tienoolta ahonoidanlukkoa (*Botrychium multifidum*).

Alueen pinnanmuodostus on melko matalapiirteistä. Elinympäristöt vaihtelevat kuivahkon ja tuoreen kankaan ja niiden suovaiheutumien, luhtanevan, sekä korpisten ryteikköjen välillä.

Luonnontilaa alueella esiintyy lähinnä ojittamattomissa suonreunoissa. Tuohimaalle tehtyä metsäautotietä varten oli kaivettu jonkun verran maata, ja kuopat olivat täyttyneet vedellä. Lahopuuta oli yleisesti ottaen melko vähän, Ritvanojan liepeiltä sitäkin löytyi.

Alueen halki kulkee melko vilkkaasti liikennöity autotie josta on hyvät näkymät rajauksen alueelle.

Luonnonmaiseman kauneusarvoja edustavia osia ovat Ritvanjärvi, Vellisen suolampi ja yleensäkin ojittamattomat suonkohdat. Myös Tuohimaan kohouma oli silmälle miellyttävää metsää. Sorakuoppa ja avohakkuut heikentävät alueen yleistä maisema-arvoa.

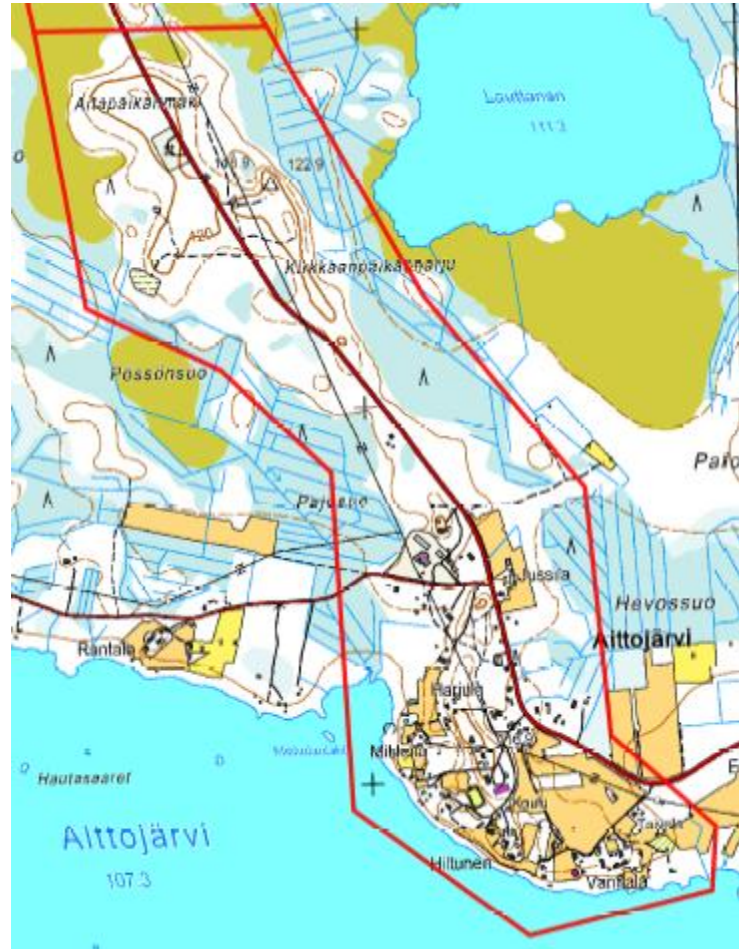
Näköaloja ei alueen mataluudesta ollut suonäkymiä lukuun ottamatta. Vellisenharjun hakkuilta näköalat toki avautuivat kauemmaksi, mutta niiden voi olettaa peittyvän puuston taakse lähitulevaisuudessa.

Alueen monikäyttöisyysarvoihin lukeutuu luonnontuotteiden keräily, jota tien läheisyys vähän heikentää. Alueella olevan asutuksen johdosta metsät ovat luultavasti tässä käytössä.

Alueella havaitut eläinlajit: metso, västäräkki, pajulintu, peippo ja sisilisko

Alueella on kauniita maisemakuvia ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Arvokkaan harjualueen rajaus käsittää Vellisenharju A ja B pohjavesialueista pääosan, arvoluokka 4, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1. Rajoitettu maa-ainesten otto on mahdollista nykyisiltä ottamisalueilta.

Nimi: **Vellisenharju**
 Tunnus: 11615159B
 Luokka: III
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala: 1,73 km²
 Korkeus: 122,5 m alataso: 112,5 m

Vellisenharju B sijaitsee n. 16km Pudasjärveltä ensin Ranuan- ja sitten Siuruantietä länteen. Alue kuuluu osana kapeaan, kumpuilevaan pitkittäisharjujaksoon, joka on topografialtaan matalahko. Alueen halki kulkee melko vilkasliikenteinen Siuruantie. Rajauksen eteläosat kuuluvat valtakunnallisesti arvokkaiden maisemakokonaisuuksien piiriin. Itäpuolella on lisäksi Kaakkuririmpien soidensuojeluohjelma-alue. Eteläosa on tiheään asuttu ja rajautuu Aittojärven rantaan. Astutuksen liepeillä on myös jonkin verran peltoja. Alueen koillisreuna leikkaa ojitetun suonreunan lisäksi Lauttasan järven rantaan. Alueella sijaitsee käytöstä poistettu kaatopaikka ja jatkosodan muistomerkki. Aivan rajauksen pohjoisreunassa Aitapaikanmäen rinteessä on pieni vedellä täytetty kotitarvesorakuoppa.

Alueen metsät ovat metsätalouden piirissä ja ovat tyypiltään kuivahkoa kangasta. Metsät ovat osittain taimikkoa ja osittain nuorehkoa harvennettua mäntymetsää.

Soistumat ovat isovarpu- ja kangasrämeisiä ja ympäröivät suot ovat lyhytkortista nevarämettä. Rajausta ympäröivät suot ovat lounaiskulmaa lukuun ottamatta ojitettuja.

Lajisto on melko yksipuolista ja vähän vaihtelevaa kuivahkon kankaan ja rämeen kasvillisuutta, mutta silti sen edustavuus on melko hyvä.

Alueen keskiosissa sotamuistomerkin takaa nouseva rinne on louhikkoinen ja sen päällä oli kummallisia kiviladelmia, jotka tosin saattavat olla vanhan nuotiopaikan pohjat. Alue on pinnanmuodoiltaan melko pie-nipiirteinen. Elinympäristöt vaihtelevat ympäröivien soiden rämeisistä reunoista ja nevoista kuivahkoon kankaaseen. Luonnontilaa esiintyy ainoastaan Närhisuon reunamilla. Lahopuuta alueella ei juurikaan esiintynyt.

Alue erottuu maisemasta lähinnä ympäröiviltä soilta. Osana isompaa harjukokonaisuutta se ei juuri poikkea tienvarren muista näkymistä. Tieltä on kuitenkin hyvät näkymät alueelle. Alueen maiseman arvoa korostaa rajauksen eteläosassa oleva asutus. Alueen sisäisten maisemien merkittävin kohta avautuu Aitapaikanmäeltä Närhisuolle ja Närhiahon, jossa kangas muodostaa kauniin kivennäismaapiston suolle.

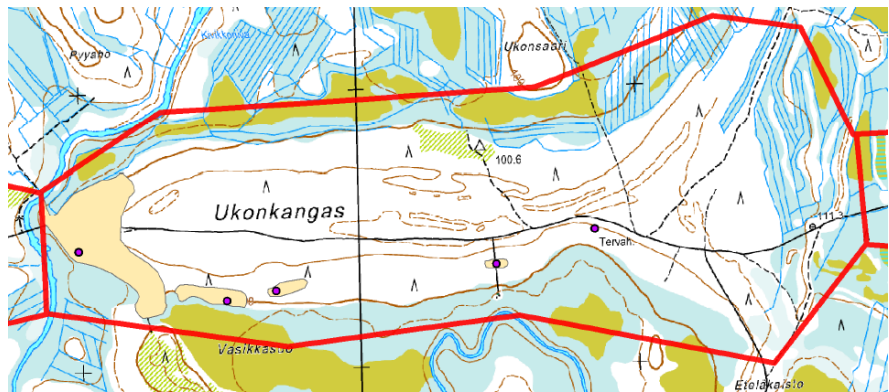
Laajoja näkymiä ei alueen matalasta topografiasta johtuen ole. Louhikkoisen mäen huipulta voi kuitenkin erottaa viereisen Lauttasen suolammen pilkottavan puiden lomasta. Muutkin näköalat ovat lähinnä suonäkälöitä.

Alueella sijaitseva Lapin sodan muistomerkki on merkittävä vierailukohde ohiajajille turisteille. Monikäyttöisyysarvoihin lukeutuva luonnontuotteiden keräily voi olla vähän heikentynyt tien läheisyyden vuoksi.

Alueen eläinhavainnot: metso, (ulosteita ja rypykuoppia), järripeippo, käki, peippo, leppälintu, talitiainen.

Alueella on kauniita maisemakuvia ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jossakin määrin erikoisia luonnonesiintymiä. Arvokkaan harjualueen rajaus käsittää Vellisenharju A ja B pohjavesialueista pääosan, arvoluokka 4, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1. Rajoitettu maa-ainesten otto on mahdollista nykyisiltä ottaisalueilta.

Nimi: **Vengasvaara-Ukonkangas_B**
 Tunnus: 11615104B
 Kunta: Pudasjärvi
 Pinta-ala: 2,58 km²

Ukonkangas sijaitsee n 32km Pudasjärveltä Siuruan- ja Venkaantietä pitkin länteen. Alue on osa laajempaa saumaharjukompleksia, jonka läpi virtaa Mertajoki. Ukonkangas on länsi-itä suuntainen selänmäinen harju, jonka itäpäässä on ilmeisesti deltalaajentuma ja rantamuodostumia. Aluetta länsipäässä rajaavan Mertajoen toisella puolella sijaitsee Venkaan lähteen Natura-alue sekä harjujensuojeluohjelmaan kuuluva Vengasvaara. Alueen maaperä on miltei kajoamaton, lukuun ottamatta tietä. Alueella sijaitsee yksi kesämökki Mertajoen rannalla alueen keskiosissa. Alue rajautuu pohjoisessa ojituksiin ja etelässä ojittamattoman Vasikkasuohon ja sen keskellä kiemurtelevaan Mertajokeen.

Alueen vallitseva metsätyyppi on karukkoleimaista kuivaa kangasta. Soiden laiteilla on havaittavissa myös kuivahkon kankaan metsätyyppejä ennen kuin kangas vaihettuu isovarpurämeiseksi. Metsät ovat metsätalouden piirissä ja alueen pohjoisreunalla on yksi avohakkuu. Metsän kasvun hitaudesta johtuen puut eivät ole kovinkaan suuria, mutta silti selvästi aina samaa ikäluokkaa kullakin paikalla.

Alueen vallitseva metsätyyppi on karukkoleimaista kuivaa kangasta. Soiden laiteilla on havaittavissa myös kuivahkon kankaan metsätyyppejä ennen kuin kangas vaihettuu isovarpurämeiseksi. Metsät ovat metsätalouden piirissä ja alueen pohjoisreunalla on yksi avohakkuu. Metsän kasvun hitaudesta johtuen puut eivät ole kovinkaan suuria, mutta silti selvästi aina samaa ikäluokkaa kullakin paikalla.

Alueen soistumat ovat pääasiassa isovarpurämeisillä reunoilla olevaa lyhytkorsinevaa, joskin Mertajoen rantojen ympärillä on rehevän oloista rantaluhtaa.

Lajisto ei vähän vaihtelevien ympäristöjen johdosta ole kovinkaan monipuolista, lukuun ottamatta rantaluhtaa jolta tavataan mm. pohjanpajua, kurjenjalkaa, raatetta, karpaloa, harmaasaraa, pallosaraa, juolukkapaajua, tupasvillaa, koivua, luhtasaraa sekä luhtakuirisammalta. Herttatietokannan tietojen mukaan joen toiselta puolelta Sauna-ahosta on löytynyt myös kaitakämmekkää (VU).

Lajisto on edustavuudeltaan tyypeilleen normaalia.

Alueen pinnanmuodot ovat melko maltilliset, rinteet nousevat tasaisesti Mertajoen märistä rantaluhdista, kuivuen nopeasti karukkoleimaiseksi kuivaksi kankaaksi. Rantavalleja on rinteillä ja itäosassa. Luonnontilaa löytyy ainoastaan eteläpuolen soilta, lahoppua kuviolta ei juurikaan havaittu.

Ukonkankaan sijainti on melko syrjäinen. Sitä halkoo koko pituutensa matkalta Venkaantie, joka on soratie. Tie kulkee alueen harjanteen eteläpuolen kautta. Alue erottuu ympäröiviltä soilta selkeänä kohoumana. Alue on kauttaaltaan luonnonmaisemaltaan arvokas, johtuen koskemattomasta pinnasta. Myös Mertajoen varsilla ja sitä ympäröivillä luonnontilaisilla soilla on maiseman kauneusarvoja. Varsinaisia näköaloja alueelta ei avaudu, puuston peittävästä vaikutuksesta johtuen. Muodostuman reunoilla suo- ja jokinäköaloja kuitenkin on.

Alueen kiinteitä muinaisjäännöksiä ovat tervahauta sekä 4 kpl kivikautisia asuinalueita, jotka ovat poikkeuksellisen laajoja. Länsipäähän oli pystytetty ilmeisesti metsästäjien (tai poromiesten) toimesta pressukota.

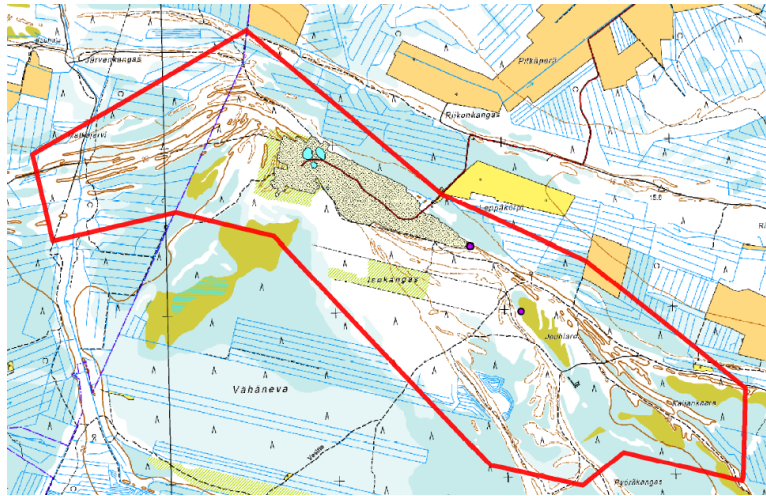
Alueen eläinhavainnot: leppälintu, metso, rypykuoppia, talitiainen, metsäkirvinen. Poro.

Alueen monikäyttöisyysarvoihin kuuluu metsästys, porotalous, retkeily ja miksei myös sienestys. Marjasadoltaan alue on karuutensa takia luultavasti heikko.

Alueella on kaunista maisemakuvaa ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä melko merkittäviä geologisia ja biologisia erikoisia luonnonesiintymiä. Arvoluokka 3, MAL-luokka 1, Poski-luokka 1.

Siikajoki

Nimi: **Isokangas**
 Tunnus: 11436054
 Alueluokka: III
 Kunta: Lumijoki, Siikajoki
 Pinta-ala 4,38 km²
 Korkeus: 25 m, alataso 17,5 m

Alue sijaitsee Lumijoelta noin 9km länteen Ylipääntietä ja lopulta Ylinäpäläntietä. Matalatopografinen alue muodostuu hiekkaisista ranta- ja dyynikerrostumista. Alue rajoittuu etelästä Vähänevan reunaan, joka on suurelta osin ojittamatonta. Pohjoisenpuolella aluetta rajaavat pellot ja ojitukset. Alueen länsipuolella, ojitusten akana sijaitsee Huhtaneva-Luminevan soidensuojelualue. Lähistöllä on myös Kivivaara-Vartinvaaran harjijensuojeluohjelmaan ja arvokkaiiin tuuli ja rantakerrostumiin kuuluva alue. Rajauksella sijaitsee melko laaja maa-ainestenottoalue, joka on länsipäästään edelleen käytössä.

Alueen metsät ovat talousmetsää, hakkuita ja taimikoita löytyy sieltä täältä. Tyypiltään metsät ovat kuivia (ECT) sekä paikoin karukkoisia (CIT), karukkoista tyyppiä esiintyy pääasiassa rantakerrostumien harjanteilla.

Alueen soistumat ovat rämeisiä kaartoja (Tupasvillaräme), reunoillaan isovarpurämettä ja kangsrämettä. Jouhiaro on nimensä mukaan aromainen, joskin vierailun aikana hyvin kostea pääasiallisesti jouhisaraa kasvava, neväinen, ojittamaton soistuma.

Alueen lajisto on pääosin tavanomaista kuivan ja karukkoisen kankaan, sekä rämeiden lajistoa. Tosin sianpuolukkaa löytyi melko hyviä kasvustoja. Edustavuudeltaan lajisto oli niin ikään tyyppillistä.

Alueen elinympäristöt vaihtelevat avovesipintaisesta rimpinevasta rämeiden kautta karukkokankaaseen. Luonnontilaa alueella esiintyy lähinnä ojittamattomien soiden reunamilta. Lahopuuta alueella ei juuri havaittu.

Alue on melko syrjäinen ja sinne johtaa pari soratietä, joista toinen on tehty maa-ainesten ajoon. Toinen teistä katkeaa soramontun reunaan ja on paikoin hyvin pehmeää hiekkaa. Matalan topografiensa johdosta muodostuma erottuu lähinnä eteläpuolen avosoilta suon reunasta nousevana metsänä. Rajauksen itäpuoliskossa muodostuman sisäisen maiseman kauneusarvot ovat merkittäviä. Hakuut heikentävät maiseman arvoja aivan itäreunassa, mutta niiden jälkeen alue on hyvin kauniisti kumpuilevaa dyyni ja rantavallimaisemaa. Länsireunan koskemattomilla alueilla on niin ikään maiseman kauneusarvoja ja topografialtaan ne ovat hiukan jyrkkäpiirteisempiä, harjumaisia. Keskosien laaja hiekkakuoppa kuitenkin heikentää alueen sisäisen maiseman arvoa.

Näkymiä on lähinnä alueen reunamilta ympäröiville soille, muuten matalan alueen näköalat ovat puuston peitossa. Alue soveltuu hyvin luonnontuotteiden, etenkin sienten keräilyyn ja helppokulkuisuutensa johdosta se voisi soveltua myös retkeilyyn.

Alueen keskiosassa lähellä maa-ainesalueen reunaa sijaitsee kivikautinen asuinpaikka.

Alueella havaitut eläimet: Liro, talitintti, peippo, metsopoikue, kulorastas.

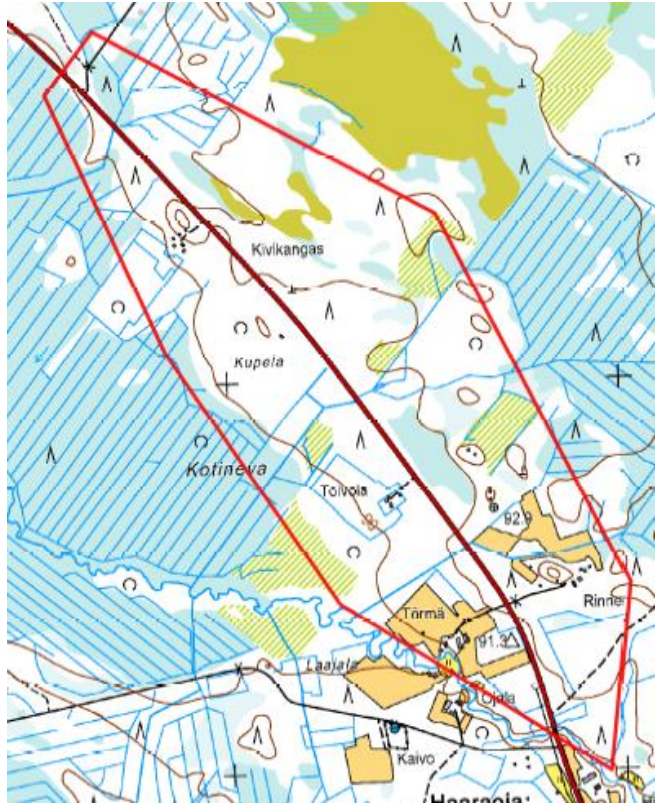
Alueella pohjavettä uhkaavat tekijät ovat lähinnä maa-ainesalueen liikenteeseen sekä maa-ainestenottoon liittyviä. Sorakuopan pohjalla pohjavesi on näkyvissä. Ottamisen laajentaminen on kyseenalaista alueen tuuli- ja rantakerrostumien sekä muodostuman maisema- ja luontoarvojen vuoksi.

Alueella on melko merkittäviä luonnon kauneusarvoja sekä jokseenkin merkittäviä geologisia ja biologisia luonnonesiintymiä. Alueelle tehtiin arvokkaan harjualueen rajaus, jonka ulkopuolelle laaja maa-ainesalue rajattiin. Arvoluokka 4, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1.

Siikalatva

Nimi: **Kivikangas**
 Tunnus: 11436053
 Alueluokka: III
 Kunta: Siikalatva
 Pinta-ala: 1,22 km²
 korkeus: 95 m, alataso 90 m.

Kivikankaan pohjavesialue sijaitsee n. 17 km Kestilästä luoteeseen Temmestietä pitkin. Geomorfologialtaan se on matalapiirteinen harju-muodostuma ja osa isompaa muodostumaa. Alue koostuu pääasiallisesti hiekasta, mutta siinä on myös louhikkoisia kohoumia paikka paikoin. Alue on miltei kauttaaltaan ojitettu, pohjoisraja kulkee kuitenkin kankaiden halki. Alueen itäpuolella vajaan kilometrin päässä sijaitsee Veneneva-Pelson Natura-, Ramsar-, soidensuojelu- ja suojelualueet. Alueella on tienvarressa kaksi pihapiiriä ja eteläreunassa Haaraojan tienoolla on peltoja ja pari pihapiiriä lisää. Aluerajauksen eteläpuolella on pohjavesikaivo. Alueen eteläraja leikkaa myös Kärsämänoja.

Alueen metsät ovat pääasiassa kuivahkoa kangasta, jossa on hiukan rämeistä leimaa. Toisaalta paikoin esiintyy myös tuoreen kankaan VMT laikkuja. Rajauksen eteläosassa olevan siirtolohkareen tuntumassa on kalliokumpareita joiden metsätyyppi on karukkoinen ja jäkälien hallitsema. Avohakkuita ja taimikoita on siellä täällä.

Alueen soistumat ovat isovarpu- ja kangas- ja tupasvillarämeisiä. Kärsämänojan tuntumassa on myös heinäistä rantaluhtaa/lehtoa. Keskiosissa on korpikarhunsammalen valtaamaa koivua kasvavaa, ilmeisesti vanhaa suopeltoa oleva osa, jota ojat halkovat.

Alueen lajisto on kangasosiltaan tyypillistä kuivahkoa kangasta. Tuoreutta ilmaisee paikoittain yhtenäinen kerrossammal pohja, jossa riidenliekoa, oravanmarjaa, nuokkatalvikkiä ja yksittäisiä metsäalvejuuria. Rannan tuntumassa havaittiin korpikastikkaa, lehtovirmajuurta, lillukkaa, metsätähteä, mesiangervoa, kangasmaitikkaa, korpiorvokkia ja siniheinää. Myös katajaa esiintyi paikka paikoin melko runsaasti. Puusto oli haa-paa, koivua ja harmaaleppää.

Elinympäristöiltään alue on tavanomainen, rämeiltä kuivahkojen kankaiden kautta louhikon karukkokaaseen. Puronreuna lisää monimuotoisuutta. Pinnanmuodoiltaan alue on pääasiallisesti tasannemainen, mutta paikoin on louhikkoisia kohoumia.

Alueen halki johtavan melko vilkasliikenteisen maantien johdosta se on melko erottuva. Alueella sijaitseva asutus lisää sen maisemallista arvoa. Sisäisen maiseman kauneusarvojen puolesta erottuivat Kärsämänojan reuna sekä itäreunan louhikkoiset kankaat.

Näköaloja ei matalan topografian vuoksi avaudu.

Alueen monikäyttöisyysarvoihin kuuluu luonnontuotteiden keräily alueen perukoilla. Asutuksen läheisyydestä johtuen sen merkitys metsästysalueena on luultavasti vähäinen.

Alueen eläinhavainnot: hirvi, talitiainen.

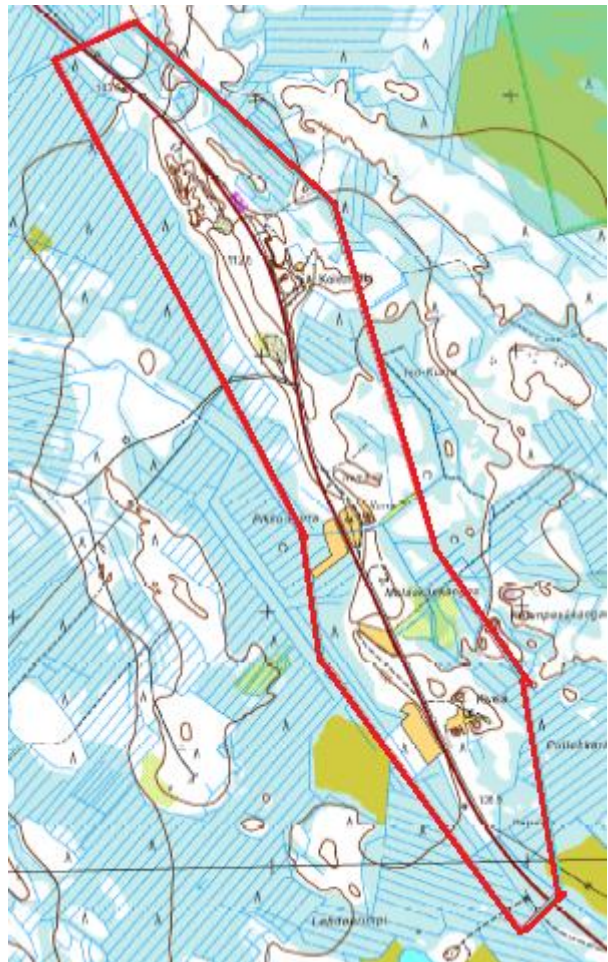
Maisemakuvalliset ja luonnonesiintymäarvot ovat vähäiset. Aluetta ei luokiteltu arvokkaaksi harjualueeksi eikä rajausta tehty.

Nimi: **Luukula**
 Tunnus: 11247005
 Alueluokka: II
 Kunta: Siikalatva
 Pinta-ala: 2,01 km²
 Korkeus: 112,5 m, alataso 102,5

Luukulan pohjavesialue sijaitsee n 9 km Kestilästä Temmestietä luoteeseen. Se muodostuu soravaltaisesta pitkittäisharjusta, jossa alueen maisemaa hallitsee melko runsas maa-ainestenotto koko rajauksen alueella. Osa kuopista on jo metsittyneitä ja osa uudempaa perua. Alueen pohjoisosan kuopat ovat vanhimpia ja niissä on osittain kaivettu pohjavesipinnan alle. Myös Kivelän kohdalla oleva kuoppa on metsittyneitä. Alueella on asutusta neljän pihapiirin verran ja niiden tuntumassa on jonkin verran peltoaloja. Alueen eteläreunalla Kivelän tienoolla on kalliopaljastumia. Alueen länsipuolella on laajat suojelualueet.

Muodostuman korkeimmassa osassa vanhojen sorakuoppien välisellä alueella länsirinteellä on loivia rantavalleja.

Alueen metsätyyppi on pääosin kuivahkoa ja kuivaa kangasta. Paikoin on myös ilmeisesti vanhoja metsittyjä peltoja joilla kasvaa koivu. Näissä metsätyyppi on tuoreempi-lehtomainen, pohjalla kasvaa Mäläskänkankaan takana miltei ainoastaan korpikarhunsammalta. Heinistä harmaa- ja jokapaikansaraa sekä satun-

naisesti korpikastikkaa. Alueen suurimman kartassa näkyvän sorakuopan takana oli samantyyppistä metsää mutta siellä ruohot olivat monimuotoisemmat.

Alueen soistumista tarkastettiin Pullukkarimmen reuna, joka on tiheään ojitettua lyhytkortista rimpinevärämettä. Muutkin alueen soistumat ovat kauttaaltaan ojitettuja.

Alueen lajisto on pääosin melko tavanomaista ja edustavaa kuivan ja kuivahkon kankaan kasvillisuutta. Pohjoisosien vanhojen soranottokuoppien tuntumassa kasvoi myös sianpuolukkaa. Mäläskänkankaan tienoolta sinne johtavan tien varresta löytyi keltaliekoa. Vanhat metsittyneet pellot lisäävät alueen monimuotoisuutta lajistollaan: riidenlieko, metsäalvejuuri, metsäimarre, kevätpiippo, ahusolaheinä runsas, metsäkorte hyvin runsaana, metsätähti, peltokorte, kangasmaitikka, pohjalla vaihtelivat sulka-, seinä- ja kerrossammal, laikuittain myös isokynsisammal.

Alueen elinympäristöt ovat melko monimuotoisia. Kalliopaljastuman karuista ja kivisistä ympäristöistä ympäröivien soiden kautta kankaille ja paikoin jopa lehtomaisten, metsittyneitten peltojen ympäristöihin. Luonnontilaa alueella ei juuri esiinny, lukuun ottamatta kalliokohoumaa, joka on koskemattoman näköinen.

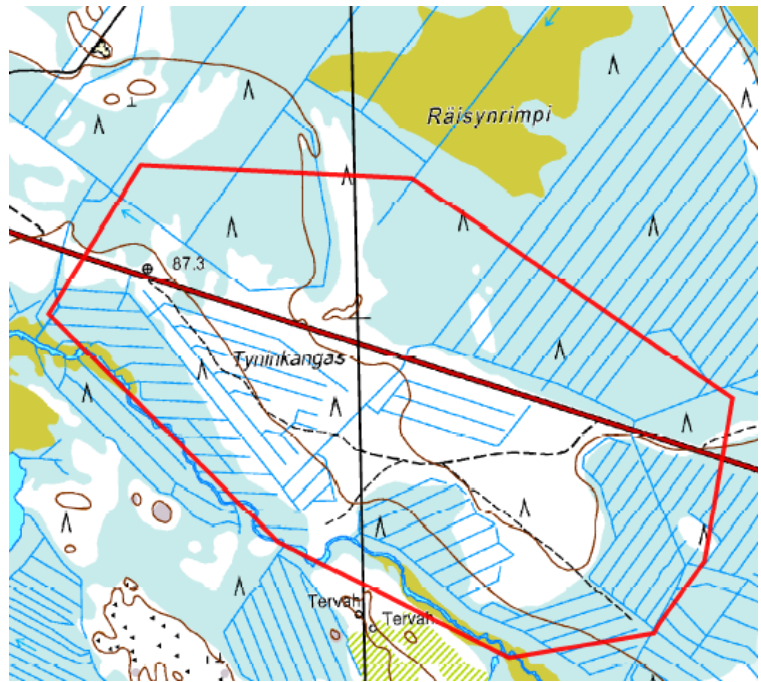
Alueen halki kulkee melko vilkasliikenteinen maantie, jolta lähes koko kuvio erottuu selkeästi. Alueen maiseman merkittävyyttä lisää alueella sijaitseva asutus. Matalan topografiansa johdosta muodostuma ei kuitenkaan varsinaisesti erotu ympäristöstään eikä alueelta myöskään avaudu näköaloja. Runsa maa-ainesten otto vaikuttaa merkittävästi alueen maisemakuvaan. Sisäisessä maisemakuvassa pieni kalliolaikku on tunnelmaltaan tärkeä yksityiskohta.

Maantien läheisestä sijainnista johtuen alueen metsät eivät sovellu kovin hyvin marjastukseen tai sienestykseen.

Alueella havaitut eläinlajit: sammakko, käki, kirjosiippo, peippo leppälintu, metsäkirvinen, harmaasieppo, sirittäjä, metso.

Alueella ei havaittu merkittäviä maisemakuvallisia tai luonnonesiintymäarvoja, maa-ainesten oton ja maantien luonnonympäristöä heikentävä vaikutus on huomattava. Muodostumaa ei luokiteltu arvokkaaksi harjualueeksi eikä rajausta tehty.

Nimi: **Tyninkangas**
 Tunnus: 11436052
 Alueluokka: III
 Kunta: Siikalatva
 Pinta-ala: 1,08 km²
 Korkeus: 92,5 m, alataso: 87m

Kestilän kirkonkylältä 22 kilometriä Temmestietä pitkin luoteeseen sijaitseva Tyninkankaan pohjavesialue muodostuu matalapiirteisestä, tasanteisesta lounaaseen viettävästä harjasta, jonka pinta-osa koostuu rantakerrostumista. Alue on kauttaaltaan ojitettu, tosin luoteisreunaltaan harvemmin kuin muualta. Alueen eteläreunalla virtaa Kärsämäoja.

Alueen metsät ovat kuivaa ja kuivahkoa kangasta. Ne ovat kauttaaltaan metsätalouden piirissä. Alueen itäreunalla on melko laaja nuorehko taimikko. Muutoin metsät ovat harvennettua mäntykangasta.

Alueen soistumat ovat kangas- ja isovarpurämeisiä. Luoteisreunan soistuma on mesotrofista lyhytkortista nevarämettä, jolta löytyi rimpisirppisammalta, valkopiirtoheinää sekä uhanalaista rimpivihvilää (*Juncus stygius*). Kärsämäjoen ranta oli luhtaista.

Lajisto on soiden ja luhtaisen rannan ansiosta tavallista monipuolisempaa. Kankaiden lajisto on tyypeilleen edustavaa, ja lisäksi kasvoi jonkinverran siniheinää ympäriinsä. Rannan luhtaisesta heinikosta tavattiin kurjenjalkaa, tähtisaraa, jousivihvilää, keltasaraa, siniheinää, harmaasaraa, vesisaraa, juurtosaraa ja jokapainkansaraa.

Alue on elinympäristöiltään melko monipuolinen rantaluhtaan ja rämeisten soiden sekä rantakerrostumien luonnehtiman kangasmetsän yhdistelmä. Topografialtaan se on kuitenkin melko pieni- ja matala-alue. Luonnontilaa ei alueelta juurikaan löydy rantaluhtaa lukuun ottamatta. Lahopuuta ei esiintynyt nimeksikään.

Alueen maisemallinen arvo johtuu sen halki kulkevasta melko vilkasliikenteisestä maantiestä. Matalan topografiansa takia muodostuman erottuvuus ympäristöstä on kuitenkin melko vaatimaton. Alueen sisäisiä kauneusarvoja edustavat Kärsämäojan varren rantaluhta sekä pohjoispuolen suo-osat, jotka tosin kärsivät hiukan ojituksista. Myös pohjoisreunan kivennäismaapisto soille on maisemaltaan viehättävän näköistä.

Näköaloja ei alueelta reunojen suonäköaloja lukuun ottamatta aukea, vaan ne ovat metsän peittämät .

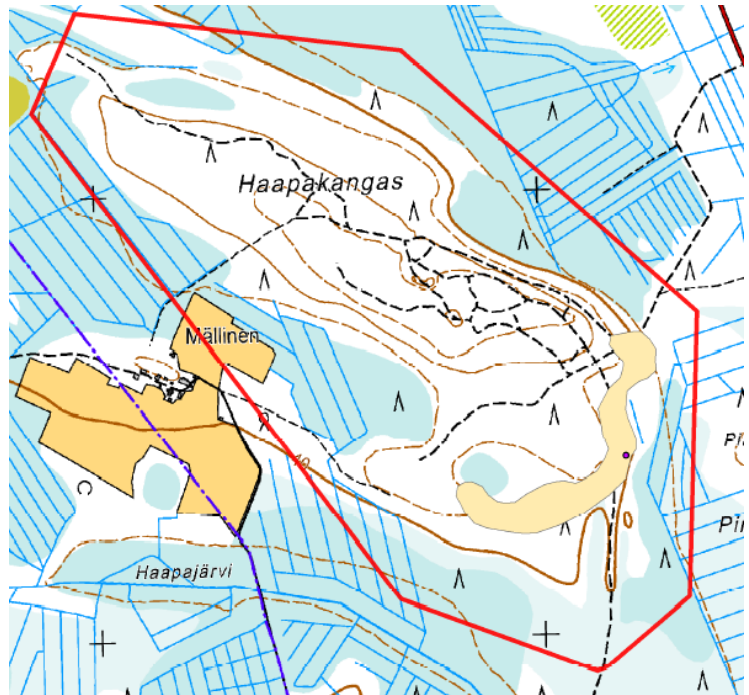
Alueen monikäyttöisyysarvoihin kuuluvat metsästys ja kalastus sekä kauempana tiestä myös luonnontuotteiden keräily.

Alueen eläinhavainnot: peippo, hirvi, kulorastas .

Alueella on jossakin määrin merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä, varsinkin kangasmaita ympäröivillä soilla. Muodostuma sinänsä on hyvin vaatimaton, eikä arvokkaan harjualueen rajausta tehty.

Tyrnävä

Nimi: **Haapakangas**
 Tunnus: 11841002
 Alueluokka: III
 Kunta: Tyrnävä
 Pinta-ala: 1,28 km²
 korkeus: 50 m, alataso 37,5 m

Haapakankaan pohjavesialue sijaitsee Temmeksen kylältä noin 3 km luoteeseen. Alue käsittää selänne-mäisen moreeni-muodostuman ja siihen liittyviä hiekkaisia rantakerrostumia. Aluerajaus on miltei kauttaaltaan ojitettu ja sen länsireunalla sijaitsee Mällisen tila. Noin kilometrin päässä idässä virtaa Temmesjoki. Alueen lakiosat ovat miltei kauttaaltaan vanhojen hiekanottojen runtelemat ja siellä risteilee useita metsäautoteitä. Pohjavesipinta on monin paikoin rikottu ja länsiosassa on melko laaja vedellä täyttynyt kuoppa.

Alueen metsät ovat kuivaa (EVT) ja kuivahkoa (ECT) kangasta ja kauttaaltaan metsätalouden piirissä. Eteläosa on miltei kokonaan avohakattua, lisäksi myös itäreunassa on melko laajat avohakkuut.

Alueen soistumat ovat isovarpu- ja kangasrämeisillä reunoilla olevia tupasvilla- ja pallosararämeitä. Ojittamattomia kohtia löytyy eteläkärjen isovarpurämeeltä sekä jonkin verran pohjoispuolen reunoilta.

Lajisto on melko yksipuolista, joskin sianpuolukkaa esiintyy lakiosissa yleisesti, tunnusomaisesti varsinkin häirityillä hiekkakuoppien reunoilla. Edustavuudeltaan lajisto on tavanomaista kuivan ja kuivahkon kankaan sekä rämeiden kasvillisuutta. Alueen eteläosassa sijaitsee mielenkiintoinen suppamainen tupasvillarämeinen soistuma.

Alue on elinympäristöiltään melko yksipuolinen ja sitä luonnehtii lakialueiltaan miltei koko rajauksen alueella tapahtunut hiekanotto. Luonnontilaa esiintyy lähinnä ojittamattomilla suonreunoilla. Lahopuuta ei juuri havaittu.

Alueen sijainti on melko syrjäinen ja sinne johtava tie on huonokuntoinen. Matalahkon topografiansa johdosta ei se juuri erotu maastosta. Alueen sisäisen maiseman kauneusarvoa edustaa eteläosissa sijaitseva ympyränmuotoinen, suppamaisen painanteen soistuma. Yleensä ottaen sisäinen maisemakuva kärsii laajasta maa-ainesten otosta.

Korkeimmalta harjanteelta on näkymiä sen alapuoliselle rämeelle ja vähän kauemminkin. Pienehkön korkeuseron vuoksi näköalat ovat kuitenkin melko suppeat ja suuriltaosin puuston peittämät.

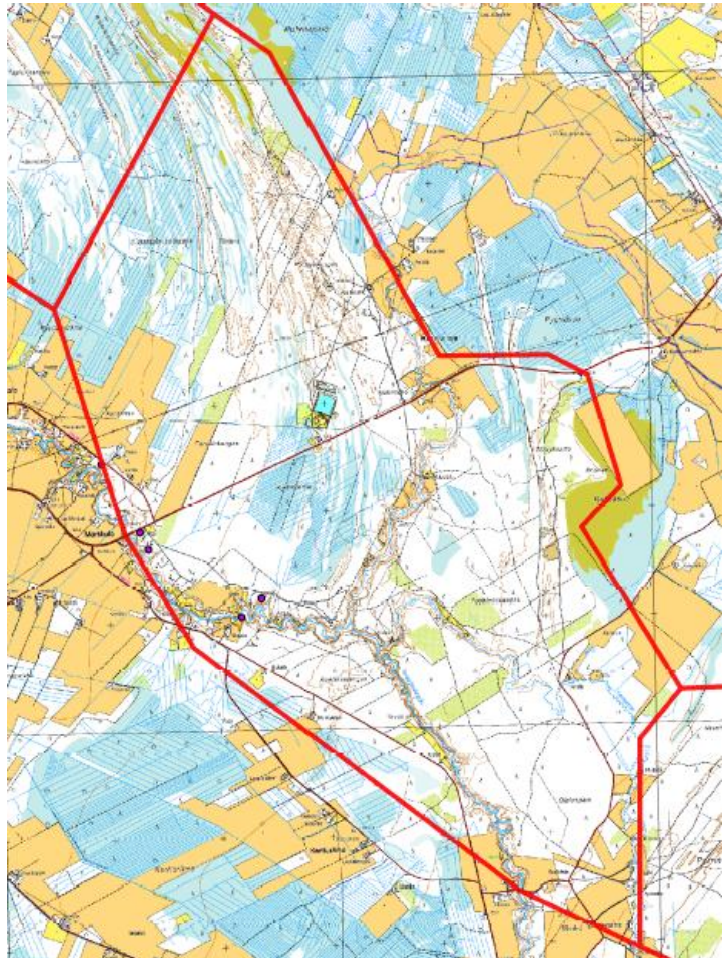
Alueen itäreunalla ovat laajat pyyntikuopparivit *kiinteitä muinaisjäänöksiä*. Huipulla on myös melko kookas siirtolohkare. Monikäyttöisyysarvoihin kuuluvat myös metsästys ja luonnontuotteiden keräily.

Alueella tavatut eläinlajit: Leppälintu, kanalintujen rypykuopat, talitiainen, kulorastas.

Maa-ainesten ottoon soveltumattomia ovat itärinne rantatörmineen ja valleineen sekä kaakkois- ja eteläosan rantavallit, joilla on muinaisjäännösalue. Muut osat ovat maa-ainesten ottoon soveltuvia, joskin aines on huonolaatuista.

Nimi: **Polvenkangas**
 Tunnus: 11859002
 Alueluokka: II
 Kunta: Tyrnävä
 Pinta-ala: 24,67 km²

Polvenkangas sijaitsee n. 10 km Tyrnävän taajamasta Muhokselle päin. Alueen länsireunassa on leikkaus valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen kanssa. Rajauksen pinta nousee itää/kaakkoa kohti n 12.5m. Alue muodostuu laajoista hiekkatasanteista, joiden pinnalla on pohjoisosassa rantavalleja ja dyynejä. Alueen itäreunassa on Rahkasuon kansainvälisesti merkittävä linnustonsuojelualue (kerääntymisalue). Alueella sijaitsee myös ampumarata ja sen yhteydessä kaivettu uimapaikka. Alueella oleva asutus ja kesämökit keskittyvät Rauhinojan ja Ängeslevänjoen rannoille. Alueen pohjoisosan rantakerrostumista oli otettu jonkin verran hiekkaa.

Kuoppia oli useampia joista pari vähän suurempaa. Suurimmassa kuopassa pohjavettä oli tihkunut kuopan pohjalle. Myös Törkykaarron hiekkakuopan pohja oli kostea. Alueella on myös jonkin verran peltoja.

Alueen metsät ovat talousmetsäkäytössä. Luoteisreunassa VMT tuoretta-korpista ojitettua mustikkakangaskorpea, joka vaihtuu itään päin rantakerrostumien kuivaksi ja lakiosiltaan karukkoiseksi tyyppiä. Metsät ovat suurilta osin kuivahkoa puolukkavaltaista (EVT) ja kuivaa kanervavaltaista ECT. Kankaat kuivuvat asteittain itään päin edetessä. Rahinojan ja Ängeslevänjoen reunat ovat korpista/tuoretta, jopa lehtomaista tyyppiä. Alueen metsät ovat talousmetsäkäytössä, avohakkuita ja taimikoita esiintyy paikoitellen.

Alueen soistumat ovat pääasiallisesti isovarpurämeisiä ja kangasrämeisiä. Pohjois- (luoteis) kulman kaartojen välissä on myös lyhytkorsinevaa ja lännessä mustikkakangaskorpista soistumaa.

Alueen kasvillisuus vaihtelee puronvarsien korpilehtomaisesta kasvillisuudesta, neva- ja rämekasvillisuuden kautta karukkokankaisiin. Kuivissa osissa esiintyi myös sianpuolukkaa. Alueen lajisto on monipuolinen ja

hyvin edustava tyypeilleen. Purojen varsien varjoisissa lehtomaisissa ja osittain korpisissa ympäristöissä kasvoi mm. harmaaleppää, isoja haapoja ja kuusia, kiiltolehtipajua ja koivua, lillukka, oravanmarja, ruohokanukka, suohorsma, puna-ailakki, kurjenpolvi, mesiangervo, lehtovirmanjuuri. Lisäksi havaittiin yksittäinen pohjantaikinamarja. Herttatietojen mukaan Rauhinojan varressa kasvaa myös uhanalaista konnanleinikkiä (*Ranunculus reptabundus*) sekä vesihilpeä (*Catabrosa aquatilis*). Alueelta tai sen läheisyydestä on herttatietojen mukaan havaittu myös Rimpivihvilää (*Juncus stygius*), ruskopiirtoheinää (*Rhynchospora fusca*), sekä hytymaljakasta (*Sarcosoma globosum*).

Alueen korkeuserot eivät ole kovin suuria. Sen rantakerrostumat ovat muutamien metrien korkuisia. Alueen erikoisuuksiin kuuluu kolmen virtaveden Rauhinoja-Keskusoja-Ängeslevänjoen yhtymäkohta ja niiden omat meanderoivat uomat.

Alueen elinympäristöt vaihtelevat korpisilta soilta rämeille ja nevoille ja lopulta kuiville kankaille sekä norjensien varjoisiin ja korpisiin rantoihin. Luonnontilaa tai lahoppua ei ole juuri esiinny, lukuun ottamatta rantojen suojavyöhykkeitä.

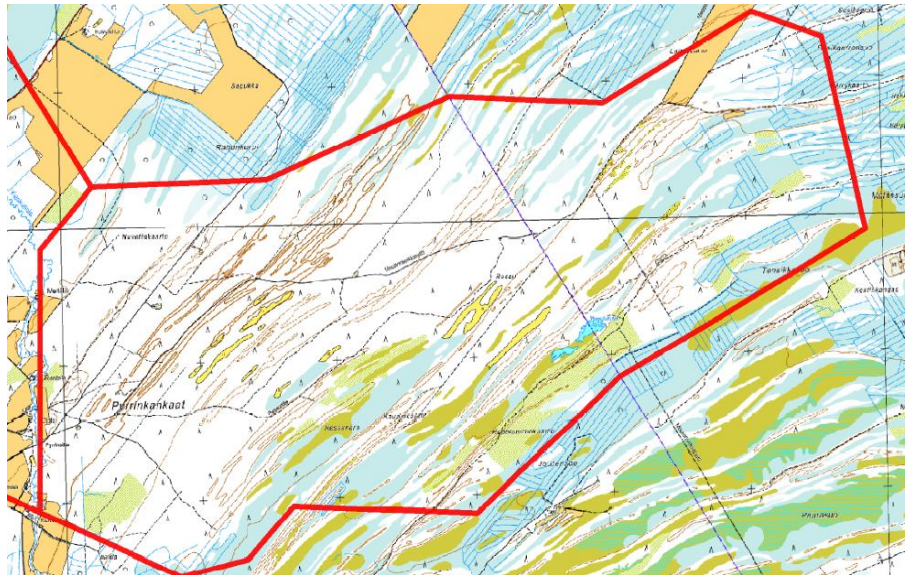
Alueen halki kulkee melko vilkkaasti liikennöity Tyrnävä-Muhos tie. Alueen metsät erottuvat Tyrnävän peltojen läpi ajettaessa lähinnä niiden takaisena yhtenäisenä metsän reunana. Alue sijaitsee laakeiden peltoaukeiden keskellä ja sen reunoilta on näkyviä paikoin kauaskin. Alueen sisäisesti kauniiseen maisemakuvaan kuuluvat sen virtavesien kauniit uomat sekä kumpuilevat ja aaltoilevat rantakerrostumat jäkälikköineen. Myös rantakerrostumien välissä olevilla kaartosoilla on luonnon kauneusarvoja. Rajauksen sisäinen asutus nostaa sen maisemien arvoa.

Ängeslevänjoen varressa on muutamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Alueen monikäyttöisyysarvoihin kuuluvat luonnontuotteiden keräily, metsästys, kalastus ja retkeily. Rauhionojan, Keskusojan ja Ängeslevänjoen rantoja pitkin kulkee luontopolku, jonka varrella laavu, myös talvikäytössä moottorikelkkailijoille. Lisäksi alueella kiertelee hiihtolatu. Alueella on myös ampumarata sekä uimapaikka.

Alueen eläinhavainnot: Kanalintujen rypykuoppia, käki, teeri, leppälintu, metso, liro

Alueella on kaunista maisemakuvaa ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Pohjavesialueelle rajattiin kaksi arvokkaan harjualueen rajausta, Polvenkangas ja Polvenkangas-Tuohinonkangas, jotka molemmat ovat arvoluokkaa 3, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1.

Nimi: **Pyrrinkankaat**
 Tunnus: 11859051
 Alueluokka: III
 Kunta: Tyrnävä
 Pinta-ala: 14,46 km²

Pyrrinkankaat sijaitsee Muhokselta n. 8 km etelään. Alue muodostuu laajasta, matalapiirteisestä hiekkakankaasta, joka on kokonaan pitkien ja enimmäkseen matalien rantavallien kuvioittama. Muodostuman sisäosissa on muutaman metrin korkeita dyynivalleja. Hienoa hiekkaa esiintyy laajasti myös ympäröivään suomaastoon ulottuvina kaartoina ja turpeenalaisina kerrostumina. Pyrrinkankaiden kaakkoisosa kuuluu Kukkolanvaaran valtakunnallisesti arvokkaaseen tuuli- ja rantakerrostumien alueeseen. Pohjavesialueella sijaitsee muutamia vähäisiä maa-ainesten ottopaikkoja. Ne ovat kuitenkin niin syviä että niihin on kertynyt vettä, joko pohjavedestä tihkumalla tai pintavalumista. Alueen länsireunalla on maatila, jonka pelto-otat ovat pääasiassa alueen ulkopuolella. Myös koillisnurkassa on peltoa.

Pyrrinkankaan metsät vaihtuvat reunojen eteläreunan kuivahkojen puolukkavaltaisten kankaiden sekä kanervan dominoimien kuivien kankaiden kautta laajoihin karukkokankaan jäkälikköihin alueen keskiosan tasanteilla. Metsät ovat metsätalouden piirissä ja Hepolammen ympärillä oli todella suuret avohakkuut.

Alueen soistumat ovat pääasiassa rantavallien välissä, ja ne lukeutuvat rimpinevoihin ja Isovarpurämeisiin. Myös vähemmän soistuneita kangasrämeakaartoja on jonkun verran. Rantavallien välissä on paikoin arokosteikkoja.

Lajisto on pääosin melko tavanomaista kuivan ja karukkoisen kangasmetsän lajistoa, mutta ympäröivät suot ovat omaleimaisia. Herttatietojen mukaan alueen koillisreunamille rajoittuvassa Susikaarrossa kasvaa nummirahkasammalta, Hepoarolla ruskopiirtoheinää (*Rhynchospora fusca*) ja alueen kaakkois-eteläreunaan rajoittuvalla Vaaransuolla kultasirppisammalta. Aluetta länsipuolelta rajaavan Keskusojan rannat ovat luhtaista korpea, jossa kasvoi perinteisten korpiruohojen lisäksi mm. luhtakuirisammalta. Alueen karukkokankaat ja suot ovat erittäin edustavia tyypeilleen.

Luonnontilaa alueella esiintyy lähinnä soistuneilla alueilla sekä aluetta leikkaavan pikku puron laitamilla. Elinympäristöistä varsin harvinaista tyyppiä ovat Hepolammen-Hepoaronsa arokosteikot, jotka ovat yhdistelmätyypin aroa (Laitinen et al.). Muuten ne ovat rantakerrostumien päällä kasvavan hiekkaisen kankaan ja niiden välisten kaartojen suo-osia. Alueella sijaitsee myös Hepolammen suolampi. Suurin osa alueen soista on ojitettavia. Ojia on kaivettu lähinnä rajauksen itäpuolella. Metsät vaikuttivat melko tarkkaan hoideilta. Lahopuuta ei juuri näkynyt, oksakasoja ja harvennustähteitä lukuun ottamatta.

Alueella kulkee melko vähäisellä käytöllä olevia sorateitä, ja sijainti on suhteellisen syrjäinen. Tasaisen topografiansa takia alue ei erotu selvästi ympäröivästä maastosta kauempaa katsottuna, viereisiltä soilta kankaan voi kuitenkin huomata metsäisenä kohoavana. Alueelta ei myöskään avaudu suonäkälöitä kummempaa.

Alueella kulkee melko vähäisellä käytöllä olevia sorateitä, ja sijainti on suhteellisen syrjäinen. Tasaisen topografiansa takia alue ei erotu selvästi ympäröivästä maastosta kauempaa katsottuna, viereisiltä soilta kankaan voi kuitenkin huomata metsäisenä kohoavana. Alueelta ei myöskään avaudu suonäkälöitä kummempaa.

pia näkymiä. Sisäisen maiseman kauneusarvoja Pyrrinkankailla edustavat laajat puuttomat suot sekä kapeat suot ja kosteikot kangasmetsäkaartojen välissä. Karukkokankaan tasanteiden ja vallien jäkälillä on myös merkittäviä luonnonmaiseman arvoja. Myös länsireunan noronreunan luhtaiset ruohokorvet ovat maise-
makuvallisesti kauniita.

Eläinhavainnot: käki, peippo, metsäkirvinen, korpeja. kulorastas, suruvaippa (perhonen), joutsenet lensivät yli.

Alueella on varsin merkittävä ja monipuolinen kaunis maisemakuva ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Arvokas harjualue rajattiin; arvoluokka 3, MAL-luokka 1, POS-KI-luokka 1.

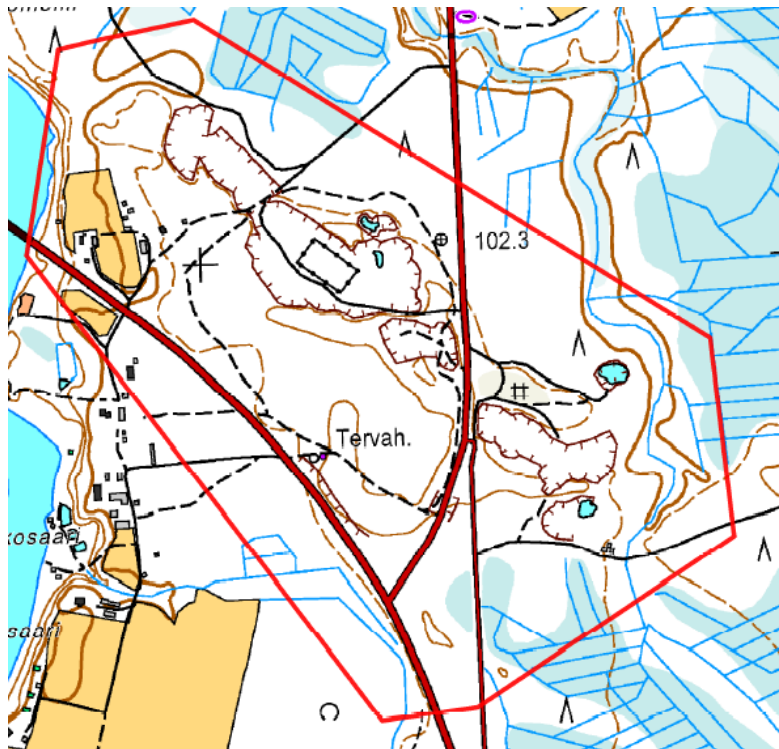
Kirjallisuus:

<http://www oulu.fi/northnature/finnish/Suomi/suotlis2,arot.html>

Laitinen, J., 2008: Vegetational and landscape level responses to water level fluctuations in Finnish, mid-boreal aapa mire - aro wetland environments. - Acad. diss., Acta Univ. Ouluensis A513, 1-62

Utajärvi

Nimi: **Ahmaskoski**
 Tunnus: 11889007
 Alueluokka III
 Kunta Utajärvi
 Pinta-ala 0,84 km²
 Korkeus 107,5 m, alataso 90 m

16 km Utajärveltä etelään Kajaanintietä pitkin sijaitseva Ahmaskosken pohjavesialue on deltamuodostuma, jonka aines koostuu pääasiassa hyvin lajittuneesta karkeasta hiekasta, jonka joukossa on kiviä. Alue rajautuu lännessä Oulujokeen, Idässä virtaa Kokonojan noro ja eteläreunalla kulkee Kajaanintie. Alueella on ollut erittäin laajamittaista maanainestenoittoa ja pohjavesipinta on rikkoutunut monesta kohtaa. Kuopat ovat osittain metsittyneet. Alueen eteläpuolella sijaitsee Kurttilan lomamökit joenrannassa ja pohjoispuolella Luurinmutkan leirikeskus, joka kuuluu Kempeleen seurakunnalle. Alueella sijaitsee myös mansikan itsepoimintapello. Alueen länsiosassa on maatalouskonehalli ja isoja lantakasoja.

Alueen metsät ovat pääasiassa kuivahkoa ja kuivaa kangasta, joskin joen viereisellä penkereellä on myös tuoretta kangasta. Joenrannan rantalehdossa on hyvin kaunis ja arvokas korpinen vyöhyke runsaine tihkupintaa ja pienine noroineen. Myös Kokonojan noron varret ovat lehtomaista kangasta.

Alueen metsät ovat pääasiassa kuivahkoa ja kuivaa kangasta, joskin joen viereisellä penkereellä on myös tuoretta kangasta. Joenrannan rantalehdossa on hyvin kaunis ja arvokas korpinen vyöhyke runsaine tihkupintaa ja pienine noroineen. Myös Kokonojan noron varret ovat lehtomaista kangasta.

Alueen soistumat ovat ojitettuja kangas- ja isovarpurämeisiä kosteita painanteita ja toisaalta myös joen ja noron varren paikoin soistuneita korpisia laikkuja.

Lajisto on rantalehtojen ansiosta tavallista monipuolisempaa, tosin suurelta osin se on tavallista kuivan ja kuivahkon kankaan kasvillisuutta. Joen rantalehdossa esiintyi: lehtokorte, metsäkorte, kurjenjalka, erityisen runsas lehtotähtimö, *Plagiomnium ellipticum*, purosuikerosammal, lillukka, oravanmarja, käenkaali ja metsäliekosammal. Noronreunan lajeihin kuuluivat oravanmarja, korpiorvokki, korpi-imarre, luhtamatara, sudenmarja, ukonkeltano, lehtovirmajuuri ja metsäimarre.

Lajisto on hyvin edustavaa tyypeilleen.

Joenrannan lehdot ja noronvarren lehtomaiset kankaat ja ruohokangaskorpi ovat alueen harvinaisten elinympäristöjen edustajia. Rantapenger oli jylhä ja komeiden kuusien peittämä. Elinympäristöt vaihtelivat tihkupintaisesta lehtokorvesta kuivaan kankaaseen ja ovat siten melko monimuotoisia. Sekä noron että joen rannalta löytyi luonnontilaa ja järeitä puita. Lahopuuta oli kuitenkin melko niukanlaisesti.

Alueen erottuvuus varsinkin joen vilkasliikenteisen Kajaanintien puolelta on erittäin hyvä. Maisema on arvokas myös alueen lähistöllä olevien vuokramökkien ja leirikeskusten näkökulmasta.

Alueen sisäisen maiseman kauneusarvojen kannalta edellä kuvatut rannat ja noro ovat omaa luokkaansa. Niiden vastakohtana tuhoutunutta maisemaa on keskiosan vanhalla maa-ainesalueella ja hakatulla kangasmetsäalueella.

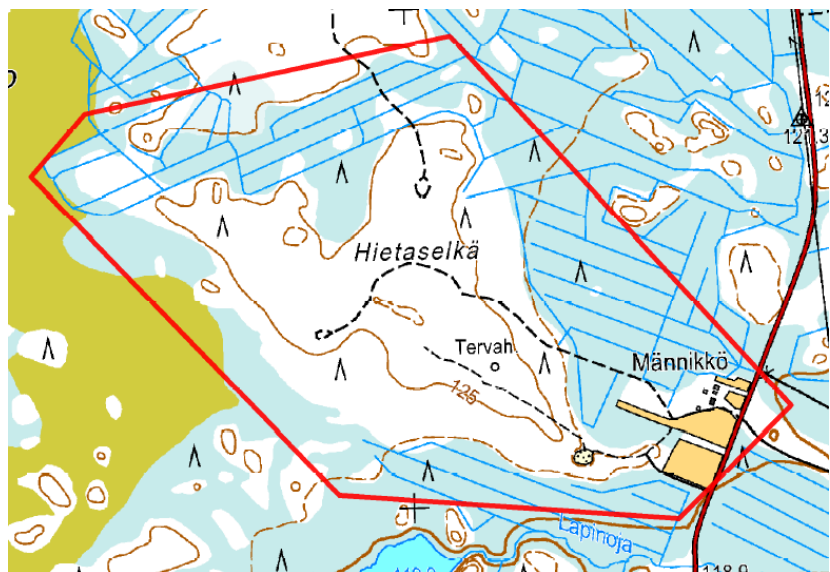
Alueelta avautuvat näköalat ovat pääasiassa joelle, muualla ne ovat puuston peittämiä.

Alueella sijaitsee yksi karttaan merkitty kiinteä muinaisjäänös sekä tervahauta. Alueen monikäyttöisyysarvoihin kuuluvat kalastus, retkeily ja muu liikunta sekä luonnontuotteiden keruu. Alueella kiertää myös valaistu latu/pururata.

Havaitut eläimet: metsäkirvinen, peippo, hömötiainen, pajulintu, närhi, harakka, varis, vihervarpunen.

Alueella on kaunista maisemakuvaa ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja erityisesti Oulujoen varressa, sekä melko merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä itäosan puronvarsilla, Oulujoen törmässä länsiosassa ja paikoin keskiosan tasanteella. Alueelle on tehty osan pohjavesialueesta kattava arvokkaan harjualueen rajaus. Arvoluokka 4, MAL_luokka 1, POSKI-luokka 1. Alueelle ei ole suositeltavaa avata uusia maa-ainesalueita tai laajentaa entisiä.

Nimi: **Hietaselkä**
 Tunnus: 11889013
 Alueluokka: III
 Kunta: Utajärvi
 Pinta-ala: 0,87 km²
 Korkeus: 127,5 m, alataso
 122,5 m

45 km Utajärveltä Puolangan- ja Olvasjärventietä koilliseen sijaitseva matalatopografinen harju-laajentuma jonka korkeimmalla kohdalla on rantavallimaisia

harjanteita. Alueen suot ovat kauttaaltaan ojitettuja lukuun ottamatta länsi- lounaisreunalla sijaitsevaa Aronsuota. Alueella on muutamia pieniä kotitarvesoranottoja, joista länsireunan kuoppa on kaivettu pohjavesipinnan alapuolelle. Itäreunassa on Männikön tila peltoineen. Länsipuolella on myös louhikkoista metsänpohjaa.

Alueen metsät ovat pääasiallisesti kuivahkoa kangasta. Metsät ovat metsätalouden piirissä ja ovat ikäluokaltaan tasaikäistä harvennettua männikköä.

Alueen soistumat ovat kangas- ja isovarparämettä sekä pallosararämettä.

Alueen lajisto on melko yksipuolista. Itäreunan kartassa näkyvän soranoton pohjavesilammikossa kasvaa mm. järvikortetta ja nurmilauhaa, kiiltopajua, suonihuopasammalta, nevasirppisammalta, lampisirppisammalta ja metsäkamppisammalta. Edustavuudeltaan kankaiden lajisto on tyypillistä.

Alueen pinnanmuodostus on laakean selänteen päällä loivia rantavalleja, osittain hiekkaisia, mutta myös louhikkoista. Elinympäristöt ovat melko tavanomaista kangasmetsää ja rämeistä soistumaa. Luonnontilaa löytyy ojittamattomien soiden reunoilta. Lahopuuta ei ole harvennustähteitä lukuun ottamatta.

Alue ei matalan topografiansa vuoksi kovinkaan erotu ulkopuolelta. Viereiseltä avosuolta se kuitenkin erottuu metsäisenä harjanteena. Alueen itäpuolelta kulkee Olvasjärventie, jolta näkyy kuitenkin ainoastaan itäreunan maatilalle ja sen takaiseen metsään.

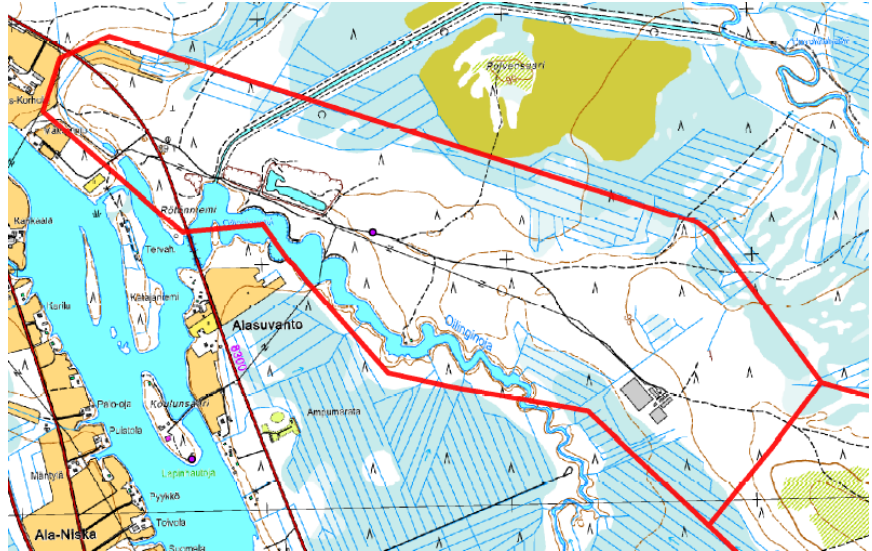
Sisäiseltä maisemaltaan alue on tavanomaisen viehättävää kangasmetsää, mutta erityisiä kauneusarvoja tai maisemakuvallisia arvoja ei kuitenkaan ole. Myös alueelta avautuvat näköalat rajoittuvat lähinnä reunaosien soille, matalasta topografiasta johtuen. Hiekkakuoppien pienialaisuudesta johtuen alue vaikuttaa maaperältään melko ehyeltä.

Alueella monikäyttöarvoihin kuuluvat niin metsästys kuin luonnontuotteiden keräilykin. Alueella on vanha tervahaudan paikka.

Havaitut eläimet: hömötiainen, kirjosiippo, kanalintujen rypykuopat, leppälintu. Lisäksi kankaan keskiosissa oli jonkin koiraeläimen luolia, jotka vaikuttivat asumattomilta.

Luonnonesiintymä- ja maisemakuvalliset arvot ovat melko vähäiset. Muodostumaa ei luokiteltu arvokkaaksi harjualueeksi.

Nimi: **Isokangas**
 Tunnus: 11889006A
 Alueluokka: III
 Kunta: Utajärvi
 Pinta-ala: 2,49 km²
 Korkeus: 95 m, alataso
 87,5m

Alue sijaitsee noin 8 km Utajärveltä Järvikylän ja Niskakyläntietä pitkin kaakkoon. Pohjavesialue on pitkä, tasoittunut matalatopografinen pitkittäis-

harjumuodostuma. Harjua reunustavat suot on miltei kauttaaltaan ojitettu, lukuun ottamatta eteläpuolen Oilinginojan ja Oulujokeen rajautuvia reunoja. Alueella kulkee myös Polvensuolta kulkeva kaivettu kanava, joka toiminee läheisen vesivoimalaitoksen vedenpinnan säätelytehtävissä. Myös Oilinginojan reunat ovat paikoin pengerrettyjä. Alueella on yksi laajahko hiekkakuoppa, joka on täyttynyt vedellä. Lisäksi oli pieniä kotitarveottokuoppia. Länsireunassa sijaitsee myös toiminnassa oleva kettutarha.

Alueen metsät ovat kuivahkoa ja kuivaa kangasta, jossa valtavarpuina vaihtelevat puolukka ja mustikka, kuivilla kankailla kanerva. Oilinginojan varrella olevan kesämökin ympärillä rannan tuntumassa on myös tuoretta VMT-kangasta, jossa puusto melko vanhaa kuusikkoa. Alueella on melko laajoja avohakkuita, jotka ovat osittain taimikoituneet.

Alueen soistumat ovat kangas-, isovarpu- ja tupasvillarämeisiä ja kauttaaltaan ojitettuja.

Lajisto on pääosin melko yksipuolista ja kuvastaa hyvin kuivan ja kuivahkon metsän kasvillisuutta. Länsiosan häirityillä alueilla kasvoi kuitenkin rannan tuntumassa kurjenjalkaa, harmaaleppää, lehtovirmajuurta, sarjakeltanoa, niittymaarianheinää, suohorsmaa, pikkulaukkua ja syysmaitikkaa sekä lisäksi vesisaraa, kissankelloa ja hiirenvirnaa. Hiekkakuopan reunalta löytyi myös luhtakuusiota. Oilinginojan rannalla kasvoi luhta- ja pullosaraa.

Elinympäristöt vaihtelevat Oilinginojan rantojen kosteista ympäristöistä kuivalle kankaalle ja rämeisiin soistumiin. Lahopuuta ei juuri esiintynyt harvennusjätteitä lukuun ottamatta.

Rajauksen länsireunaa leikkaa Naiskylän tie, jolta alueen halki johtava soratie lähtee. Liikenne rajoittuu luultavasti turkistarhalle ja kesämökeille johtavaan käyttöön. Turkistarhan jälkeen soratie muuttuu metsäautotieksi. Alueen reunamille avautuu näkymiä Oulunjoelta ja pohjoisosan soilta.

Alueen sisäiseen kauneuteen lukeutuu viehättävästi mutkittuvan Oilinginojan varsi. Paikoin myös metsä on mukavan näköistä, mutta maiseman kauneutta rikkovat hakkuut, soranotto sekä länsiosan pengerretyt rannat.

Näköaloja ei matalan topografian johdosta avaudu muuten kuin Oulujokeelle ja Oilinginojalle.

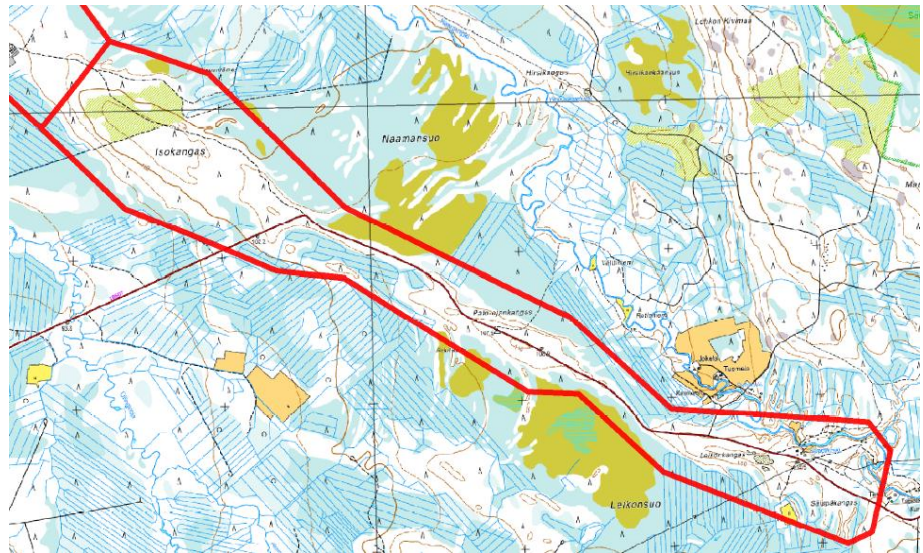
Alueella sijaitsee yksi kivikautinen asuinpaikka.

Alueen eläinhavainnot: kalalokki, naurulokki, haarapääsky, hirvi, hömötiainen.

Alueella on jokseenkin merkittäviä maisemakuvallisia arvoja sekä erikoisia luonnonesiintymiä. Yhdessä Isokangas B:n pohjavesialueen kanssa se muodostaa varsin merkittävän, melko hyvin säilyneen kokonaisuuden. Arvoluokka 4, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1(-2).

Nimi: **Isokangas**
 Tunnus: 11889006B
 Alueluokka: II
 Kunta: Utajärvi
 Korkeus: 115m (E), alataso 95 m (W)

Isokankaan pohjavesialue sijaitsee Utajärveltä kaakkoon Järvikylän- Niskakylän- ja

lopulta Naamantietä pitkin n. 15 km. Pohjavesialue on pitkä, tasoittunut, matalatopografinen pitkittäisharjumuodostuma, jonka itäreunassa on rantavallimaista kumpuilla. Isokankaan alue on saman muodostuman laajentuma. Aluetta rajaa pohjoispuolelta ojittamaton Naamansuo sekä ojikat. Osittain pohjoisreunaa rajaa myös Naamanjoki. Eteläpuoli on ojittettua lukuun ottamatta Leikonsuon nevasosaa. Alueen itäpuolella on soidensuojelualue parin kilometrin päässä. Alueen itäpuolella on vanhat hiekkakuopat jotka ovat jo osittain metsittyneet. Myös tienvarressa oli pienimuotoista soranottoa.

Alueen metsät ovat pääasiallisesti kuivahkoa ja kuivaa kangasta. Paikoittain esiintyy kuitenkin myös jäkälätyypin laikkuja. Pohjoisosassa Naamajoen puron laiteet ovat tuoretta VMT kangasta. Rajauksen länsireunassa Isollakankaalla on hyvin laajat avohakkuut. Myös tien vieressä itään päin edetessä on hakkuita jonkin verran. Puron varressa on heinäistä luhtaa ja alavammilla kohdilla mustikkaista korpea.

Soistumat ovat Naamansuon länsipuolella tupasvillarämeisiä ja itse Naamansuo on lyhytkortista nevarämettä, joenmutkassa oli lisäksi korpista soistumaa. Lisäksi oli kangas- ja isovarpurämeisiä ojittettuja soistumia.

Kangasmetsien lajisto oli suurilta osin melko tavanomaista, joskin Naamajoen penkereellä kasvoi keltaliekkoa. Puronvarren kankaiden ja rantaluhdan vaihtumissa kasvoi myös oravanmarjaa kurjenjalkaa ja metsäkortetta. Itäreunan hiekkamontuilla kasvoi sianpuolukkaa ja lisää keltaliekkoa.

Alueen itäreunalla on pitkänomaisia rantavalleja ja dyynimäisiä kerrostumia. Elinympäristöt ovat suurelta osin melko monotonisia kangasmetsän, rämeiden ja nevojen vallitsemia, piristyksenä kuitenkin Naamajoen puronvarret. Luonnontilaa esiintyi niin ikään paikoin puronvarressa ja lisäksi ojittamattomien soiden laiteilla. Lahopuuta ei mainittavasti havaittu.

Rajauksen halki kulkee Naamantie jossa ainakin maastokäynnin aikaan kulki melko paljon liikennettä. Alue on länsiosan kankaita lukuun ottamatta selvästi näkyvässä tieltä. Maisemalla on merkitystä myös itäpuolella puronvarressa sijaitsevien mökkien näkökulmasta.

Sisäistä kauneutta löytyi ojittamattomilta suonreunoilta. Varsinkin Naamansuo näkyy jopa tielle todella kauniisti. Myös puronvarren maisemat olivat erittäin viehättäviä. Luonnonmaiseman kauneusarvoja on myös Itäosien kumpuilevilla, dyynimäisillä kankailla.

Alueen matalasta topografiasta johtuen varsinaisia näköaloja alueelta ei aukea suonäkaloja lukuun ottamatta.

Monikäyttöisyysarvoihin lukeutuvat metsästys, kalastus sekä luonnontuotteiden keräily.

Alueen eläinhavainnot: metsäkirvinen, käpytikka, kapustarinta, kirjosieppo, palokärki, metso, kanalintujen rypykuopat. Syksyllä nähtiin Naamansuon reunassa maakotka.

Alueen pohjavettä vaarantavia tekijöitä ovat liikenne, asutus sekä maa-ainesten otto, joka ei kuitenkaan havaittu rikkoneen pohjavedenpintaa.

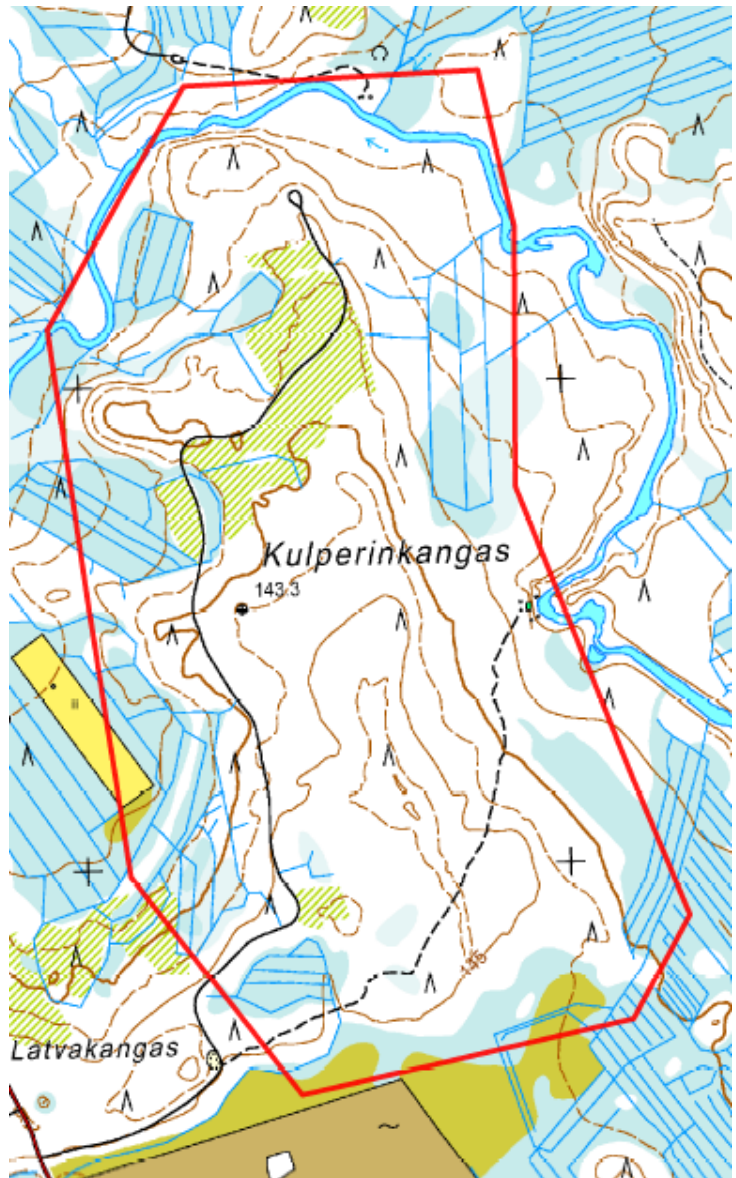
Alueella on kauniita maisemakuvia ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä jokseenkin merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Arvoluokka 4, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1. Muodostuma ei sovellu maa-ainesten ottoon.

Nimi: **Kulperinkangas**
 Tunnus: 11889014
 Alueluokka: III
 Kunta: Utajärvi
 Pinta-ala: 1,91 km²
 Korkeus: 150m, alataso 130 m

Noin 35 kilometriä Utajärveltä Puolangan tietä ja Yli-Utoksentietä itään sijaitseva Kulperinkankaan pohjavesialue on ilmeisesti laajempaan reunamuodostumajaksioon kuuluva muodostuma. Alueen huipulla on rantavallityyppinen, osaksi kivikoinen harjanne. Aluetta kiertää pohjoispuolelta Utosjoki, joka rajaa sitä idästä, ja osittain lännestäkin. Lännessä sijaitsee lisäksi ojitettu Kulperinsuo. Eteläpuolella on Latvasuon turvetuotantoalue. Alueella sijaitsee yksi kesämökki Utosjoen rannalla.

Alueen metsät ovat kuivaa ja kuivahkoa kangasta. Rajauksen pohjoisosissa on laajat taimikoituneet avohakkuut. Rannat ovat lehtomaista kangasta ja sen korpista soistumaa.

Alueen soistumat ovat rämeisiä ja ojitettuja. Rannat ovat luhtaiset.

Lajisto on joen ansiosta melko monipuolista. Mökin rantaa ja pihapiiriä ei kartoitettu, mutta alueen pohjoisosan rannalta ja sen tuntumasta löytyi vesisara, ulpukka, metsäimmarre, suo-orvokki, korpi-orvokki, lehtovirmajuuuri, korpikastikka, kurjenjalka, sarjakeltano, käenkaali, vanamo, karhunputki ja metsätähti. Rannan puusto oli kuusta ja hieskoivua, Kankaalla puusto on lähes pelkästään mäntyä.

Joen rantapenkereet olivat paikoin melko jyrkät, muuten topografia oli melko tasannemainen. Alueen elinympäristöt vaihtelevat kankaalta rämeelle ja rannan korpisiin ja lehtoisiin luhtiin. Luonnontilaa löytyi lähinnä rannan alueelta, joskin länsipuolelta nekin ovat ojitettuja. Lahopuutakin oli rannan tuntumassa paikoin ihan hyvin.

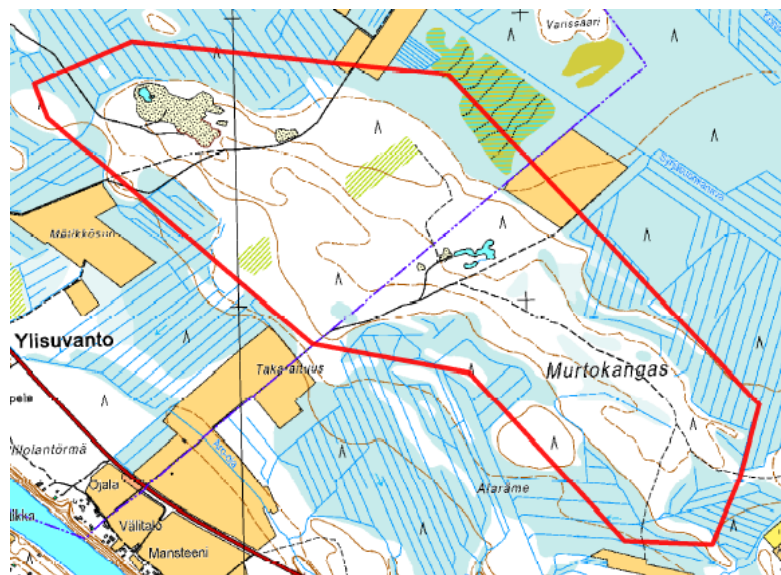
Alueen länsipuolella on turvesoiden kautta kulkeva Yli-Utoksen tie, jolta ei kuitenkaan avaudu näkymiä alueelle paitsi soiden takaa. Alue on sijainniltaan melko syrjäinen. Alueen sisäinen kauneus kiteytyy joenrantojen maisemissa. Muuten näkymät ovat melko tavanomaisia, ja niitäkin hakkuut heikentävät. Alueelta avautuvat näkymät ovat lähinnä joen rannassa toiselle puolelle jokea, muuten ne ovat puuston peittämiä.

Monikäyttöisyyssarvoihin kuuluvat metsästys ja kalastus sekä luonnontuotteiden keräily. Alueelle oli laitettu suolakiviä hirville.

Alueella havaitut eläinlajit: Hirvi, rantasipi, peippo, hömötiainen.

Maisemakuvallisia ja luonnonesiintymäarvoja on muodostuman korkeimmassa osassa, jossa on kivikkoisia rantavalleja, sekä Utosjoen varressa alueen itäreunalla. Paikallisesti arvokkaan harjualueen rajaus tehtiin osaan muodostumaa. Arvoluokka 4, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 1.

Nimi: **Murtokangas**
 Tunnus: 11889053
 Alueluokka: III
 Kunta: Utajärvi, Vaala
 Pinta-ala: 1,95 km²
 Korkeus: 112,5 m , alataso 105 m

Alue sijaitsee noin 21 km Utajärveltä Vaalaan päin Kajaanintietä pitkin. Pohjavesialue on reunamuodostuman tyyppinen tai deformatunut ja laajentunut selänne, jonka aines koostuu pääasiassa hyvin lajittuneesta karkeasta hiekasta ja sen pinnalla on tuuli- tai rantakerrostumien kaltaisia kumpareita. Alue reunat ovat kauttaaltaan ojitettuja tai peltojen rajaamia. Muodostuman länsiosassa sijaitsee iso maa-ainesten otto, jossa pohjavesipinta on rikkoutunut sekä muutamia pienempiä kuoppia. Keskiosissa sijaitsevat vesipintaiset painaumamat ovat ilmeisesti vanhoja sorakuoppia. Kuoppien vieressä oli tuoreempikin hiekanotto. Alueen eteläpuolella n. 600m päässä virtaa Oulujoki.

Alueen metsät ovat kuivahkoa ja kuivaa kangasta ja kauttaaltaan metsätalouden piirissä. Hakkuita ja taimikoita oli siellä täällä.

Alueen metsät ovat kuivahkoa ja kuivaa kangasta ja kauttaaltaan metsätalouden piirissä. Hakkuita ja taimikoita oli siellä täällä.

Soistumat ovat kangas- ja isovarpurämeisiä ja kauttaaltaan ojitettuja. Keskiosan vesitäytteiset hiekkakuopat kasvoivat pullosaraa ja jousivihvilää.

Lajisto on perinteistä ja edustavaa kuivan ja kuivahkon kankaan sekä rämeiden kasvillisuutta. Keskiosan vesikuoppien välisillä kumpareilla kasvoi sianpuolukkaa. Pohjalla vaihteli kuivalle kankaalle tyyppillisesti poronjäkälät ja seinäsammal. Myös kerrossammalta oli laikuittain rinteillä.

Alue on topografialtaan tasaisesti nouseva ja melko monotoninen, metsät ovat hoidettuja eikä lahoppuuta juurikaan esiinny. Myös soistumat ovat ojitettuja eikä luonnontilaisia paikkoja havaittu. Keskiosan vesimuodostuma voitaisiin lukea metsittyneine reunoineen alueen monipuolisuutta parantavaksi alueeksi.

Alueen metsät erottuvat Kajaanintieltä peltojen takaa hämmöttävänä, varsinaisesta harjusta ei kuitenkaan niin kaukaa saa käsitystä. Alueen halki kulkevat soratiet ovat melko hiljaisia.

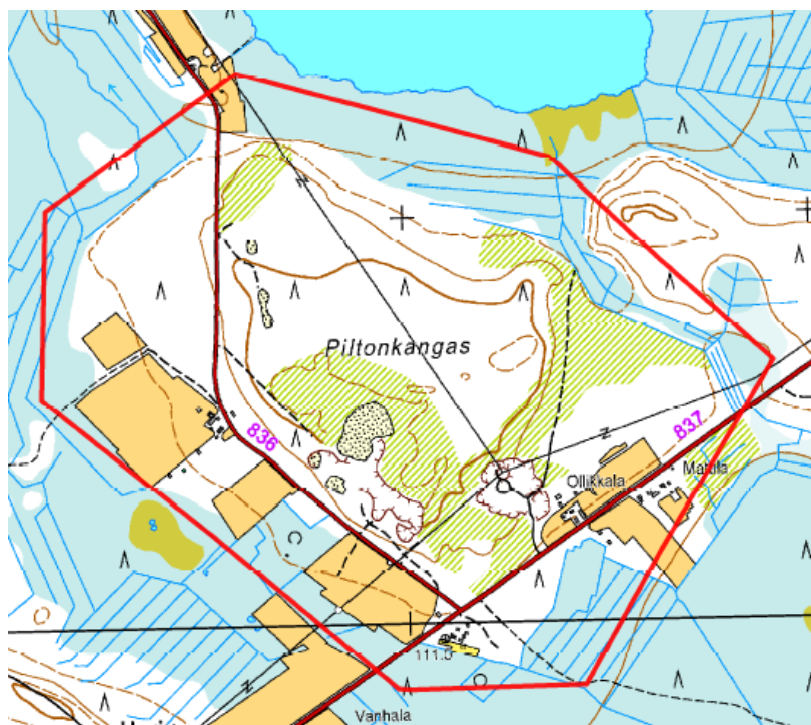
Alueen kangasmetsät ovat valoisia ja maasto kumpuilevaa. Keskustan vesilammikot antavat kontrastia alueella vallitsevalle kuivan kankaan kasvillisuudelle. Toisaalta alueen sisäisen maiseman kauneusarvo on karsinut hiekan otosta, varsinkin alueen länsireunalla.

Alueella ei sijaitse asutusta eikä muinaismuistoja. Monikäyttöarvoihin lukeutuvat metsästys ja luonnontuotteiden keräily.

Alueen eläinhavainnot: Kanalintujen rypykuoppia, käpytikka, västäräkki, täpläsiilikäs (*Parasemia plantaginis*)

Muodostuman keskiosassa kunnanrajasta luoteeseen on rinteillä ja laella loivahkoja rantavalleja. Alueella jonkin verran erikoisia luonnonesiintymiä ja luonnon kauneusarvoja. Arvokkaan harjualueen rajausta ei tehty. Muodostuma on osaksi maa-ainesten ottoon soveltuva.

Nimi: **Piltonkangas**
 Tunnus: 11889010
 Alueluokka: III
 Kunta: Utajärvi
 Pinta-ala: 1,8 km²
 Korkeus: 122,5 m, alataso 110 m

Piltonkankaan pohjavesialue sijaitsee noin 22 km Utajärveltä Puolangantietä koilliseen. *Muodostuma kuuluu Ylikiimingin harjujaksoon. Geomorfologialtaan se on harjudelta, hieman epäselvää reunamuodostuman ja harjun välimuotoa, jossa luoteen puolella sijaitsee Tervolan harju ja koillisessa Isokankaan reunamuodostuman oloinen alue. Tasanteen itäreunassa on selväpiirteinen muinaisrannan törmä.*

Alue rajautuu etelä- ja kaakkoispuoleltaan Puolangantiehen, länsireunalla kulkee Ylikiimingintie. Pohjoisessa on Palosen järvi ja sen rannan ojitot. Länsireuna on niin ikään ojitettua. Alueella on melko suuret maa-ainesten otot, joista osa on vanhaa jo metsittyä ja osa parhaillaan toiminnassa ja laajentumassa. Rajauksen sisällä on myös aika paljon peltoja. Ollikkalan tilan läheisissä vanhoissa hiekkakuopissa pohjavesipinta on rikkoutunut ja ne ovat soistuneet.

Alueen metsät ovat kuivaa ja kuivahkoa kangasta. Metsät ovat talousmetsää ja alueella on melko laajat ja yhtenäiset avohakkuut. Paikoin oli epäselviä rehevämpiä lajistoltaan jopa lehtomaisia laikkuja kankaiden kupeessa.

Alueen soistumat ovat isovarpurämeisiä ja kangasrämeisiä. Ojittamatonta soistumaa on lähinnä Palosenjärven rannassa.

Lajisto on melko niukka. Tosin alueella on muutamia rehevämpiä kohtia, jotka ovat ilmeisesti jotain vanhoja läjityspaikkoja. Molemmat kohteet sijaitsevat vanhojen sorakuoppien tuntumassa. Lajeinaan metsätähti, tähtitalvikki, sarjakeltano, ojakärsämö, nuokkotalvikki, huopaohdake, metsäalvejuuri, kissankello, päivänkakkara, siänkärsämö ja lehtonurmikka. Kuivat ja kuivahkot kankaat olivat lajistoltaan edustavia ja tavanomaisia. Ollikkalan vierustan vanhat maanottokuopat kasvoivat järvikortetta, nevasirppisammalta, sekä haprarahkasammalta.

Alueen maasto on tasannemaista. Rinteillä kulkee ympäriinsä rantavallimaisia muodostumia, jotka ovat paikoin melko jyrkkäpiirteisiä. Elinympäristöjen puolesta alue on melko yksipuolista kangasmetsän ja rämeisten reunojen välillä. Luonnontilaa ei alueella esiinny eikä lahoppuitakaan juuri havaittu.

Alue erottuu maisemassa selkeästi johtuen sen halki kulkevista teistä. Alueella sijaitsee myös neljä pihapiiriä, jotka lisäävät maiseman merkitystä. Hakkaamattomat metsäalueet ovat kauniisti kumpuilevaa kangasmetsää. Maa-ainesten otto heikentää alueen monikäyttöarvoa myös metelinsä takia. Näköalat ovat pääosaksi puuston peittämät. Itärinteen päältä avautuu laajahko näkymä.

Alueen monikäyttöisyysarvoihin kuuluu luonnontuotteiden keräily, lammen rannalla ja alueen perällä kentties myös metsästys.

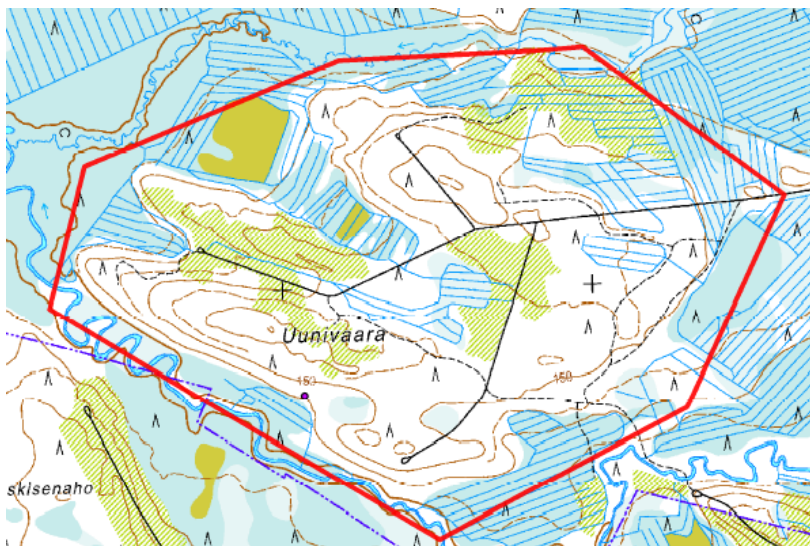
Eläinhavainnot: Alueen pohjoisrinteeltä löytyi ketun kaivamia luolia, joiden suuaukoilta ei kuitenkaan löytynyt hiekkakasojen lisäksi muita jälkiä. Lisäksi havaittiin kirjosieppo, talitiainen, käpytikka, pajulintu, peippo, sekä kanalintujen rypykuoppia.

Alueen luonnontilaisessa osassa on paikoin kaunista maisemakuvaa ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja sekä melko merkittäviä erikoisia luonnonesiintymiä. Arvoluokka 4, MAL-luokka 1, POSKI-luokka 2. Arvokas harjualue rajattiin. Sen ulkopuolelle jää maa-ainesten ottamiseen soveltuva alue.

Piltonkankaan itärinteeltä. - Ari Lyytikäinen 2013

Nimi: **Uunivaara**
 Tunnus: 11889054
 Alueluokka: III
 Kunta: Utajärvi
 Pinta-ala: 2,47 km²
 Korkeus: 157,5 m, alataso 140m

Utajärveltä Puolangan- ja Yli-Utoksentietä n. 62 km itään, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun rajalla sijaitseva Uunivaara on osa laajempaa reunamuodos-

tumajaksoa tai paremminkin kolme rinnakkaista drumlinia, joiden välissä on matala lajittuneen aineksen kerros. Alueen etelärajalta polveilee Utosjoki, pohjoisessa virtaa Saukko-oja, jotka yhdistyvät alueen länsireunalla. Itäreuna on kauttaaltaan ojikkoa. Myös alueen reunat ja kaikki soistumat ovat kauttaaltaan ojitettuja.

Alueen metsät ovat kuivahkoa ja kuivaa kangasta. Ne ovat metsätalouden piirissä ja alueella on melko laajoja avohakkuita ja taimikkoja. Rantoja kohden metsätyyppi vaihettuu tuoreempaan suuntaan ja muuttuu lopulta metsäkortekorveksi ja rannan luhtaiseksi koivikoksi.

Alueen soistumat ovat kangas- ja isovarpurämeisiä ja keskiosissa ojittamatta jääneellä suolla sijaitsee myös ruoppaista rimpinevaa, jossa kasvaa runsaasti *valkopiirtoheinää*. Joenranta on metsäkortekorpea ja luhtaista koivikkoa.

Alueen lajisto on virtavesien rantojen ansiosta melko monipuolinen. Kankaiden lajit ovat tavanomaisia, lähestyttäessä jokea lajien kirjo kuitenkin rikastuu; metsätähti, oravanmarja, riidenlieko, metsäimmarre, metsäkurjenpolvi, kurjenjalka, metsäkorte, rantamatara, sarjakeltano, siankärsämö, lillukka, mesiangervo, karhunputki, raita, puuna rannassa on koivu. Myös kultapiisku oli poikkeuksellisen runsas ja kukki komeasti. Herttatietojen mukaan alueen pohjoispuolelta Pienen Saukkosuon (ojitettu kokonaan) alueelta on tavattu lettorikkoa (*Saxifraga hirculus*).

Alueen elinympäristöt ovat pääosin tavallisia kankaita mutta sekä joen että pohjoisosan noron ympäristöt monipuolistavat sitä huomattavasti. Pinnanmuodot ovat melko hillittyjä, mutta maaperä on pääosin koskematon, ojituksia, paria maanottokuoppaa ja teitä lukuun ottamatta. Luonnontilaa löytyy rantojen ojittamattomista kohdista. Lahopuutakin rannalta löytyi jonkin verran. Kankailla sitä ei kuitenkaan esiintynyt.

Alueen sijainti on syrjäinen, se on metsäautotien päätepiste, eikä liikennettä ole luultavasti kovinkaan paljoa. Se erottuu ympäristöstään selkeästi kohoavana metsäisenä alueena. Alueen sisäisen maiseman kauneusarvoihin lukeutuvat virtavesien ranta-alueet. Myös alueen keskiosissa on paikoittain kumpuilevaa ja valoisa kangasmetsää.

Alueelle on karttaan merkitty yksi kiinteä muinaisjäännös Utosjoen rannan tuntumaan. Se on yksittäinen kuoppa hiekkaisessa kankaassa, ilmeisesti vanhalla jokipenkereellä.

Uunivaaran monikäyttöarvoihin kuuluvat metsästys ja kalastus, sekä luonnontuotteiden keruu, joka tosin voi olla vähäistä alueen syrjäisen sijainnin johdosta. Kankaalle oli paikoin vedetty oja täysin kuiviinkin kohtiin muodostaen hiekkaisia uria.

Alueen eläinhavainnot: Kulorastas, poro, kyy, talitintti, peippo, leppälintu.

Luonnonesiintymä- ja maisemakuvalliset arvot ovat varsin vähäiset, paitsi Utosjoen laaksossa, jossa joki kauniisti meanderoi. Alueelle ei tehty arvokkaan muodostuman rajausta.

Utosjoen laaksoon viettävää rinnettä. -Ari Lyytikäinen 2013.